הלכה · שולחן ערוך · מפרשים

נתיב חיים על שלחן ערוך

אורח חיים

רבי יעקב נתנאל ווייל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נתיב חיים על שלחן ערוך אורח חיים

רבי יעקב נתנאל ווייל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נתיב-חיים-על-שלחן-ערוך-אורח-חיים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 7
סימן ב 7
סימן ג 7
סימן ו 7
סימן ח 8
סימן ט 8
סימן י 8
סימן יד 8
סימן כב 9
סימן כה 9
סימן כז 9
סימן לב 9
סימן מו 10
סימן מז 10
סימן נא 10
סימן פא 10
סימן צ 11
סימן קח 11
סימן קיד 11
סימן קיז 11
סימן קכד 12
סימן קכח 12
סימן קלה 12
סימן קלח 12
סימן קלט 12
סימן קמ 13
סימן קמד 13
סימן קנא 13
סימן קנג 13
סימן קנד 14
סימן קנח 14
סימן קס 14
סימן קסה 14
סימן קסו 14
סימן קסז 15
סימן קסח 15
סימן קסט 16
סימן קעח 16
סימן קעט 16
סימן קפב 17
סימן קפח 17
סימן קצ 17
סימן קצה 17
סימן קצו 17
סימן רא 18
סימן רב 18
סימן רד 18
סימן רח 18
סימן ריב 18
סימן רטז 18
סימן ריט 19
סימן רכ 19
סימן רלב 19
סימן רמב 20
סימן רמג 20
סימן רמד 20
סימן רמה 21
סימן רמו 21
סימן רמז 22
סימן רמח 22
סימן רמט 29
סימן רנא 29

סימן רנב 30
סימן רנג 31
סימן רנד 31
סימן רנז 32
סימן רנט 32
סימן רסא 32
סימן רסג 32
סימן רסד 32
סימן רסה 33
סימן רסו 33
סימן רסח 34
סימן רסט 34
סימן רעא 34
סימן רעג 35
סימן רעה 35
סימן רעו 36
סימן רעז 36
סימן רעח 36
סימן רעט 36
סימן רפא 37
סימן רפב 37
סימן רפח 37
סימן רצא 37
סימן רצז 37
סימן רצט 38
סימן שא 38
סימן שב 38
סימן שג 38
סימן שה 39
סימן שו 39
סימן שח 39
סימן שט 41
סימן שי 41
סימן שיא 42
סימן שיד 42
סימן שטו 43
סימן שיז 44
סימן שיח 44
סימן שיט 45
סימן שכ 45
סימן שכא 45
סימן שכב 46
סימן שכג 46
סימן שכד 47
סימן שכה 47
סימן שכח 47
סימן של 48
סימן שלא 48
סימן שלב 48
סימן שלד 48
סימן שלו 48
סימן שלח 49
סימן שלט 49
סימן שמ 49
סימן שמב 49
סימן שמג 49
סימן שמה 50
סימן שמז 50
סימן שנא 50
סימן שנב 50
סימן שנג 51
סימן שנה 52
סימן שנז 52
סימן שנח 52

סימן שס 52
סימן שסב 52
סימן שסג 53
סימן שסה 54
סימן שסו 54
סימן שסז 54
סימן שסט 54
סימן שע 55
סימן שעא 55
סימן שעב 55
סימן שעד 56
סימן שעו 56
סימן שעז 56
סימן שפא 57
סימן שפב 58
סימן שפג 58
סימן שפו 58
סימן שפט 59
סימן שצב 59
סימן שצד 60
סימן שצז 60
סימן שצח 60
סימן תה 61
סימן תט 61
סימן תטו 61
סימן תכב 61
סימן תלב 62
סימן תלג 62
סימן תלה 62
סימן תמ 63
סימן תמא 63
סימן תמב 63
סימן תמג 64
סימן תמד 64
סימן תמו 64
סימן תמז 64
סימן תמח 65
סימן תנב 65
סימן תנד 66
סימן תנה 66
סימן תנז 66
סימן תסב 66
סימן תסז 66
סימן תעא 68
סימן תעב 68
סימן תעג 68
סימן תעה 69
סימן תפב 69
סימן תפט 69
סימן תצג 69
סימן תצד 69
סימן תצז 70
סימן תצח 71
סימן תצט 72
סימן תקב 72
סימן תקה 73
סימן תקו 73
סימן תקז 74
סימן תקיב 75
סימן תקיג 75
סימן תקיד 75
סימן תקטו 76
סימן תקיט 77
סימן תקכז 78

סימן תקלח 78
סימן תקמ 79
סימן תקמג 79
סימן תקמו 79
סימן תקנא 79
סימן תקנב 79
סימן תקנו 80
סימן תקנח 80
סימן תקנט 80
סימן תקסב 80
סימן תקסח 81
סימן תקעו 82
סימן תקפד 82
סימן תקפו 82
סימן תקפז 83
סימן תקצ 83
סימן תקצב 83
סימן תקצו 83
סימן תר 84
סימן תרב 84
סימן תרח 84
סימן תריג 84
סימן תריח 84
סימן תרכו 84
סימן תרכז 85
סימן תרכט 85
סימן תרל 86
סימן תרלא 86
סימן תרלב 87
סימן תרלג 87
סימן תרלח 88
סימן תרלט 88
סימן תרמח 88
סימן תרמט 88
סימן תרנא 89
סימן תרסב 89
סימן תרסג 90
סימן תרסה 90
סימן תרסח 90
סימן תרעג 90
סימן תרפד 90
סימן תרפז 90
סימן תרפח 90
סימן תרצ 91
סימן תרצב 91

סימן א

(במ"א ס"ק ד') ובגמרא דילן נ"ב ברכות דף ג':

(מ"א. סק"ח.) נשאלתי למה כתב הטור. נ"ב ולי הקטן שמעון הירש נ"ל ע"פ מ"ש קודם לזה דאחר עולה ושלמים ומנחה יאמר פ' נסכים כי אין זבח בלא נסכים אבל חטאת ואשם אין טעון נסכים ואם יאמר עולה אחר חטאת יאמר אח"כ פ' נסכים א"כ פ' נסכים קאי נמי אחטאת ואשם שאמר קודם וכ"כ הט"ז בסק"ז גבי ונשלמה פרים ע"ש ואי לא יאמר אח"כ פ' נסכים אין זבח בלא נסכים מש"ה יאמר עולה קודם לחטאת:

(שם ס"ק י"א) והטור כ' ואחר אשם יאמר יה"ר. נ"ב ע' בנידה דף ע' מפני שמביא קדשים לבית הפסול וע' פרש"י וזה אינו אלא כשהביא הקרבנות בפועל ונתותרו. אבל באמירה בלחוד חכמים ג"כ מודים שיכול להתנות על אשם בתנאי אם לאו יהיה נדבה. ובזה מיושבים דברי הטו' וכמה גדולים שנבוכו בקושיא זו שאשם אינו בא בנדבה. ומה שמשמע מדברי תוספות בקדושין דף נ"ה ד"ה ודילמא דלא יוכל להתנות. אין מזה השגה דמה שכתבו תוס' שנסכי נדבה לאישים אין זה אלא דפריך הכי אברייתא לשמואל דס"ל הכי בזבחי' דף צ"א אבל לדינא קיי"ל דלא כשמואל שנסכי נדבה נמי לספלים וכ"כ הרמב"ם פט"ז מהל' מעש' הקרבנות הל' י"ד ע"ש. אך' דברי הרמב"ם פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הל' י"ח לפ"ז תמוהים שכתב מצא זכר בן שתי שנים אין תקנה שמא אשם הוא ועדיין לא כפרו בעליו. הלא יכול להביא בתנאי כמו שהקשו תוס' וצ"ע:

סימן ב

(במ"א סק"ב) ע' בע"א דף י"ב כצ"ל:

(סק"ז.) איתא בשבת דף קכט כצ"ל:

סימן ג

(במ"א סק"ב) איתא בסנהדרין נ"ב דף יט:

(סק"ג) ילך ד"א וישב או יעמוד וישב כצ"ל ונ"ב כן הוא בשבת דף פב:

סימן ו

(בש"ע סעיף ג') בברכת הגשמים. נ"ב עיין רכ"א:

סימן ח

(מ"א ס"ק י"ד) אם סח ביניהם כמ"ש סי' ר"ו סעיף ג' כצ"ל:
(שם.) שא"צ וכמ"ש נ"ב סי' רט"ו:
(ס"ק י"ח.) צ"ע דכתב. נ"ב הרב"י ס"ק י"ט:
(מ"א ס"ק י"ט) וב"ח כתב דמהר"ח. נ"ב זהו י"א שני:

סימן ט

(מ"א ס"ק ה') ולא גדילי' נ"ב צמר ופשתים:
(שם) וע' בהרא"ש בשם בעל העיטור כצ"ל:
(מ"א ס"ק ז'.) של פשתן כתב הרא"ש אפילו כצ"ל:
(שם) דלא דמי לתקנת ריב"ז. נ"ב ביצה דף ה':
(שם) כ"כ וכו' ועוד בנידון כצ"ל

סימן י

(במ"א ס"ק א') (סמ"ב) והמ"מ פי"ט דשבת חולק וגם בכ"מ פ"ג מהל' ציצית כתב כנ"ל:
(מ"א ס"ק י"ב) ואע"ג דנשתנה. נ"ב כבר הקדימו מהר"מ שם בחדושיו:
(בט"ז ס"ק ז') שהרי הוא לא עשה עבירה. נ"ב משמע באם הוא עצמו השתחו' לפשתן אסור לניצתו. ואשתמיטי' תוס' בסוכה דף נ' בד"ה מצו' והרא"ש שם סי' ט"ו דלא חשוב מצוה הבאה בעבירה כיון דלא נפיק בהזמן עבירה שנעשית ע"ש:

סימן יד

(ט"ז ס"ק א) אפי' לר"ת דדוקא אתליה בבגד הוא קפיד נ"ב זה לית' מדמייתי הרא"ש בגיטין פ"ד סי' מ"ו ראיה לסתו' דברי ר"ת מהאי דב"ב דף ע"ד ע"ש ולדבריו אינו ראיה דהתם טויה. אלא וודאי לר"ת מהקיש' דלבישה אינו כעשיה כל העשיה אסורה הטוי' ועשייתן בבגד:
(ט"ז שם ס"ק ה') וכן קשה ממ"ש הרא"ש פ"ק דקדושין נ"ב וכן הקשה המ"א בסי' תרנ"ח ס"ק ג' ע"ש. ולי נראה דלק"מ דודאי הוה כמתנה ע"מ להחזיר דאינו מקפיד על הזמן דהא לא קבע זמן זהו שייך למימר בטלית או בטבעת שאולה אבל באתרוג אם לא אמר לי ולא קבע זמן אזי רשאי להחזיר לו אף לאחר החג. ואנן סהדי דלא נתן לו אדעתא דהכי מ"ה אמרי' גבי אתרוג דלא נתן לו במתנה וכ"כ רמ"א בחה"מ סי' רמ"א אם לא קצב זמן

להחזיר יכול המקבל להחזיר לו כשירצה. ואם הוא דבר שצריך לנותן כגון אתרוג ואמר ע"מ שתחזירנו לי בודאי נותנו שיחזירנו לו בעוד שצריך לו וצריך להחזיר לו מיד ואם אמר על מנת שתחזירהו ולא אמר לי יכול להחזיר כשירצה ומ"ה בכה"ג שאמדי' דעתיה שנתן לו המתנה על מנת להחזיר ולא אמר לי ולא קבע זמן שיכול להחזיר כשירצה ובהא ודאי לא אמרינן אנן סהדי כששאל לו שהיה בדעתו ליתן לו ודו"ק:

סימן כב

(במ"א ס"ק א'.) ועיין בב"ח שכ' קצתעזה כצ"ל:

סימן כה

(במ"א ס"ק ג'.) בביתו דוקא כצ"ל נ"ב שייך לסעיף ב' בש"ע ויניח תפילין **ג** בביתו:

(מ"א ס"ק ד') ושם יתעטף כצ"ל נ"ב שייך בש"ע ס"ב לבהכ"נ **ד** ושם יתעטף:

(ס"ק ה') להתעטף כצ"ל נ"ב שייך להג"ה שם והעולם נהגו. **ה** להתעטף:

סימן כז

(במ"א ס"ק ב') וצ"ע למה כתבו אבל לא בחצי עצם סמוך לשחי לכן כצ"ל:

סימן לב

(במ"א ס"ק כ"ז) כתב הב"ח באה"ע ואם כל אורך נ"ב ולא משמע כן מהרא"ש פ"ב דגיטין סי' י"ט וז"ל ואם יש אותיות דבוקות יכול להסיר הדיו שביניהם אבל אם נפלה טיפת דיו וכו' מדלא מחלק בין האותיות דבוקות במקצת לדבוקות כל גובה האותיות משמע אפילו בכה"ג יכול להבדילם. ואם לענין גיטין כך כ"ש בתפילין ובמזוזות שצריכין גניזה כ"ש שיש להכשיר ודו"ק:

(ס"ק ל"ה) דאז צריך לגרר' נ"ב טעו' המדפיסים הוא וצריך לציין על פני האלף בפנים בגג שתחתי' שאז נעשה כל האות בפיסול לכן צריך לגרור כל האו' שנעשה בפסול כמ"ש סי"ח אבל כשנגע רגל האלף בגג שאינו נעש' בפיסול רק היו"ד התחתונ' א"צ לגרר יות' כ"א היו"ד התחתונה שהיא נעשה לחוד בפיסול:

(מ"א ס"ק ס"ו.) ול"נ טעם אחר נ"ב לדבריו דוקא שזורים וטוים אסורים אבל כשהם שלמים מותר אבל לדבריהם אפילו שלמים אסורים:

סימן מו

(במ"א סק"א) קודם בואו לבהכ"נ יאמר בבית ה' וכו' ובכניסתו יאמר ואני ברוב כצ"ל:
(שם ס"ק ח') וא"כ ביה"כ שחסר ט"ל ברכות כמו בשבת וגם סעודה א' נ"ב קשה לי דהא ביה"כ חסר ב' סעודו' דהא סעודה המפסקת שייך לעי"כ כמ"ש הוא בעצמו ומי שמפסיק תעניתו מבע"י חסר עוד ח' ברכות מסעודה א'. וסעודת מוצאי יה"כ שייך ליומא דבתרי' וצ"ע:
(שם ס"ק ט') מיהו בסנהדרין. נ"ב מיהו לא שבקינן מאי דמספקינן לן דלפי' ט"ז משמע אף שבירך שעשני ישראל צריך עוד לברך שלא עשני אשה ועבד אמנם אם בירך שלא עשני אשה שוב לא יברך עכו"ם ועבד כמ"ש המ"א דספק ברכות להקל ודלא כבאר היטב:
(שם) דמותר לומר פסוקים. כ"ב כגון שמע ובשכמל"ו ובעת ההיא:

סימן מז

(מ"א סק"ה) מפסיק באמצע הברכה לדברי האומרים שהוא ברכה בפני עצמה אעפ"י שאמרו עם ו' אין בכך כלום עכ"ל ב"י כצ"ל:

סימן נא

(בש"ע ס"ב.) עונה אחריו אמן. נ"ב ולא הוי הפסק בין הברכה לדבר דשאני הכא דפסי' דזמר' נינהו ואמן שבח הוא וכעין זמרה ולא הוי הפסק ב"י:
(במ"א סק"א) בגליון הרי"ד נ"ב צ"ע בפנים:
(מ"א סק"א) לו' אמת ויציב דאמירת י"מ הוא דאורייתא כנ"ל:
(במ"א סק"ג) וא"כ דבר ברור שהירוש' מבעי' ליה. נ"ב זה ליתא דאם כדבריו אמאי לא פשיט רב ירמיה מהך ברייתא דהתם דאם יושב במגדל מסתמא גבוה יו"ד ודומה לבית וקושייתו דה"ל למבעי' כשלבש בטלית או חלוק זה אינו דבכה"ג יכול לחבק גופו בזרועותיו דדיינין לי כהפסק' ודו"ק:
(ס"ק ה') כיון שעיניו חוץ למים נ"ב הכוונה דרמ"א מדייק דה"ה לענין לבו רואה את הערוה וכן כתב בד"מ ע"ש:

סימן פא

(במ"א ס"ק א') מסתמא גם הוא יכול לאכול אבל אם ידוע דאין יכול לאכול כגון דחליש כצ"ל:

סימן צ

(במ"א סק"ל) וצ"ע דא"כ מאי פריך. נ"ב עיין בסימן רמ"ח בשו"ת תמצא ישוב נכון:

סימן קח

(בש"ע סעיף ג') דוקא בזמן תפלה נ"ב כלומר אם לא התפלל ערבית ונשכח ממנו עד אחר שהתפלל אפי' התפלל מנחה גדולה ויש עדיין זמן תפלת מנחה לכל העולם. וכמו כן אם התפלל מעריב בתחלת הלילה אע"ג דתפלת ערבית כל הלילה אין יכול להשלים כיון דלא נזכר לו בשעת תפלת חובה הסמוך לה כן מוכח מדבר חידושי רשב"א ריש פ' ת"ה והובא בב"י. ומ"ש מ"א ס"ק ט' אותו מעשה נמי איירי שהזכיר בשעת תפלתו תפלת ערב שלא התפלל מנחה:

(מ"א ס"ק י"א) שסבור דשכחה נ"ב מדסתם בש"ע וכ' בין כך ובין כך עברה לו השעה. משמע בין שנשכח ממנו בין אונס. וכה"ג איתא ברמ"א ביו"ד סי' רל"ב סי"ג ע"ז כתב שסבור דשכחה מקרי אונס ויותר נ"ל דקאי אאידך חלוקה וכן מי שהיה טריד בצורך ממונו וכו' ועי"כ הפסיד מלהתפלל משמע ע"י טרדתו נשכח ממנו:

סימן קיד

(במ"א ס"ק ב') שיכריז הש"ץ כלומר שיאמר הש"ץ בקול רם נ"ב צ"ע דהרא"ש פ"א דתענית סימן ב' מקשה בשם הירו' ויזכור בשחרית ומתרץ דאסור להפסיק בין גאולה לתפלה ע"ש ולדברי מ"א הדרא קושיא לדוכתא ואפשר טעות נפל בדפוס וכצ"ל במ"א שיכריז הש"ץ בקול רם משיב הרוח קודם התפלה. גם בט"ז סק"ד נדחק במה מחולק הרמ"א עם המחבר, ופשוט מדקאמר בירוש' עד שיזכיר הש"ץ פירש המחבר ש"ץ ממש שמזכיר קודם תפלת מוסף בלחש וכן הוא במהרי"ל בשם ר"ח. והרמ"א סמך מנהגו על המרדכי דש"ץ לאו דוק' אלא השמש מכריז:

(במ"א סקי"ג) משא"כ הכא אם הורגל נ"ב א"כ בהא אפילו ר"י מוד' וצ"ע בגמרא ב"ב דף כ"ח ע"ב דפריך ולר"מ דאמר ריחק וכו' ולדבריו לר"י נמי מצי למפרך:

סימן קיז

(במ"א ס"ק ב') אלא משום שלא יעשה אגודות. נ"ב ול"נ הא דכתב הירוש' הטעם משום אגודות קאי אשמיני עצרת. דאף אם לא הזכיר הגשם לפי הירושלמי שאומר בימות החמה מוריד הטל ואם אמר טל במקו' גשם יצא אבל בהפסקה בפסח י"ל בלא"ה אם

מקצתן יזכירו אין תפילתם כהוגן וצריך לחזור ולהתפלל. והא דלא חשו לאגודות בשאלה שמתחילין בערבית משום דהתם א"א כי אף גם שמתחילין בשחרית לא פלטינן מזה דלא אתו כולם לבה"כ משא"כ בי"ט זמן קהילה לכל ודברי מ"א אין להם שחר:

סימן קכד

(בט"ז ס"ק ה') ומ"מ בזה לא יסמוך. נ"ב זה ליתא דהא התוספות הביא הך חילוק ואח"כ כתבו דברי הר"ם וכו' עוד דל' וכן כל דבר משמע לאפוקי הר"מ כמ"ש בתו' שם וכ"כ בל"ח ע"ש:

סימן קכח

(בט"ז סקכ"ז) ותימא לי אמאי נ"ב שגה ברואה ש"ס ערוך בתענית דף ז"ך ותו' במנחות דף כ"ט ודברי הרא"ש במגילה סי' ל"ה וילקוט פ' שופטים וירושלמי מסכתא תענית פ"ד הלכה א':

סימן קלה

(במ"א בהתחלה) משה תיקן לישראל שיהיו קורין בתורה בשבתות בי"ט בר"ח ובח"ה עזרא תיקן לישראל שיהיו קורין ג' כצ"ל וכן הוא בהרא"ש במסכתא מגילה סימן כ"ב ע"ש:
(בט"ז סק"ג) ול"נ דר"ע ור"נ ס"ל כיון. נ"ב דברי תימא הן דאף שהם ממונים ות"ח וממנים במקומות אחרים משא"כ ת"ח בעירם. כמו כן יש ת"ח כר"ה שכל החכמים באותו דור כפופים ליה מצד חכמתו איכא למימר דסגי בחכמתו לחוד:

סימן קלח

(מ"א סק"ב.) ועוד הנני יוסף להפליא. נ"ב ונראה דלק"מ דלא ס"ל הת"ה הך סברא ידוע כמו שהקשה המ"א גופי' דא"כ ה"ל לתקן שישיירו בר"ח ב' פסוקי' סמוך לפ' והוי ידוע לעולם אלא תי' ב' של תוס' וגם יש להם לחשוב וכו' וכ"ת הא צריכין לו' הסברא ידועה דאלת"ה ק' מפ' ויחל ומוהקרבתם י"ל דלדידן ל"ק דפ' ויחל הם ד' פסוקים אחר הפרשה והקרבתם ג' פסוקים כמ"ש המהרי"ל והמהרש"א:

סימן קלט

(בט"ז סק"ג) ונ"ל דאף בימי המשנה היה הראשון מברך לפניה אם יקרא ב' כצ"ל:

סימן קמ

(במ"א סק"ב) שהתחיל. נ"ב עיין בספרי ק"ן במגילה סי' י"ט מ"ש שם:

סימן קמד

(במ"א סק"ו) במקדש היו כל ישראל. נ"ב וקשה לדבריו אמאי הביאו הרי"ף והרא"ש האי שקלא וטרי' דפ' בא לו הא הוי הלכתא למשיחא והתי' הישר מה שהביא הגהות מרדכי בפ"ק דגיטין דהוי דבר שא"א והיינו טעמא דבקריאת ס"ת בזמן התלמוד שהעולה קורא בעצמו א"כ פשיטא דהוי דבר שא"א לקרות בע"פ כי מי יודע מי יעלה מפטיר ועכשיו שישראל מפוזרין ומופרדין זעיר שם זעיר שם מי יעמוד להם בכל כפר וכפר חזנים לומדים שיכלו לו' פרשה בע"פ. לכן אנן סהדי שמחלו הציבור על כבודם לקיים קריאת המועדים בזמנם ישראל אדוקים במצות ותו מ"ש המ"א על הב"ח סק"א שטעה בין אך בעשור לבעשור בחודש חלילה למשוייה לטועה. אך חסר שם בב"ח סק"א תיבה אחת וכצ"ל מיהו מה שמדלגין כשיעור מאחרי אך בעשור ע"ש:

סימן קנא

(במ"א סקט"ו) דכיון שנחרבו קודם. נ"ב וקשה דמ"מ ניחוש שמא יבנה קודם ביאת הגואל כדאמר עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת ונפש ויתנו לב לבנותה ול"נ דלא קאמר אלא שיקבע בא"י דהיינו הקרקע ולא יהיה בהם קדוש' בה"כ רק קדושת א"י ודי בזה כדיליף מתבור וכרמל ודי לבא מן הדין להיות כנדון ונכון דלא כמהרש"א בחי' אגדות ע"ש:

סימן קנג

(במ"א ס"ק א') צ"ע אי מותר נ"ב ועיין במהרש"א חידושי אגדות ברכות דף ח' דמשמע שם אי בה"מ קבוע ליחיד שמשם יוצא הוראה בזמן הזה שכינה שרוי שם ואוהב שערים המצויינים ע"ש:

(ט"ז סק"ד) ולהכי כתב ב"י כאן ויש מתירין נ"ב לא עיין בכ"מ פי"א מה"ת וז"ל הוא סובר דוקא ס"ת שאין לה מעלה יתירה אבל היכא דאיכא לעילוי מעלינן דוקא ע"כ ותו דלא אישתמיט בשום דוכתא בב"י שהזכיר דעת הרמב"ם דבשויון מותר. ואיך כ' יש מתירין בקצר מה שלא הביא בארוך וביותר קשה דדברי המ"א צ"ל מ"ש הב"י דלהרמב"ם אין מוכרין בהכ"נ אפי' לקדושה חמורה היינו כשאין להם בה"כ אחרת. זה אין לו שחר דאם כדבריו לא הקשה הב"י מידי אהרמב"ם ממתני' דמתני' איירי שיש להם בה"כ

אחרת אלא זו שבנו וגמרו מ"ה אסור למכור אפי' לפדיון שבוים. ואם תקשי לך ממ"ש הרמב"ם בפי"א מה' תפלה בני הכפר שרצו למכור בה"כ שלהם כדי לבנות בדמיה אחרת משמע שהוא סובר דבשוויין מותר י"ל דהתם איירי שאותה בהכ"נ אחרת עלוי הוא בבנין ובשיעור:

סימן קנד

(במ"א ס"ק י"ד ובט"ז ס"ק י') נ"ב ע' בספרי ק"ן במגילה סי' מ"ב מ"ש שם:

סימן קנח

(במ"א ס"ק ב') וכ"כ הרמב"ם ריש פ"ו. נ"ב ומלשון הרמב"ם שכתב הפת בה"א הידיעה משמע דוקא אותו הפת שמברכין עליו המוציא. ונ"ל שלא לברך וכן מוכח בגמרא דמשני הא בנהמא הא בפירא וקשה הדיוקא אהדדי אלא ש"מ שיטול ידיו ולא יברך:

(שם ס"ק ד') וכ"כ הל"ח נ"ב פ' כל הבשר ס"ק ע"א:

(שם ס"ק ח') כדי נסבה. נ"ב הקשה בבאר היטב הא יכול למצוא כשמטבל ראש ירק בדם. ולק"מ דהרמ"א למד הדין מגמרא דפסחים דף קט"ו והטעם שמא ישקע כולו בתוכו ע"ש זה ניחא בשאר משקין אבל בדם אסור לאכול כשמטבל ראש ירק דילמא אתי לשקועי כולו:

סימן קס

(במ"א ס"ק ב') וכן משמע ברא"ש פ' כל הבשר סי' ט"ו דמקשה דמאי פריך הגמ' אחזותא מתני' היא ולא קא משני דקשאיל אי פסול כצ"ל:

(מ"א ס"ק י"ט) עשה שלשה מחלוקת נ"ב ולי לק"מ דהחלוקה ג' אוסר ביין ולא שרי כ"א במי פירות:

סימן קסה

(במ"א ס"ק א') אשר יצר הפסק בין נטילה לברכה ואם יברך תחילה ענ"י יהיה אשר יצר הפסק בין נטילה להמוציא כצ"ל.

סימן קסו

(מ"א סק"ג) וק"ל דבזבחים נ"ב עיין בצאן קדשים שמיישב קושי' זו:

(שם) וצ"ע בי"ד סי' י"ט שפסק. נ"ב וי"ל דשם איירי שרואה אותו מקום שבירך והוי כמו מפינה לפינה עיין לקמן סי' רע"ג סעיף א' ואגודה נמי איירי בכה"ג:
(שם) והוי הפסק אפי' ממקום למקום כצ"ל:

סימן קסז

(בט"ז סק"ד) וק' לי מפ"ג שאכלו וכו' נ"ב לק"מ דהרא"ש דקדק מדבריו שצריך לאשמועינן טעמא והלכתא אבל חדא לא:
(במ"א ס"ק כ"ח) מ"ש הרא"ש. נ"ב פ' כיצד מברכין סי' ל"ג:
(שם ס"ק ל') ואסור לחכם להקדימו. נ"ב דרך חוק ומשפט כהונה כדאיתא לקמן סי' ר"א ע"ש:

סימן קסח

(במ"א סק"ב) יבצע ב"ה על שתיהן נ"ב ר"ל החתיכות:
(מ"א ס"ק ל') אע"פ ששרוי' הרבה וא"כ יצטרך לברך המוציא וב"ה כצ"ל:
(ש"ע סי"ג) ואפי' נתחייבה בחלה. נ"ב כמו שפי' הט"ז ס"ק ט"ז ודלא כמ"א כמו שאכתוב במ"א סק"ב:
(מ"א סקל"ב) ולע"ד שזה אינו וכו' נ"ב וק' א"כ היאך ממעט חלוט משום דהוי מצה עשירה תיפוק ליה דלא מקרי לחם לענין מוציא ע"כ נ"ל דלר"ש ודאי מברך המוציא בנמלך והיינו טעמא כמו שתאמר לר"ת כיון דעשה עיסה עבה כמו שרגילין לעשות מהן לחם אף שטיגנה או בישל מ"מ הוי לחם מאחר שיש להם תוריתא דנהמא ע"כ לחם הוא אף קצת ב"א אופין לחם זה בתנור ויש מהם שמבשלים או מטגנין אותו מ"מ לחם גמור הוא. ור"ש תופס על ר"ת דע"כ הבשול מבטל מתורת לחם מההיא דרקיק מבושל אמנם כשהיה דעתו לאפות ונמלך לבשלה בזה מודה הר"ש דאמרינן שזה על דעת ראשונה הוא עושה שרוצה לאכול אחר בישול בתורת לחם הואיל ויש בו תוריתא דנהמא והוי לחם גמור משא"כ ברקיק מבושל כוונתו ע"י בישול לבטלה מתורת לחם ולעשות כמו תבשיל וגבי חביצא כמו כן ודברי הטור נכונים כמ"ש הב"ח. גם מ"ש לפרש דברי הב"י הוא דוחק וכמו שפירשתי יבוא על נכון. ובר מן דין אף לשיטתו דברי ב"י שרירן דהא ר' ירוחם דמחלק בין חלה להמוציא מ"מ הביא שם ב"י בשמו בלחם העשוי לכותח כעבין מברך המוציא כיון דעשה בצורת גלוסקאו' ע"ש ודוק:
(סקמ"א) ול"נ דהדין עם הטור דהא הרא"ש כצ"ל:

סימן קסט

(במ"א סק"א) ונ"ל דבענין המאכל לא מהני תנאי נ"ב עי' בהרא"ש בקידושין פ"ק סי' י"ז שכת' להדיא דמהני תנאי אפי' במידי דצערא מדמייתי ראי' מב"מ דפ"ג ע"ש:

סימן קעח

(במ"א ס"ק ג') ול"נ כפשטה דאתא כו'. נ"ב וק' א"כ אמאי לא אשמעינן הך רבותא בברייתא דעקירה דאתי' כר"י ולאשמועינן כחא דהיתרא דאפילו בדברים שאינן טעונין ברכה במקום מהני הניח מקצת חבירים ומרן הגאון הביא ראיה מברייתא דיומא דף ל' שהביאו תוס' דיבר עם חבירו והפליג נוטל ומפ' תוספות ד"ה דמברך המוציא וק' הא התם איירי בהניח מקצת חבירי' כדקתני מחזיר טפיח על האורחים א"כ אמאי נוטל ידיו ומברך דהא בהניח מקצת חבירים לכ"ע א"צ לברך אלא ע"כ איירי התם בדברים שאינן טעונין ברכה במקומן כדאוקי רב חסדא בלשתות ולא מהנו הניח מקצת עכ"ל בספר אשל אברהם ולא אוכל להבין דאל"כ אמאי תני בברייתא מחזיר טפיח על האורחין ולא תני מחזיר טפיח על המסובין אלא להכי דייק התנא ונקט אורחים שבאו אח"כ ובתחלה אכל לבד ואם היו מסובין אחרים עמו לא צריך נט"י ולא ברכה בתחלה כיון דהניח שם מקצת חבירים ואדרבא לפי זה יש ראיה דמהני הניח אפי' בדברים שאין טעונין ברכה במקומן דהא ר"ח מוקי הברייתא בישבו לשתות:

(מ"א ס"ק ז') וכ"מ בגמ' דקאמר כו' נ"ב דבריו תמוהין היכי הוי הניח מקצת כיון דלא קבעו האורחים במסיבה דאלת"ה מה יענה לשיטת הרמב"ם דחשיב יין מדברים הטעונים ברכה במקומן ומהני הניח אפילו כשאוכלים במקום אחר ולי נראה לקיים דבריו ולא מטעמיה דכל שאתה פוטרו מלברך משום הניח אינו כ"א אחר שחזרו למקומן וכן הוא להדיא ברש"י וברמב"ם בדברים הטעונין ברכה במקומן פירוש והולך למקום אחר לסעוד. ע"ד קביעות הראשונה הלך לברך ברכה א' על שתיהן לקיבעא קמא הדר כלו' ע"ד סעודה הראשונה אוכל עכשיו לסיים סעודתו משמע פי' קובע גמר סעודה במקום אחר ובהניח מקצת פי' אין צריך לברך ברכה שלאחריה הואיל ועתידין לחזור ומן הסברא הוא כיון דמטעם הניח צריך לחזור למקום קביעת החבירים ודוק:

סימן קעט

(במ"א ס"ק א') ועיין סימן קס"ה מ"ש הרא"ש דאסור וגם כצ"ל:

(מ"א ס"ק ב') והתם כשנטל ידיו מיירי נ"ב וק' לדבריו ה"ל להרא"ש להוסיף בק"ו כ"ש שנטל הכוס לברך ע"ש:
(שם) נט"י ועמ"ש שם ס"ב כצ"ל:

סימן קפב

(במ"א סק"א) וע"ק דאמרינן בפסחים וכו' נ"ב אין ראייתו מוכרחת דלפי מאי דמשני חביבה מצו' בשעתה והיין מצוה מן המובחר כדכתיב זכרהו על היין דאלת"ה עדיין תיקשי לישבקיה עד למחר לכבוד יום ויקדש אריפתא:
(במ"א סק"ה) ואפשר דבב"מ סמיך על טעם אחר כצ"ל. נ"ב זה ליתא דהא באוקמתא דרב אסי ודאיסי כ' הרא"ש שם כמו כן דהלכה כחכמים ובהני שינוי לא שייך טעם אחר ונרא' מדנקט וחכ"א ביהודא וכו' אחר כמה משניות והפסיק בהפלוגתא משום דתני לה סתם מתני' מקום שנהגו גבי הלכת' פסיקתא דכל הנך מתני' מקום שנהגו להדליק ואינך הלכתא פסיקתא נינהו כדמשני בב"ק דף ק"ב וזה שדייק הרא"ש דסתם מתני' דריש פרקין עדיף מדברי חכמים יאכל במקומו' אחרי' קי"ל דהלכה כחכמים:

סימן קפח

(בהג"ה ס"ז) ואולי יש לחלק נ"ב ועוד יש לחלק דגזרינן משום י"ט והתם מן הדין צריך לחזור לראש בהמ"ז וק"ל:

סימן קצ

(במ"א ס"ק ד') ויש רוצין לומר כ"כ הט"ז סי' ר"י ס"ק א' ע"ש:

סימן קצה

(במ"א סק"ב) ולסברת הב"י צ"ל כיון כצ"ל:

סימן קצו

(מ"א סק"א) דמברכין עליו ב"ה ע"כ וכן יש להורות כצ"ל:
(שם) ועוד דבסי' תרמ"ט מסתפק הב"י בשם הר"ן אם יש לברך וא"כ בבה"מ נקטי' לחומרא דדאורייתא היא כצ"ל ועמ"ש ה"ה בפ"ו דמצה וכו' כצ"ל ונ"ב ואיני מבין דא"כ במצה גזולה נמי יוצא בדיעבד דהא קנאה בשינוי וראיה מסי' תרמ"ט לאו כלום היא

דהתם קנאה בשינוי מבלי סיוע מצוה משא"כ בנדון זה השינוי הוא בא ע"י סיוע מצוה והוי מצוה הבאה בעבירה ולכ"ע אין מברך וק"ל:

סימן רא

(במ"א ס"ק ד') וצריך עיון דבגיטין אמרינן בהדיא דדאוריי' היא נ"ב ולי לק"מ דהא דפרי' דרכי שלום דאורייתא היא קאי לאינך אמוראי דנפקא מקר' אחרינא ותדע דאי למ"ד וקדשתו מאי פריך הא איצטריך דרכי שלום ללוי שקורא אחר כהן ולהקדימו לישראל ועוד מאי משני דאורייתא ומפני דרכי שלום הא תינח לאינך מ"ד דאית לן למימר תורה אמרה כן להקדימו כהן ללוי ולוי לישראל מפני דרכי שלום אבל למ"ד וקדשתו לכל דבר היאך שייך לומר כן להקדישו מפני דרכי שלום ועיין בירושלמי דמייתי פלוגתא דאמוראי בזה אי הוא מדאורייתא או לא ותלמודא דידן ס"ל כמ"ד דמדאורייתא היא ולכך פריך שפיר לכולהו אינך אמוראי ודו"ק:

סימן רב

(מ"א ס"ק י"א.) צ"ע דהא בגמרא נ"ב ונ"ל משום דמספקא להרמ"א כמאן אי כדעת רבינו יוסף או כבה"ג מ"ה מספק מברך שהכל ועיין בטור:

סימן רד

(מ"א ס"ק ט"ז) ודאי בטל וכו' ואינו מדוקדק מ"ש הט"ז בי"ד כצ"ל:

סימן רח

(מ"א ס"ק ו'.) א"כ ראוי לברך על הלביבות תחלה ואחר כך על המים כצ"ל:

סימן ריב

(במ"א ס"ק ב') ובלא"ה צריך לברך עכ"ל כאן שייך מ"ש סוף הס"ק ואם לא היה דעתו עליו מברך שהכל על הפת כמ"ש בהגה ושם נמחק:

סימן רטז

(במ"א סק"ח) שעושין ממנו זפת צ"ל דזפת ריחו רע בסוטה ד' י"ח בל"א קורין לו מאסטיק:

סימן ריט

(במ"א ס"ק א') על עסקי נפשות נ"ב (שאלה) בא' דאזל לקרייתא והעליל עליו שר הכפר עד שתפשו בכבלי ברזל וכשיצא אם חייב לברך ברכת הגומל או לא דאיכא למימר דהא דחייבו חכמים כשיוצא מבית האסורים היינו כשנתפס על עסקי נפשות ובנדון דידן עיקר העלילה היה עבור ממון (תשובה) שחייב לברך. איבעית אימא קרא דגבי הולכי מדברות נאמר נפשם בהם תתעטף. ובחולה שנתרפא יגיעו עד שערי מות וביורדי הים נפשם ברעה תתמוגג ואילו בחבוש בבית האסורים אינו מזכיר חשש נפשות כי אם יושבי חשך וצלמות אסירי עני וברזל סתמא משמע או שהגיע עליהם שהמה יושבי חושך וצלמות או אסירי עני וברזל כשיצא מאותו שתים רעות יודו לה' חסדו הן שהיו חבושין מ' ממון או מ' נפשות. ואיבעית אימא סברא דהא כתב הרא"ש בפ"ק דב"ב סי' כ"ב כל מה שמחדשין אומות העולם גזירות ופורעניות על ישראל אפי' מענין אותן ביסורין ומניעת מאכל ומשתה גובין הכל לפי ממון דעיקר כוונתם על הממון עכ"ל אשתכח השתא לא לברך כלל בשום פעם אפילו כשנתפס על עסקי נפשות דעיקר כוונתם על הממון ולא נעלם ממנו מ"ש הרב בעל מ"א סימן רי"ט דוקא כשנתפס על עסקי נפשות.
* יען ראיתי איש בעל קרניים עומד כנגדו. הא' הר"ן בפרק הרואה שכתב ז"ל נשאל מרב האי גאון למה לא אמר כסדר שכתובים במזמור והשיב שרצה למנות תחילה אותם שהמה מסוכנים יותר שיורדי הים והולכי מדברות הם מסוכנים יותר מהחולה שרוב החולים לרפואה וחבוש רוב פעמים הוא חבוש בעבור ממון ואין סכנתו כל כך עכ"ל הרי שס"ל להדיא שחייב לברך ברכת הודאה אף כשנחבש עבור ממון גם בש"ס ובפוסקים קדמאי ובתראי לא חילקו כך זולת הרב בעל מ"א נשאר לבדו ואלמלא ראה דברי הר"ן לא היה ממלא לבו לחלוק עליו ע"כ נ"ל לפסוק הלכה שמחויב לברך ברכת הודאה אף כשנתפס בשביל עלילות ממון וכן עמא דבר הנלע"ד כתבתי:

סימן רכ

(במ"א ס"ק א') ואם מטיבין ב' נ"ב פי' שאין כאן רק שני אנשים המה יטיבו לו וכשבא השלישי יטיב לו ג"כ אע"ג דאמרי' באפי תלתא. לא צריך להיותם יחד:

סימן רלב

(במ"א סק"א) תימא אמאי קרו ליה מנחה נ"ב עיין בהרמב"ן פ' בא על פסוק והיה לכם למשמרת ובשו"ת אמונת שמואל:

סימן רמב

(מ"א ס"ק ב') לוין ברבית נ"ב פי' מן עכו"ם דבלא מצוה אסור כדאי' בי"ד אבל מישראל אסור משום לפני עור.

(שם) בירושלמי. נ"ב מ"ק פ"ב:

(ס"ק ד') וי"ל דר"ח היה נ"ב לפענ"ד דבריו אלו שלא בדקדוק חדא דהטור סימן תר"ב כת' וז"ל לפי שבר"ה לא היה צריך לאכול בטהרה שחייב אדם לטהר עצמו ברגל ולא נשאר עדיין אלא ז' ימים גם בד"מ שם סי' תר"ב כ' בעצמו שאין ראייה מזה אלא לי"ט אלא שסמך המנהג לשבת מהא דתיקן עזרא שתהא משכמת ואופה בע"ש ע"ש ונראה דט"ס יש בדבריו וכצ"ל בד"מ מביא סמך לזה בסי' תר"ב בשם המרדכי ע"ש שסבר חולין בטהרה ר"ל פת ישראל דהא א"א לאכול חולין בטהרה בימי ר"ח דהא כולם טמאי מתים נינהו אמנם הטור ס"ל שהי' להם אפר פרה כמ"ש האר"י בש"ע שבימי האמוראים היו משתמשים בשמות שהיה להם אפר פרה לטהר ע"ש:

סימן רמג

(במ"א ס"ק ב') ודוקא כשנותן לעכו"ם חלק בפירות ובמרחץ אסור מדינא נ"ב ההמשך דוקא כשנותן לעכו"ם חלק בפירות למחצה ולשליש ולרביע אבל כשנותן במעות למחצה ולשליש אסור משום מראית העין גום אם שכר הגוי לעבוד בו כל השנה ושיטול היהודי כל התבואה משדה ג"כ אסו' משום מראית העין אבל לא מדינא דעכו"ם אדעתי' דנפשיה עביד כדמסיים אף אם לא יזבול ויחרוש ויקצור השדה בשבת יכול לעשות בחול ועלה קאמר ובמרחץ בכה"ג אסו' אפי' מדינא לעבוד בו וכו' ונ"מ אי שכרו בדיעבד מותר או אסו' ובבאר היטב לא דק שכת' על רחיים ומרחץ וה"ה משמע דאינן אסורים אלא מפני מראית העין וק"ל:

סימן רמד

(מ"א סקי"ב) ומיהו י"ל שהעכו"ם וכו' נ"ב ולפ"ז מיושב גם קושיא ראשונה במטלטלין איירי שלטובת ישראל עושה משא"כ כאן לטובת עצמן ועיין בספרי דף נ"ו ע"ג ע"ש:

(במ"א ס"ק י"ז) דשבות במקום מצוה וכמ"ש כצ"ל:

(ס"ק י"ח) פי' אעפ"י שקצץ. פי' בענין שהוא יכול ליהנו' ממנו כגון שקצץ עמו על המנעלים או בגד כמ"ש רמ"א בהג"ה לקמן סי' רנ"ב:

(שם) וכ"כ הג"א ספ"ק דשבת נ"ב המתחלת אבל אם הדליק כו':

(שם) דבשלמא כששוכר העכו"ם בקיבולת או השכיר לעכו"ם על חדש או חצי הוא נוטל כצ"ל:

(במ"א ס"ק י"ח) לכל יום בפ"ע ועוד נ"ל דאין שייך כאן כצ"ל:

סימן רמה

(במ"א ס"ק א') ואף ע"פ שאין חלק ישראל מתרבה נ"ב וא"כ אפי' לא התנו יהיה מותר:

(שם) רק שהעכו"ם או ישראל מסיקין בתנור כצ"ל:

(שם) ולא חיישינן שיאמרו בתנו' ישראל הוא עושה כיון שיש לעכו"ם חלק בו דאל"כ אפי' התנו אסור כנ"ל:

(סק"ב) כמ"ש הראב"ד נ"ב ק' לפי שיטת הראב"ד קושית תוס' ד"ה ואם באו לחשבון במ"ע ע"ש וצ"ע:

(במ"א ס"ק ג') בלא אמיר' ישראל נ"ב פי' לרי"ו אם קבלו סתם אע"ג דאמר אחר כך טול אתה וכו' מותר ולרש"י אפ"ה אסור וק"ל:

(שם) ולי נראה דאדרבא נ"ב פירוש שהרב"י כת' דהרא"ש לא מזכיר דין זה ע"ז כותב דאדרבא וק"ל:

(שם) דלא כמ"ש הרב"י דהתוס' חזרו מדבריהם נ"ב ולפ"ז הרא"ש והג"א נמי איירי בכה"ג שאמר לעכו"ם טול אתה בשבת ע"מ שתסיק לי בחול אבל לומר לעכו"ם טול אתה ב' וג' ימים ואני ב' וג' ימים שרי וק"ל:

(סק"ו.) בההוא מעשה שכתבתי לעיל בשם התו' כצ"ל נ"ב שילהי פ"ק דע"ז ד"ה לא יאמר וכו' ע"ש:

(שם) אבל לעיל איירי שאם לא היה כצ"ל:

סימן רמו

(מ"א סק"ו) ר"ה גמורה אסו' נ"ב דאמירה לעכו"ם שבות אפי' במילי דרבנן:

(במ"א ס"ק י"ב) ובישש"ש פ"ה דביצה סי' ג' חולק ע"ז ומביא הרא"ש שכתב בשם כצ"ל:

(שם) משום שביתת בהמתו נ"ב והא דאמר בגמ' בבלי משום שמא יחתוך זמורה אפי' במקום דלא שייך שביתת בהמתו כמ"ש סימן ש"ה סק"ה ע"ש:

(שם) והב"ח שלא נחית לחלק בזה כצ"ל ונ"ב בסי' זה מביא ב"ח ראיה מש"ל לענין שבת ולדברי מ"א אין ראיה וק"ל:

(שם) כמ"ש הרא"ש פ' מי שהוציאו בשם רשב"ם נ"ב דבריו תמוהי' דהרשב"ם כ"כ דאמאי שיושב בקרון שפסק כר"מ דפטור בכלאים היושב בקרון אבל ברכוב שמנהיג ברגליו

ואזל' מחמתי' הרשב"ם ג"כ מודה דאסור לצאת חוץ לחתום דרכוב כמהלך דמי כמו שהאריך המ"א סי' רס"ו מי שרוכב על הכלאים כ"ע מודו דלוקה ודו"ק:

(במ"א ס"ק י"ג) דמ"מ הוא נוטל נ"ב פי' ואם לא התנה אע"ג דשביתת בהמה לית ביה ע"ז אמר מ"מ הוא נוטל וכו':

סימן רמז

(במ"א סק"א) ה"ה בכל מלאכות ער כצ"ל. נ"ב זה שייך אחר ה"ה בכל וכו':

(במ"א ס"ק ו') וכבר כתב רמ"א נ"ב דמזה מוכח דהמחבר בסעיף א' איירי בלא קצץ כלל וע"ז כתב הרב ויש מתירין:

(ס"ק ח') אפילו אינו כותן לו שכר ובע"ש דאל"כ מאי בא לאשמועינן לבוש וצ"ע דהא כצ"ל:

(שם) אלא משום דגזרי' שמא כצ"ל:

(ס"ק ט') בד' וה' מותר כיון די"א נ"ב כוונתו דלפי פי' ב"י בסי' זה ובסי' רמ"ד לדעת הרמב"ם זה מקרי קציצה ע"ש:

סימן רמח

(רמ"א סעיף ב') אבל אין איסו' וכו' נ"ב וקשה לעיל בסעיף א' כ' אבל קודם ג' ימים שרי אפילו בספינה שמושכין ע"י בהמות משמע הא תוך ג' ימים וכ"ש בשבת אסור והיאך פסק כאן דשרי וצ"ע ועיין בספרי דף נ"ד ע"ג ע"ש:

(מ"א ס"ק ז') אלא שכ' מדברי ר"י לא משמע כן כצ"ל:

(שם) כתבו אח"כ נ"ב והוא בשבת דף ק' ע"ש:

(ס"ק ט') ולא דק דהם וכו' נ"ב שלא כדין השיג עליו דהרא"ש אוסר אפילו בספינה כמו שהוכחתי בספרי דכ"ג ע"ד ע"ש גם מ"ש דספינה ה"ל צידי צדדין לא דמי דצדי צדדין לא משמשי כלום בבהמה אבל בהמות המושכות בספינה עובר משום שביתת בהמתו וא"ל דמותר משום דספינה והבהמות שייך לעכו"ם א"כ יושב בקרון ג"כ תשתרי בכה"ג אע"כ צ"ל כמ"ש בהגהות מרדכי דף רכ"ה דהוי כמו קבולת בבית ישראל מפני שישראל יש לו מקום בקרון או בספינה ע"ש:

(שם ס"ק י"א) מאחר שקנה שביתה ה"ל כביתו נ"ב נשאלתי מבני הרב החריף מהור"ר טיאה בהיותו אב"ד דק"ק אוטין והגליל וכעת הוא אב"ד במדינות באדין וטורלך וז"ל ואגב אעורר בשאלות שתים קטנים הם לנגד אמ"ו הגאון נר"ו והוא כי בסיבוב הגליל זה מצאתי ראיתי בעיר קמיק מעבר לנהר מולדא ואיזה יהודים דרים משפת הנהר מזה ומזה

ובצירופם יש להם מנין והולכי' הדרים שם וקונים שבית' בע"ש בספינה ולמחר עוברים בספינה ואני שיט כד לילך שם למנין ואומרים שכן הורה להם הרב המנוח מהור"ר ליב וורמיז זלה"ה שישב מקדם על כסא הרבנות הזה ושאלו אותי הדין זה שאחוה להם דעתי הנה בענין שביתה לא ידעתי טעם כלל כיון שהוא בתוך התחום שביתה זו לא מעלה ולא מוריד כי עיקר טעם שביתה הוא ששם הוא דר והיינו דוקא אי רוצה להפליג חוץ לתחום כמבוא' בכל הפוסקי' בסי' רמ"ח ע"ש אבל אי קיימי בתוך התחום מה לי להועיל שביתה זו:

יען בעיקר הדין אי רשאי לעבור בספינה לדבר מצוה ראיתי בסי' תרי"ג ס"ו דהטור כ' בשם בה"ג דלדבר מצוה דווקא לעבור עד צוארו מותר אבל לעבור בספינה אסור והקשה הטור תימא אם התירו לו רחיצה גמורה דהא אסמכי' אקרא כ"ש שיטה דקילא עכ"ל וכבר דחו הב"י ומהר"א מפרא"ג והב"ח והט"ז ומ"א דברי הטור והב"ח הוסיף דאפילו הטור לא מלאו לבו לחלוק על ה"ג כי דבריהם דברי קבלה וכ"פ בש"ע ומיהו בסי' של"ט הביא המ"א תירוץ ר"י הלוי דאם ברי הזיקא מותר לעבור בספינה גם שם חולק המ"א ואוסר וא"כ בודאי אסור לעבור בספינה בשבת ואין לנו אפילו קצת היתר וכבר נשרף ממני תשובת הגאון מוה"ר זיסקינד מלובלין כמדומה לי ששם מפלפל בענין פליא בריק אי מותר לעבור בשבת ע"ש אם ישנו תחת ידו. אמנם דיש לנו לספק בזה אם הספינה בלא"ה עוברת מפני אינו יהודים שרוצים לעבור מעבורת המים אי מותר ישראל ליכנס שם באגב לעבור כיון דהמלאכה לא נעשית בשביל ישראל ובאמת כבר נתפשט המנהג להפליג בספינה אפילו בשבת כאשר ראיתי במדינת אשכנז בוורדטהיים וכדומה א"כ גם בנדון זה שרי דהוי כמו נר שהודלק בשביל נכרי דמותר לישראל להנות ואעפ"י שיש לומר דלילך למנין לא הוי דבר מצוה דהא במהרי"ל נסתפק אי מותר לערב ע"ת כדי לילך למנין כמ"ש המ"א בסי' תט"ו הלא כבר השיג עליו המ"א ושדי ביה נרגא בסי' צ' דהוי דבר מצוה דמוכח בגמרא דהוי דבר מצוה של דבריהם דהא ר"א שחרר עבדו והשלימו לעשרה ופריך הלא עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו ומשני לדבר מצוה שאני ופריך הא מצוה הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני והנה הר"ן בפ' השולח כתב דלעולם בהם תעבודו לאו מצות עשה גמור הוא או י"ל כיון דהטעם משום מתנת חנם א"כ כשמשחררו משום מצוה ליכא ביה משום מתנת חנם והקשה מ"א א"כ מאי פריך מצוה הבאה בעבירה היא דלדבריו ליכא עבירה כלל והניח בצ"ע ולענ"ד לק"מ דהר"ן מפרש דזהו בעצמו כוונת הגמרא מצוה דרבים שאני ר"ל כיון דאינו משחררו בשביל טובת עבד רק משום מצוה שיהיה יו"ד דיו"ד מקרי עדה מפני זה מותר לשחררו ובזה

מיושב הבה"ג שהקשו תו' שם בברכות מהאי גמרא ע"ש ובזה ניחא נמי דברי הרמב"ם בפ"ט מהל' עבדים שלא כ' דוקא מצוה דרבים ומה שתירץ הל"מ שם הוא דחוק דהא מסיים הרמב"ם וכן כל כיוצא בזה אבל לדברינו מיושבים דה"ג והרמב"ם רוח אחרת עמם דמפרשים כהר"ן ודוק. ונחזור לנדון דידן דאם נראה שהא"י אינו עושה בשביל גוים אחרים דראי לעבור עם כל זה לא מלאני לבי להתיר עד שיסכים עמי אבינו ורבינו הגאון נר"ו ועוד עובדא בא לידי בחתן שפרס' כלתו נדה איזה ימים קודם חופה ובא זמן טבילתה אחרי כלות ימי משתה ושאלתי כי המנהג לעשות סעודה בליל טבילתה ולברך שבע ברכות ואמרו שכן הורה להם הרב ז"ל הנ"ל ולפעד"נ דין זה ליתא לא מבעיא לדידן דלא קיי"ל כהרמב"ם דאפילו חופת נדה קונה או אפילו להרמב"ם אם הודיע לחתן שהוא נדה דוודאי מהני חופה א"כ אין לברך ז' ברכות אלא אפילו להרמב"ם דח"נ אינו קונה בלא הודיעו נמי אין לברך אם כבר כלו הז' ימי משתה כמ"ש הרמ"א בא"ה סי' ס"א בשם המרדכי דאם יודע שהקדושין היו בטעות אין צריך לברך שנית ז' ברכות וסגי בברכות ראשונות ובעיני דבר זה פשוט הוא אך באשר ששמעתי שמנהג זה בכל מקום לא ידעתי מבטן מי יצאה הוראה זו ניהו דיש סמך לעשות סעודה לבעילות מצוה כמ"ש מהרש"ל בכתובות דף ד' ע"ב בתו' ד"ה מהו וכו' מכאן יש לדקדק דהיו עושין סעוד' לבעילת מצו' אפילו היכי דכבר היתה הנשואין ומסיים ובחיבורי שדיתי בה נרגא עכ"ל אבל לענין ברכות אין רמז ועיין בהגהת הרא"ש פ' אע"פ סי' ו' וז"ל בס' המקצעות פסק הואיל ונכנסה לחופה ופרסה נדה ודאי פסקה לה חיבת ביאה ומ"מ תקנו רבותינו הגאונים כיון דפסקי שבעה נקיים וטובלת מכניסין אותם ומברכין ברכת חתנים וה"ל חיבת ביאה וחיבת חופה בהדדי עכ"ל והנה הפוסקים לא הזכירו הגה זו משום דהגה זו ס"ל כהרמב"ם ופליגא אמרדכי ורמ"א הנ"ל. א"כ דמיירי דזמן הטבילה הוא בתוך ימי משתה אבל לדידן דלא קיי"ל כהרמב"ם ובפרט בהודיע אין לברך יען דמסופקני באלמנה שפרסה נדה דאינה ניקנת אלא בביאה אי מברכין ז' ברכות וגם בזה יש לדחוק דלא עדיפא מקידושי טעות ובנתיים הוריתי שלא לברך כי ספק ברכות להקל ולדברו הוחלתי:

תשובת אאמ"ו והרב זצ"ל:

דע אהובי בני. דהר"י בעל תוס' אוסר הליכה בספינה משום גזרת שט וזהו שייך אפילו תוך התחום ולזה צריך קנין שביתה דהוי כביתו כ"כ מ"א סי' רמ"ה ס"ק י"א וכ"כ בשו"ת של הגאון מוהר"ר זיסקינד מלובלין סי' א' אך שם נותן עוד טעם לשבח דגזרת שט שמא יעשה חבית של שייטין וכיון שקונה שביתה יש לו היכר שלא יעש' חבית של שייטין גם בשו"ת שב יעקב סי' ט"ז מסיק להלכה דמותר לילך בספינה לצורך מצוה להתפלל

באם שקנה שביתה דוקא אפילו בתוך התתום ע"ש באריכות ונראה לי נפקותא בין שני הטעמים דאם נימא דהוי כביתו צריך שישב כל בין השמשות אבל לטעם הכיר' אפילו יצא משם בבין השמשות סגי והחלוקה זו לא הזכירו הפוסקים א"כ לצאת לכל הדיעות צריך שישב שם בבהש"מ ומה שתרצת על קושיות מ"א סי' צ' ס"ק כ"ט על הר"ן. דזה באמת משני התרצן ומחדש לו סברת הר"ן. ישר וראוי לאומרו. יען מה שצדדת למצא היתר אם הספינה בלא"ה עוברת בשביל גוים הוי כמו נכרי שהדליק נר דמותר להנות בו ישראל בזה האריך בס' שו"ת שב יעקב אמנם לפי מה שמסיק לעיל דצריך לקנות שביתה מבע"י א"כ בוודאי הליכת הספינה בשביל ישראל ג"כ וא"כ היתר זה בנדון דידן לא מעלה ולא מוריד ומסקנא דמלתא אם קונים שביתה מותרים לילך לזכות רבים להתפלל בעשרה וכבר נהגו שם ובכמה מקומות באשכנז ע"פ הורים ומורים. ובדבר חופת נדה ראיתי דבריך טובים ואם חכם בני ישמח לבי גם אני מסכים שלא לברך וכל המברך מברך ברכה לבטלה ואביא ראיה לדבריך מה שהביא בס' בית שמואל סי' ס"ב ס"ק י"ד במי שהלך תיכף אחר החופה ולא היו מברכי' ז' ברכות בסעודה כלל ושהו בדרך עד אחר ז' לדעת ב"י אין מברכין ולדעת ט"ז מברכין וכל זה אם עדיין לא היו מברכין אבל כשכבר ברכו ז' ברכות בסעודה ליכא מאן דפליג אפילו לא בעל איירי שם ע"כ אין לברך אפי' תוך ז' וספק ברכות להקל. ובענין השאלה אם שני ב"א מיוחד כ"א חדרו ואין להם חצר אם צריכין לערב עיין סי' ש"ע מה שהביא ב"י בשם הסמ"ק דמשמע שם דצריכין לערב כי ז"ל שם וכן נהגו בבירה גדולה שמשכירים ב"א הרבה בכל א' וא' בחדר לבד ואין להם כ"א פתח א' לר"ה אפ"ה נהגו לערב עכ"ל שם:

תשובה מבני הרב מהר"ט נר"י:

דברי ספקות שנפלו לי בדברי אמ"ו הגאון נר"ו בענין שהשיב שמותר לעבור בספינה בשבת כדי לילך למנין דהיינו בקנין שביתה ראיתי דבריך הנחמדים שמחליט שאף בתוך התחום צריך קנין שביתה לפי שיטת ר"י שאוסר משום שט שכ"כ בתשו' מהר"ז מלובלין ותשובת שב יעקב וכן המנהג להתיר לילך בספינה למנין בשבת עכ"ל הנני הולך בעקבות אבותי ורבותי ולהיות מן המתירים. יען תור' היא וללמוד אני צריך באשר שתשו' הללו אין בידי לעיין בהם כי לא ידעתי אנה מצאו דבר זה דלשיעת ר"י יהי' מהני קנין שביתה הלא הר"י בעצמו בפרק מי שהוציאוהו חולק דלא מהני קנין שביתה לשיטתו וכ"כ מהרש"א שם וכ"מ בכל דברי הגאונים שהביא הב"י באורך וכ"כ הב"ח בהדיא וכ"מ מדברי הרא"ש ומ"ש אאמו"ר דכ"כ המ"א רסי' רמ"ח סקי"א גם מזה אין הכרע דנ"ל דאותן שנהגו בקנין שביתה ס"ל כדעת ה"ג וכן מוכח בהדיא בר"ן וריב"ש

מקור הדין נובע מהא דס"ל דקנין שביתה הוא משום חוץ לתחום. ובלי ספק שבעלי תשוב' הללו האריכו למעניתם בזה ונפשי אותה לדעת. ומ"ש בשם הגאון מהרז"ל דקנין שביתה הוא משום היכר. וכת' אאמו"ה דנפ"מ דלא צריך להיות שם כל בין השמשות. ואפשר דזה דעת הלבוש וחילוק נאה הוא וראוי למי שאמרו יען יש עוד נפ"מ אם הניח עירוב תחומין בספינ' דלטעם דשביתה משום ביתו מהני ולהטעם היכר לא מהני ואולי החמירו בזה דצריך דוקא ברגליו ומעתה אם רבים רוצים לעבור בשבת בספינ' כולם כאחד צריכין לקנות שביתה בין השמשות ולא יכולים לעשות ע"י שליח. אמנם ראיתי דאאמו"ה רוצה לדחות מה שצדדתי להתיר אם הספינה בלא"ה עוברת בשביל נכרים וניכר מתוך מעש' הספן שאעפ"י שלא יעברו היהודים אפ"ה הי' מעביר הספינ'. כי מחויב בעל מעבורת לעבור עם הספינ' כל פעם שימצא בנחל איזה אנשים לעבור והוי כמו נכרי שהדליק נר בשביל ישראל ודחה אאמו"ה היתר זה נ"ל דאם נאמר דצריך שביתה בספינה א"כ ודאי הליכת הספינה ג"כ בשביל ישראל שקנו שביתה א"כ היתר זה לא מעלה ולא מוריד עכ"ל ולא ידעתי למה דחה סברא זו בשתי ידים. כי מה בא קנין שביתה לדין זה הלא המעשה ניכר ונראה שלא מעברין הספינה בשביל ישראל רק בשביל נכרים ושוב מצאתי ראיתי בתשו' חות יאיר סי' קי"ב וז"ל ואפשר אם הי' הספינה הולכת בבוקר ביום השבת בלא"ה הי' ג"כ היתר טפי עכ"ל. ושמחתי שכוונתי לדעת הגדול ומעתה אפי' לא קנו שביתה יש למצא היתר לשיטת ר"י. וגם עדיין שאלתי שטוח' אבי ורבי פרוש דבריך אם התשובות הללו מתירין אפי' ליחיד לעבור בספינה אצל עשרה כי מצוה להתפלל בעשרה. עם היות שמהרי"ל וגם בתשו' ח"י הנ"ל ס"ל דלילך למנין ולהתפלל בעשרה לא מקרי דבר מצוה ע"ש יש לי להביא ראיה דהוי דבר מצוה דהא אמרינן בגיטין דף ל"ו דנדר על דעת רבים אין מתירין אא"כ לדבר מצוה וכת' הגהות מיימוני בפ"ג מה"ל תפילה בשם תשו' ר"י מי שנשבע שלא יכנס לבית חבירו ויש בית הכנסת בבית מקרי דבר מצוה ומתירין לו שיבא חבירו להתפלל ברבים אפי' אין שם מנין וכ"כ הסמ"ק ומהרי"ק והרמ"א בסי' רכ"ח ס"ק כ"א ע"ש ואולי יש לחלק בדבר דשאני נדרים הואיל והעולם מחשבין בהכ"נ למצות אמרינן מסתמא ניחא להו לרבים בהתרה ודוחק. על כל פנים עדיין לא ברירא לי האי דינא על מכונו עד עת בא דברי קדשו ויתד היא שלא תמוט. ומה שבדיק לן אאמ"ו על המ"א בסי' רצ"ג סק"ד דלדבריו קשה מאי פריך בשבת דף ק"נ אע"ג דלא הבדיל עכ"ל ולכאורה אמינא דדוקא גבי דבר מצוה מותר להבדיל קודם בה"ש. אבל בדף ק"נ מיירי לשמור פירות ולא הוי דבר מצוה. אמנם בסי' ש"א ס"ה מוכח דשימור פירות נמי הוי קצת מצוה אך אמנם יורה דרכו דלק"מ

דהא דמותר להבדיל לאחר פלג המנחה הוא למ"ד דמותר להתפלל של מוצאי שבת בשבת כמ"ש הטור. והנה בברכות ריש פרק תפלת השחר פליגי אמוראי בזה והקשה הגמרא למ"ד דאסור להתפלל של מוצאי שבת בשבת היאך פליגי אמתניתין ודו"ק. ומה שרוצ' להביא ראיה מסי' ש"ע דצריכין לערב י"ל דיש להם חצר אחורי הבתים. דברי בנו ותלמידו הקטן ידידיה המכונה טיאה וויי"ל:

תשובת אאמ"ו הרב זצ"ל

אשר שאלת אם מותר לעבור בספינה בשבא כדי לצרף מנין להתפלל בי' כבר השבתיך שנוהגין היתר כאשר חרות על הלוחות שלי שו"ת שב יעקב סי' ט"ז ושו"ת מהגאון מהור"ר זיסקינד מלובלין סי' א' בתנאי שיקנו שביתה. ובאת עוד בדבריך והארכת למעניתך אהובי בני אמרתי שדי בדברי הראשונים וכתבתי בדרך קצרה כי מאהבת הקיצור אני. אמנם אצבעותיך למלחמה של תורה ואמת שדבריך מרגישים ורעושים בשו"ת הללו. אשר על כן יצאתי להשכילך בינה:

טרם כל אשר אמרת שאין הכרע מדברי מ"א שסובר דעת ר"י משום שט לדעת רמ"א עיין סי' של"ט במ"א ס"ק י"ג שמפרש להדי' דק"ש משום שט (וכוונתו דאלת"ה ה"ל לרמ"א להגי' שם על המחבר) אך עם כל זה יש לתמוה הכל על הרמ"א מנ"ל דק"ש מהני משום שט כי מקור מוצא הדין מהלכות גדולות דקנין שביתה מהני אימא דה"ג חולק על הר"י ולא ס"ל הטעם משום שט רק משום לצאת חוץ לתחום וכדברים האלה מדקדק בשו"ת שב יעקב על הרמ"א לפי' מ"א. אפס מצאתי מרגניתא בשו"ת מהור"ז מלובלין ואעתיק בקיצור וזהו כי בסי' תרי"ג הביא הטור בשם ה"ג במעבר לשוט אסור כך גי' הטור ומדלא קאמר לשוט אסור אלא ש"מ הא דקאמר מעבר לשוט אפילו להעביר בספינה אסור והיינו מטעם שט וא"כ האיך התיר בה"ג ע"י ק"ש לעבור בספינה ש"מ דס"ל לבעל ה"ג דמהני אפילו לטעם שט דהוי בביתו אי משום היכר. ועל העמוד הגדול הזה סמך רמ"א ומ"א ושפתים יושק. אך ע"ז יש לבע"ד לחלק מהך דבה"ג בסי' תרי"ג אין ראיה דהתם איירי כשישראל עצמו משוטט בספינה אבל בספינת גוי מנ"ל דס"ל שאסור משום שט:

ויש לדחות דא"כ הל"ל מעבר לשוט ע"י עצמו אסור. אבל ע"י גוי שרי ודו"ק. והנה בשו"ת שב יעקב בסופו כת' וז"ל ועוד נ"ל להיכיח דאפילו לר"י דאיסר משום שט יש חילוק בין דבר מצוה דהא לפי' ר"י הא דאין מפליגין איירי אפילו בתוך התחום ומ"מ תני עלה בד"א לדבר הרשות אבל לדבר מצוה שפיר דמי אע"ג דרבי סבר דצריך להתנות ע"מ שישבות וכו' י"ל הא דצריך להתנות משום הוצאת חוץ לתחום אבל הטפם דשט דקולא

לא הוה צריך להתנות ע"כ. ודבר זה אין מקובל דהא ברייתא אין מפליגין מפרש ר"י משום שט ואפילו בתוך החתום ועלה קתני ופוסק עמו ע"מ שישבות. ועוד לדבריו הך דחולין קשיא דהא לשמור פירות ג"כ מצוה ע"כ על היתר הזה אין לנו לסמוך. עוד שם דעתו להתיר לעבור בספינה כי מלאכתו להעביר נכרים ונר לא' נר למאה. ואם תקשה לך מהא דחולין שהוצרך להערים י"ל דהוא סבר כאביי בשבת דף קכ"ב דלא ס"ל הך סברא נר לא' נר למאה אבל אנן קי"ל כרבא וע"פ זה מיושב על כל הפוסקים הך דחולין אך ר"י מייתי ראיה מהך דחולין דאזיל לשיטתי' דפי' שם דאביי נמי ס"ל הך סברא דנר לא' נר למאה אלא שסבר אביי דבפני ר"ג שהוא נשיא הנכרי עשה לכבודו ע"ש בתוספות עכ"ד בקיצור. ותמהני עליה דהא שם בסוגיא מכח הך צריכתא במתני' נר ועשבים ומהך עובדא דשמואל מוכח דלכ"ע ס"ל נר לא' נר למאה וע"כ צריך לומר כפי' ר"י א"כ אמאי צריך להערים הך צורבא מדרבנן ש"מ דלא שייך סברא זו. ועיין א"ח סימן רע"ו ס"ד ושכ"ה ס"ד וכיון שזכינו לדין ע"כ צריך לומר דכ"ע ס"ל הך איסורא דשט מהך דחולין. אך הברייתא דאין מפליגין לא ניחא להו לפ' כפי' הר"י ככולי קושי' הרי"ף על פי' ר"ח. ועוד שלשה ימים ל"ל. ומה צדקו דברי הרא"ש שפי' בפ"ק דשבת כפי' הרי"ף ובפ' מי שהוציאוהו פסק כדעת ר"י ולכאור' הר"י בעצמו מפרש הברייתא כפי' הרי"ף או ר"ח. אך שכת' לפסק דתוך התחום נמי אסור וכ"מ לשון התוס' בפ"ק דשבת. לולי שראיתי בחידושי רשב"א ור"ן שהביאו בשם ר"י שהוא מפ' הברייתא דאין מפליגין מטעם שט עם כל זה אני אומר שכן הוא פי' ר"י אבל בעלי תוס' איכא למימר שאינם מסכימים לפי' הברייתא כך מש"ה לא הביא דברי ר"י כי אם לפסק הלכה ואחריהם נמשך הרא"ש. ומעתה בעל ה"ג כמו כן מפ' הברייתא כפי' ר"ח או כפי' הרי"ף. אבל לדינא צ"ל דס"ל כפסק הר"י משום שט מהך דחולין ומתיר ע"י ק"ש לכנוס בספינה. וע"כ צריכין לפ' כך דברי בה"ג כדי שלא יהי' דברי בה"ג סתרי אהדדי וכן פי' ב"י על אופן זה ולא כהב"ח ועם הנחת הדברים האלה צדקו דברי הרמ"א ומ"א. ועוד אני אומר שהר"י ג"כ ס"ל דק"ש מהני והיינו בתוך התחום ואיני חולק על הרשב"ם דהתיר ע"י ק"ש אפי' חוץ לחתום וכן הלשון התוס' ורא"ש מוכיח דדי בהיכר בעלמא:

ועוד דהר"י אין חולק על ההיתר הזה שעושין קידוש בספינה והולכין אח"כ לביתם מבע"י אבל אם קונין שבית' ויושב שם כל בין השמשות איכא למימר דהר"י נמי' מודה דמהני וכ"פ שם בהגהות הרא"ש מכל אלה נראה דיש להתיר לעבור לדבר מצוה. וכן שמעתי יש קהלה בממשלת הנובר ששמה ווערן בורג ומעבר לנהר דרים איזה ב"ב והוא מדינה אחרת ועוברים בספינה להתפלל שם בבה"כ. והגיד לי הב"ח נכד של גאון אב"ד

מפראג זה איזה ימים שאביו נתקבל לשם לרב מדינה. ובתחילת ביאתו לשם היה מוחה על ידם ולא שמעו אליו כי אמרו שהתיר להם הראש הישיבה וכדי שלא יהיה כשתי תורות זה אוסר וזה מתיר ע"כ הניח להם מנהגן. וכבר כתבתי לך להך טעמא דהוי כביתו צריך לשהות בספינה כל בין השמשות. ולטעם משום היכר בק"ש בעלמא סגי גם בפת יוכל לקנות שביתה דהוי ג"כ היכר. אמנם על ידי פת לא מצינו בשום פוסק על כן אין להתיר בכה"ג הבו דלא לוסיף עלה כנלע"ד. ומה שתרצת על מ"א בשבת דף ק"נ דהקשה הש"ס למ"ד דתפלת מנחה עד הערב זה אינו דהרי"ף הביא כל שקלא וטריא ואנן קי"ל להלכתא דעביד כמר עביד. על כן נראה כמו שמגיהין בטור ע"ש הרא"ש מפראג שהביא הב"ח ע"ש ס"ג ודווקא לצורך מצוה רבה כגון להכנסת כלה או לקבורת מת מצוה אבל לשמור פירות לא וכ"ה בהגהות מרדכי וכן ברבינו יונה ולשון הרא"ש נמי משמע הכי דוק ותשכח. וראי' שהבאתי מסי' ש"ע דצריכין לערב במקומי אני עומד. ומה שדחית דיש להס רחב' אחורי בתים כמו כן יש להם פרוזדור ביחד ויותר משתמשין בפרוזדור ממה שמשתמשין ברחבה ומוקצה אחורי הבתים ואפילו בלא חצר אם דרים ביחד ויש להם חדר ביחד צריכין עירוב וגם גוי צריך להשכיר ממנו. ויותר מזה ראיתי בה"ג פ"ק דשבת וז"ל פסק ומאן דאיתא בספינה בשבתא לא צריך למזבן רשותא מן מארא דספינה דכיון דבאגרא יתיב לא צריך למזבן מני' משמע הא בלא"ה צריך למזבן מיני' וה"ה אם יש לכל א' חדר לבד ומשתמשים בפרוזדור יחד איסרים ג"כ זה על זה:

סימן רמט

(במ"א סק"ג) ובחה"מ אסור נ"ב לאלומי קושייתו ממתני' כת' כן דלא תימא דמשנה קאי בחה"מ דפסח שהולך בע"פ כדי לעשו' הסעודה בח"ה ע"ז כת' דבח"ה אסור:

(שם) דבסי' תקמ"ו כת' דמותר לישא ערב הרגל נ"ב וגם לעשות הסעודה מדלא כת' שם שאסור לעשות סעודה ערב הרגל:

(במ"א סק"ו) וכ"כ בתשובה כצ"ל:

סימן רנא

(במג"א סק"א) וכ"מ בגמרא נ"ב ולי נראה דאין ראיה דאיכ' למימר שהיו נושאים ונותנים עד מנחה גדולה ולי נראה להביא ראיה מב"מ דרב אשי שלח לרבינא בהדי פניא דמעל' שבתא לישדר לי מר עשרה זוזי דאיתרמי לי קטינא דארעא למזבן ע"ש וק"ל:

(שם) לבטל העיר וחניותיה נ"ב זה. לשיטת הטור דלא מפרש מעיר ממלאכ':

(ס"ק ד') להבטיל העיר ממלאכה וחניותי'. נ"ב בש"ס שלפנינו אינו ממלאכה אלא דעיקר קושייתו מדקתני העיר וחניותיה משמע העיר ממלאכה כדפרש"י ע"ש:
(שם) ומ"מ קושיא ראשונה. נ"ב ר"ל דעל קושיא ראשונה יש לתרץ דהטור מדינא קאמר אבל אינו רואה סימן ברכה ממנחה גדולה ולמעלה אבל השתא לפי מה שתירץ הירושלמי קושי' ראשונה במקומה עומדת וק"ל:
(שם) לכן נ"ל כמ"ד מנחה קטנה. וקשה לדבריו קושית מהרש"ל בפסחים דף נ' דמאי פריך הגמרא מאי אריא ע"פ ע"ש נמי ונראה ליישב דפסחים דף ק"ז איבעיא להו סמוך למ"ג תנן א"ד סמוך למ"ק תנן ע"ש ע"ז דייק הכא מאי אריא ע"פ אלא ש"מ הא דקתני מן המנחה ולמעלה היינו מנחה קטנה ותפשוט בעיא דלקמן ע"ז משני לעולם אימא לך מנחה גדולה אלא דהתם סמוך למנחה שרי והכא אפי' סמוך למנחה אסור כל זה למדתי דלא תפשט האיבעיא אבל לפי האמת אמרי' הא דקתני מן המנחה ולמעלה היינו מנחה קטנה ומ"ש הט"ז בזה הוא דוחק ע"ש:
אמנם בעיקר הדין אין הכרע בראיותיו דאיכ' למימר דתקיעה שניה לבטל העיר ממלאכה היינו מדינא אבל אינו רואה סימן ברכה ממנחה גדולה ולמעלה. והאי דירושלמי היינו טעמא משום דהתנה עמו לעשות עמו כפועל דאורייי' ותקיעה שנייה אינו אלא מדרבנן להרחק' וא"ת מ"מ קשה לאיזה צורך הביאו הטור והפוסקים הך דירושלמי הלא הפועל אסור מדינא לעשות מלאכה מן תקיעה שניה. י"ל דנ"מ דמנכה לו אותן מעות מתקיעה שנייה עד סמוך לשקיעת החמה דהא התנה עמו לעשות כפועל דאורייתא וכל תנאי שבממון קיים ודוק:
(במ"א סק"ה) מיירי לצורך המועד אמנם נראה כל מלאכה כצ"ל:

סימן רנב

(במג"א סק"ד.) פשיטא דאסור כאן מסיים סק"ד ואח"כ מתחיל
(שם סק"ה) להחמיר ואפשר דבעכו"ם אלם יש להקל כשיחד לו ומ"מ יש להחמיר. ועיין סי' רמ"ו ס"ג דקיימ"ל כצ"ל:
(ס"ק י') בשבת ולי נראה דדווקא בדבר כצ"ל:
(שם) מדינא אסור. נ"ב וא"כ נכון להחמיר שלא ללבוש הני חלוקים שידועים שהם של ישראל אם כובסם הנכרי בשבת בפרהסיא:
(שם) והאמת יורה כצ"ל:

(ס"ק י"ג.) ונ"ל דאם היה המנעול נ"ב וה"ה כלי פשתן שנתן הנכרי תחת המכבש בשבת שרי דהא יכול ללבשו בלא זה וק"ל:

(ס"ק כ'.) וקשה דמ"מ קשה לימא גבי. נ"ב שגג בזה דא"א לאוקמי כב"ש ומטעם גזירה. דא"כ מוגמר וגפרית מ"ט שרי ורב יוסף דמוקי לה כב"ש דלא ס"ל הטעם במתני' משום גזירה כ"א משום שביתת כלים וגפרית ומוגמר דמונח אארעא אבל לדינא כוון הרב לאמיתו דברחיים של מים לית ביה חיוב חטאת וכן הוכחתי בחדושי להרמב"ם. אמנם מ"ש שכ"כ הסמ"ג וסמ"ק בהדיא לא ראיתי ולא מצאתי דין זה להדיא אלא ממ"ש הסמ"ג והרמב"ם בפ"ח אב ותולד' הטחינה אינו כ"א שעוש' מלאכה בידים. ולא הזכירו כלום מטחינת רחים של מים. ומ"ש תו ועיין בתוס' כו' עד ונאפה הוא הג"ה ותיבת וכ"מ בפ"ח ברמב"ם הוא ראיה לדבריו דברחים של מים לית ביה חיוב חטאת ואותן ראיות בהג"ה לא נהירא לי דגבי מצודה כיון דבשעת פרישתו נכנס הוי כאילו צד אותו בידים. ומדהדביק פת בתנור נמי לא קשה מידי דאפילו תולדה דבישול שהי' במשכן לא הי' באופן אחר שנתבשלו הסממנין ממילא ע"י האש אבל טחינה מה שהי' אותה אב מלאכה אצל משכן כתישת הסממנין במכתשת לא הי' אלא בידים. א"כ מנ"ל לחייבינהו חטאת ברחיים של מים כיון דאתי' ממילא ועיין בכל זה הדק היטיב:

סימן רנג

(במ"א סק"ו) ולסברא השני'. נ"ב ולי נראה דאף לסברא א' מתיר הרמ"א בכה"ג אפילו בשבת ועפ"ז יתורץ קושית הט"ז בסק"ט ע"ש:

(מג"א ס"ק ל"ה) ויש מתירין וכו' כ' בית יוסף נהגו להתיר וכו' כמ"ש פ"ב וכו' וז"ל ד"מ ונראה דבדבר כצ"ל

סימן רנד

(ברמ"א סעיף א'.) ויש מחמירין ואוסרין. נ"ב אף ע"ג דלענין טוח בטיט יש קולא. מ"מ דבצלי דאנן קיימי' ביה הוא מחמיר ומה שהקשה ט"ז ע"ש לק"מ דלפי מה שפסק רמ"א בסי' רנ"ג דכמב"ד מותר לשהות א"כ השתא אין לו לרב לכתוב אלא לחומרא ולא לקולא דאפי' לטעם חירוך ג"כ מותר כשהגיע למב"ד ודו"ק:

(במג"א ס"ק ג') משמע דאם הוא בקדירה ובשיל ולא בשיל לא מהני טוח בטיט דהא לא יתקשה ועיין בהג"ה וס"ה בהג"ה וססי' רנ"ד כצ"ל:

(במג"א ס"ק י"א.) דיש מתירין לכתחיל'. נ"ב היינו הפוסקים כרב אשי דברחא ולא שריק שרי:

(ס"ק י"ב) וכ"כ באגודה דחבושין חיין כצ"ל:

(ס"ק כ"ב) הקשה בספר. נ"ב ועיין בר"ן שאומר שרדיית הפת לא אסרו חכמים משום שבות אלא משום עובדא דחול הוא מ"ה איכא למימר לא העמידו דבריהם ועיין לקמן במ"א סי' ש"ו ס"ק י"ז ע"ש:

סימן רנז

(במ"א ס"ק ב'.) וצ"ע למה כת' נ"ב ולק"מ דאיתא לעיל סימן רנ"ד סעיף ט' דלמוצאי שבת אסורים בכדי שיעשו וכ' הרשב"א והרמב"ן הטעם כיון שהוא מניחן כדי ללוש בהם למ"ש גזרינן שמא יחת' גחלים בשבת כדי שיהיו מוכנים ללוש בהם למוצאי שבת מיד ע"ש. משא"כ בפת דממילא נגמר ולא גזרינן שמא יחתה שיהיה מוכן למ"ש ודו"ק:

סימן רנט

(במג"א סקי"ב) אסור לכרוך. נ"ב אבל אם מגול' למעלה שרי:

סימן רסא

(במ"א ס"ק ב'.) וכ"מ ססי' ר"ס נ"ב ואם אין לו לחם לבן אחר נ"ל דמותר:

(ס"ק ו') אבל לעשר ולהטביל הוא עצמו לא כצ"ל:

(ס"ק י') בקירוב כי היתרון הוא חלק כצ"ל:

(שם) מתחילת השקיעה לכתחלה יש להחמיר כצ"ל:

(ס"ק י"א) ולא דק נ"ב ועיין לקמן בט"ז סי' ת"ר ג"כ שגג בזה. ע"ש:

(שם) שהביא ראיה מה' שופר כצ"ל:

סימן רסג

(במג"א ס"ק י"א) שכחה מלברך או להדליק עד שחשיכ' כצ"ל:

(במ"א ס"ק כ"ו.) ואין להקל. ג"כ נגד מהרמ"ט ואינך רבוותא:

סימן רסד

(מ"א ס"ק א') שמא יטה. נ"ב וקשה א"כ לדבריו שמעי' תשמיש עראי דאסור מהא דרב פתילות ושמנים שאמרו אין מדליקין וכו' קא סבר אסור להשתמש ואי בתשמי' עראי

שייך נמי שמא יטה א"כ מאי מהני דאסור להשתמש לאורה מ"מ תשמיש עראי מותר להשתמש בנר חנוכה כמו שהוכיח הרא"ש בפ"ב דשבת סי' ו' ע"ש ניחוש שמא יטה אלא ע"כ צ"ל דבתשמיש עראי לא חיישי' לשמא יטה:

(ס"ק ב') במקום אחר נר כשר. נ"ב וקשה מהא דאמר רב הונא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת אמר רבא מ"ט קא סבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה וחיישי' שמא יטה דלדבריו אמאי ניחוש שמא יטה הלא יש לו נר שבת מדבר המותר בשלמא לפי' תוס' ניחא כיון דעומד נ"ח על פתח החצר חיישי' שמא יטה אבל לפרש"י דהרא"ש דס"ל דא"צ להניחו על פתח החצר ודאי קשה. אע"כ לא ס"ל הך דינא רק כשעומד בחדר א':

(במ"א ס"ק ט') עססי' רס"ג ס"ט.

(בט"ז ס"ק ד') וא"ל הא גם. נ"ב נעלם ממנו מ"ש הרא"ש בפ' במה מדליקין סימן ב' ע"ש:

סימן רסה

(במ"א ס"ק א'.) סוף כירה נ"ב דף מ"ז ע"ב:

(שם) למיחש ח"ו לדליקה. נ"ב אין להבין דהא בשעוה מיירי:

סימן רסו

(במ"א ס"ק ז') וצ"ע הלא מצינו נ"ב וכן מצאתי ברדב"ז סי' פ"א דברוכב שייך איסור תחומין מטעם שכתב מ"א ע"ש:

(במ"א ס"ק י"ד) הפסד מרובה ועמ"ש סי' רס"ה ולבטל כצ"ל:

(שם) ואפי' ביטול כלי מהיכנו והכל שרי במקום ה"מ כצ"ל. נ"ב ועיין בספרי דף י"ח ע"א שהעליתי שרבו האוסרין על המתירין ולא קיילי"ן כהך דינא ע"ש:

(ש"ע ס"ז) אבל אם לא באה נ"ב ובני הבחו' כה' שמעון הראה לדעת ממסכת ע"ז דף ע' דאיתא להדיא מפו' מציאה דלא אתי' לידו נמי מותר לטלטל פחות פחות מד"א וכן איתא ברמב"ם וכל גדולי ישראל חולקים עליו וזה ודאי שע"ז בנה יסודו. ובאמת הגי' שלפנינו המוציא לשון הוצאה ששכח כיסי בשבת בחוץ וזה הפי' כמה כיסין דמשתכחן וכו' אבל הרמב"ם אפשר שגרס המוצא ודו"ק:

(ברמ"א סעיף י"ב.) אסור להביאו נ"ב ולדידן שאין לנו ר"ה יכול לילך לביתו:

סימן רסח

(במ"א ס"ק ט') לא מצאתי מחלוקת. נ"ב ר"ל דבב"י הביא בשם שיבולי לקט דבמוסף חוזר ולמה הביא בשם יש מי שאומר הלא לא מצינו מחלוקת בזה:

סימן רסט

(במ"א ס"ק א') וכ"ש דמותר להאכילן נ"ב לפי מ"ש תוס' בפסחים דף י"ח ד"ה שה לבית וכו' יש ליישב דה"נ הוא חינוך מצוה ע"ש ומ"א בעצמו הביא בסי' שמ"ג תוס' זה ע"ש:
(סק"ב) שכבר נתקנה. נ"ב וכ"כ הר"ן בפ' ערבי פסחים:

סימן רעא

(במ"א סק"ב) ואשתמיטתיה דברי תוס'. נ"ב ולי נראה דהתוספות קאי שאשה אין יכולה להוציא נשים אבל להוציא אנשים בלא"ה אין יכולים דהוי כאין מחויב בדבר שהם אין מחויבים רק לשמוע וכל שאין מחוייב בדבר אין מוציא רבים י"ח ועיין בספרי דף ע"ט ע"ב מה שתרצתי על קושיית הב"ת ע"ש:
(סק"ג) ומ"מ אפשר. נ"ב עשאו זכר לקידוש לילה ע"ש:
(ס"ק כ"ב.) יום הששי כ' כנה"ג ועוד וכו' וחושבין במחשבה זכור וכו' וע"ש בס"ה כצ"ל ונ"ב דסברי רבותי חשבינן לב':
(ס"ק כ"ד) אבל בתוס' בפסחים נ"ב אמת שכן הוא בתוס' שם אמנם לא כתבו כן אלא לתרוצי סוגיא האיך קאמר ש"מ טעמו פגמו אבל בתר דמסיק רב אשי טעמו פגמו וכוס של ברכה צריך שיעור חדא מילתא היא. לדידיה איכא למימר דלא צריך לטעום כוס של חובה מכוס שיש בו רביעית דלרב אשי איירי הברייתא שאין לו יותר אלא כוס מצוצמצם א"כ קושית תוס' בלא"ה לק"מ. וזהו הנרא' בכוונת תוס' שם ד"ה משום כו' אלא מהא ליכא למשמע מניה קאמר עכ"ל. וקשה לדבריהם א"כ לאיזה צורך סידר רב אשי דבריו בגמרא למאי נפקי מיני' הלא לדינא סבר כוותיה דטעמו פגמו אלא צ"ל דסברי תוס' דיש נ"מ בדיחוי ר"א דאי אמרי' כס"ד ש"מ טעמו פגמו ע"כ צ"ל דכוס של ברכה צריך לטעום מכוס שיש בו רביעית. אבל לפי דיחוי של רב אשי איכא למימר דלא צריך לטעום מכוס שיש בו רביעית. וכמו כן צ"ל בדיבור שאחר זה ד"ה קפיד ותימא וכו' מיהו ראוי רשב"ם לסמוך עליו בשעת הדחק עכ"ל דבריהם מבוארי' על סגנון זה דר"ל איכא לקיים פי' רשב"ם אליבא דר' אשי שאין בו אלא רביעית מצומצם כמו שפי' הרא"ש אבל בתחל' באמת ס"ד דכוס פגום לא יקדש עליו כלל אפי' בדיעבד ודו"ק:

(שם) טועם מכוס ראשון ואח"כ מוסיף עליו מכוס שנית. נ"ב לענ"ד אין זו דרך מוציאתו מידי עבירה כי איך יוכל לכוין בפיו לשתות מכוס לא פחות ולא יות' ממלא לוגמיו דאם שתה פחות אינו יוצא ידי קידוש ואם שתה מעט יותר הלא אין לו אלא שיעור כוס א' וכבר הוא ממוזג שאין יכול לתקנו במים וא"כ הוי מעוו' שאין יכול לתקן ותדע דאם כדבריו עדיין קושית התוס' במ"ע היכא מוכח טעמו פגמו אכתי תקשי למאי דס"ד דיש בו יותר מרביעית ה"ל לשפוך מכוס של ברכה לכוס אחר וישת' מכוס שיש בו רביעית ואח"כ יוסיף עליו ויכשרנו מכוס שני אבל מ"ש הרא"ש פ"ח ס"ב בברכות והך דירו' יש לדחות וכו' ע"ז אופן יוכל לשער דהא מה שחסר מוזגו במים אבל בש"ע איירי שכבר מזוג וא"א להוסיף במים ודו"ק:

(מ"א ס"ק ל"ב) ויטעום ממנו וא"צ לחזור ולקדש דכיון כצ"ל:

סימן רעג

(ט"ז סק"ב) רבה לאביי קודם הקידוש שיטעמו נ"ב ול"נ דע"כ רבה אמר לתלמידיו קודם הקידוש שיתכוונו לצאת בקידוש שלו ולכוונ' בדעת' שיטעמו מידי כדי שיהיה קידוש במקום סעודה שהיה חושש לתקנתם דילמא אדאזילתי וכו' דליכא למימר כדברי הט"ז דאמר רבה לתלמידיו אחר הקידוש דהא ע"כ התלמידים כוונו תחל' לצאת בקידוש דרבה דהא קי"ל דבעינן דעת שומע ומשמיע אלא שבדעת' היה לאכול בביתם דס"ל כרב ואח"כ אמר להם רבה דהלכה כשמואל דבעינן קידוש במקום סעודה ובזה יצאו כיון דנמלכו ואכלו כאן במקום קידוש א"כ קשה ל"ל לרבה לומר דלמא אדאזליתו וכו' הא המה כיוונו בתחלה לצאת בקידוש רבה יהיה מאיזה טעם שיהיה א"כ הכי הל"ל טעימו מידי דבקידוש דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעוד'. אע"כ דרבה אמר כן קודם הקידוש ודו"ק:

(ברמ"א סעיף ג') ואם היה בדעתו שלא לאכול שם כצ"ל:

(מ"א סק"ה) עד שידליקו הנר. נ"ב להביא נר דולק:

(מ"א סק"ו) כ"ה בהדיא בב"י. נ"ב ובט"ז מביא ראיה לדין זה ע"ש:

(במג"א סקי"ד) אא"כ נתכוין. נ"ב פי' הש"ץ:

סימן רעה

(ערה בט"ז סק"ו) מ"מ אין לישב בסמוך נ"ב תי' זה ליתא ואם נדמה למדורה דהכא א"כ אפי' ברחוב יהא אסור כמו דאמרינן אפי' גבוה שתי קומות איברא דהקושיא מעיקרא

ליתא כי לא גזרי' אלא לקרות אצל מדורה דשמא מחמת טרדות הקריאה אישתלי שהיום שבת משא"כ כשיושב אצל המדורה או משתמש אצלו כיון שיושב ובטל מהיכי תיתי שישכח שהיום שבת וק"ל:

(במ"א סק"ג) ואע"ג דאיכא למיחש. נ"ב ובשבת דף ס"ז ע"ב ד"ה מפני כתבו התוס' י"ל אע"ג דבאותו הכיבוי אין בו חיוב חטאת לר"ש דהוי משא"צ לגופה החמירו אטו כיבוי דחיוב חטאת ואע"ג דהוי גזירה לגזירה קים להו לרבנן דהכא שייך למגזר טפי עכ"ל וכן לא יקוב שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתן ע"פ הנר דחיישינן שמא יסתפק מניה הוי מכבה אע"ג דהוי גזירה לגזירה א"כ ה"נ יש לגזור ויש לחלק דהתם היינו טעמא דיכול ליתן כלי תחת הנר מבע"י וגם בנר יוכל להדליק נר מבלי שפופרת מ"ה גזרינן בהו משא"כ אם אתה תיגזור אפי' בנר של שעוה תורה מה תהא עלי' עכ"פ די לנו להקל ולחלק לענין ללמוד אצל נר של שעוה אבל שאר דברים אסורים להשתמש כמ"ש המ"א:

סימן רעו

(במ"א ס"ק ד') אדעת' דישראל קעביד. נ"ב עיין סי' רנ"ב ס"ק ט':

(ס"ק י"א) וצ"ע על רש"י. נ"ב כבר הקדימו מהרש"א בח"ה:

סימן רעז

(מ"א ס"ק א') נ"ל דט"ס. נ"ב ואני אומר שאין ט"ס כי אין הכוונה מה שהרוח מנשב ממילא כי אם כוונת רש"י אותו הרוח שהוא עושה ע"י ופתיחת ונעילת הדלת. ועפ"ז מתורץ כל הקושית שהקשו תוס' על פירש"י וכן מוכח מרא"ש פ' כ"כ סי' ט' ע"ש

(שם) וכ"מ בגמרא נ"ב ולי אין ראיה משם דדיוקא דתלמודא שם מדקתני ר"ש כבתה מותר לטלטלה משמע כל שלא כבתה כגון נר שכבה והולך פליג אדר"א בר"ש אע"ג דאין בו שמן וכן הוא להדיא בש"ס שם דף מ"ד ע"א ע"ש:

(ס"ק ד') וב"ח כתב נ"ב עיין ט"ז ישוב לזה ולא מקרי דבר שאין מתכוון כיון דפותח ונועל כדרכו מקרי פסיק רישיה ע"ש.

סימן רעח

(בש"ע סעיף א') לטלטלו להסתפק ממנו כצ"ל:

סימן רעט

(במ"א ס"ק ב') סי' תקי"ד ס"ג נ"ב במ"א סק"ו.

(בט"ז סק"א) ט"ס צ"ל הדולק בשבת. נ"ב שגה ברואה דברי הרא"ש בפ' כירה סי' ך' וז"ל אעפ"י שכבה אסור לטלטלו לפי שמוקצה מ' איסור הוא. ולפי דבריו קשה דברי הרא"ש אהדדי. ועוד הלשון בחולין מוכיח כיון דדחי בידים ואי בנר הדולק איירי הטעם משום שמא יכבה או בסיס לדב' האיסור כמבואר בסוף פ' כירה. ועוד שהביא ראיה מדברי הרי"ף שלהי שבת ושם ברי"ף פסק להדיא כר"י במוקצה מ' איסור. אבל האמת יורה דרכו שט"ס הוא שהיה בראשי תיבות דל"ל. היינו דלית לן מוקצה אלא בנר שהדליקו עליו בשבת וטעה המדפיס וכ' דלית ליה:

(מ"א ס"ק ד') כיון דאיתקצאי. נ"ב כלומר דאקצי' מדעתו ב"ה לטלטל אפילו ע"י ככר ותינוק ועיין בט"ז סי' שי"א ס"ק ה':

(ס"ק ו') ומ"מ צ"ע נ"ב אין זה צריך לפנים דעכ"פ לענין שאר מוקצה מחמרי' בי"ט טפי מבשבת וה"ה לענין תנאי אע"ג שמחמיר בי"ט בשבת מקלינן:

סימן רפא

(במ"א ס"ק ב') בפ' המוספין כת'. נ"ב ואפשר לומר דבשחרית לאחר פ' התמיד מוסיפין וביום השבת מ"ה צריך איחור:

סימן רפב

(במ"א בהתחלה) ביום השב' שחרית נ"ב ואיני יודע למה העתיק דווקא בשבת שחרית והילך לשון הזוהר דפוס מנטובה דף ר"ו סדירא לסדרא עמא קדישא ביומא דא ובשאר יומין דס"ת בעי לסדרא ולתקנא בחד כורסייא וכו' אר"ש כד מפקין ס"ת וכו' ע"ש:

סימן רפח

(במ"א ס"ק יד) ולברך המקש' נ"ב מ"מ נראה לברך המקשה לילד מטעמי' דר' דוסתאי פ"ז דב"ק דף פג ע"א ע"ש:

סימן רצא

(במ"א ס"ק ג) אבל אם נ"ב לפ"ד הדין בהיפוך וט"ס יש:

סימן רצז

(מ"א ר"ס) אבל א"ל דכוונתו נ"ב לא ידעתי היכי ס"ד לומר הכי הא בהדיא כתב לשם במ"ש ע"ב וצ"ע:

סימן רצט

(במ"א ס"ק ט"ו) ומיהו נהגו. נ"ב ובירושלמי הל"א פ' מקום שנהגו אמר ע"ז שאין מנהג ע"ש

סימן שא

(ש"ע סעיף ה) ואם יצא נ"ב רש"י לדעת המ"מ והרשב"א בחידושו:

(במ"א ס"ק כ"ד.) ולא מישתמיט כצ"ל. ונ"ב והא דאמר במהרה וממילא היינו חליצה בידים בלא התרת קשר:

(במ"א ס"ק ל"א.) ודלא כמ"ש הב"ח. נ"ב ולי נראה דהטור איירי בספוג שאינו מדובקין למכה אם לא ע"י כריכת המשיחה בהא מודה הרמב"ם דשרי אבל הרמב"ם איירי בענין שהמוך והספוג בלא"ה מדובקים על המכה ומש"ה אין החוט והמשיחה. חשובין אצלו:

(במ"א ס"ק מ"ה.) ומ"ש סי' ש"ג נ"ב קאי להקשות הא דאמר מהרי"ל אך לא יוציא' חוץ לעירוב משמע אפי' כשרוצה לתלותה בצואר בתו אף ע"ג דנקבו ולהוי כמו יחדה לכך:

(במ"א ס"ק נ"א.) כמ"ש הרא"ש פ' המביא סי' מ"ה דאי' בעירובין כצ"ל:

(במ"א ס"ק נ"ג) דאי אין. נ"ב עיין בספרי דף ל"א ע"ד מה שהשגתי עליו:

(במ"א ס"ק נ"ד) ורש"א. נ"ב דף צ"ו ע"ב ד"ה לא ס"ד ע"ש:

(במ"א ס"ק נ"ו.) ומ"מ ק'. נ"ב לק"מ דאדרבא פריך שפיר דאמר מילתא אפי' באיסור דרבנן כמ"ש רש"י שם אך אנן לא פסקינן כ"א במילי דאורייתא:

(במ"א ס"ק נ"ט.) היינו בכרמלית. נ"ב דאי בר"ה אסור לכתחילה לרחוץ גזירה שמא יוציא ד' אמות:

סימן שב

(מ"א ס"ק ו') ובס' ב"ש. נ"ב בקונטרס באר מים חיים סי' ה' ע"ש:

(במ"א ס"ק י"ח) ומ"מ יש להחמיר נ"ב ולענ"ד הא דאסור בש"ע דווקא בגלדא אבל לא בכנתא ובטיט לח שרי לכל הדיעות:

סימן שג

(מ"א ס"ק ג') דחיישינן שתרפם נ"ב ואז יכול' להוציא החוט לטבילה ואתא לאתויי ד"א:

(ט"ז ס"ק ח') משמע מדבריהם. נ"ב לא עיין כל צרכו ועיין בספרי דף ח"י ע"ג באריכות ע"ש:

(במ"א ס"ק ט"ו) וא"כ שלא נ"ב והא דלא קשיא ליה אס"ד אמאי צריך שינטל חודה ועוקצה הא אפילו באחת מהן אפילו בטילטול אסור די"ל חודה או עוקצה קאמר כמו חלץ ועשה מאמר וק"ל:

סימן שה

(במ"א ס"ק י') להנהיג' אבל בתוס'. נ"ב נ"ל דה"ג להנהיגה חדא דבתים:

(ס"ק י"ב) משמע דאי ליכא נ"ב ולא ראה דברי מהרש"ל דאין ממירין אלא ס"ד דאפילו אין מהלקטין. גם רמ"א בתשו' חוזר בי להתיר ע"י ישראל וכן בהגה' בסי' שכ"ז סעיף ט' שכת' דין תרנגולים ואווזין כדין עגלים ולא מחלק בין אווזים שדרכן לאכול בחול ע"י המראה:

סימן שו

(מ"א ס"ק י"א) דיש להמקדיש חלק. נ"ב עיין בחגיגה דף ח' בתוס' ד"ה משום וכו' ע"ש:

(מ"א סקי"ב) דכלל' כייל נ"ב קשה דהל"ל דהא לא קתני איפכא כל שרשאי להחשיך זכאי באמירתו:

(שם) קאי אסוף התחום. נ"ב ר"ל כמו דקתני בסעיף זה יכול להחשיך על התחום כדי למהר לילך לשם לשמרם שאפי' היום היה יכול לשומרם. או מחשיך על התחום להביא בהמה דהא היום יכול לקרות לה כדי שתבוא כדלעיל סי' ש"ו ס"ג ע"ש:

(שם) גם מ"ש בשם תוס' נ"ב מ"ש בזה דבריו תמוהים:

(במ"א ס"ק י"ז) דגזרינן שמא. נ"ב כ"כ רי"ו אבל ק' הלא המחבר לא ס"ל להך סברא דהא נותן טעם דשמא יקר' בשטרי הדיוטות ונראה דהמחבר נמי ס"ל הטעם שמא ימחוק אך בשני' לא גזרינן כדאמרינן לעיל סי' רע"ה מש"ה נותן טעם שמא יקר' בשטרי הדיוטות דשייך אפילו בשני':

סימן שח

(במ"א ס"ק ל"ז) שרי. ונ"ב עמ"ש לקמן סי' תקי"ח:

(סק"מ) וא"כ בעצים שלנו. נ"ב צ"ע שייחס דעת המ"מ לדעת הש"ע וזה א"א לומר דהא בסימן שי"א סעיף ח' כ' סתם קש שעל המטה מוקצה להסקה מ"מ מנענע בגופו ואם הניח עליו כר או כסת שמנענעו אפילו בידו ומהני יושב וכ"ש מחשבה אפי' סתמ' מוקצה להסקה. ועל המ"מ לק"מ שהוא כתב כן בהבנת הרמב"ם ובספרו לא נזכר מזה שסתם קש מוקצה להסקה ואיכא לומר שעומד להסקה ולשכיבה וכמו כן לא נאסרו אלא מפני

מחשבתו שקוצצן להסקה ומפני כך מחשבת שכיבה מוציא' מידי מחשבת הסקה כמו חריות אבל הש"ע שהעתיק לשון הטור א"א לומר כך. ע"כ נראה דהטור ס"ל דבהך דנדבך לא סגי במחשבה שהו' כמו מניח אבן ע"פ חבית כיון דבפ' נוטל מדמה התלמודא זה לזה. וא"ת מ"ש חריות מהך דנדבך. י"ל כמ"ש תוס' פ' כל הכלים ד"ה ואזדי לטעמייהו דנדבך יותר ראוים הם לישיבה מאבנים ע"ש. ואל כוונה זו כוון הש"ע פה ודוק:

(במ"א ס"ק מ"א) פליגי בהדיא בגמ' דף קכ"ה. נ"ב ואפשר ליישב שכוון לר"י בן שאול שאמר סואר של קורות הוי:

(שם) הרא"ש מיירי ג"כ. נ"ב וא"כ קשה מי הי"א שכתב רמ"א:

(שם) אבל מותר לישב עליה' נ"ב ומעתה אין חילוק בון אבנים כבדי' או קטנים א"כ דברי המרדכי צ"ע אבל מ"מ צדקו דברי רמ"א דיש אומרים דדין אבנים כדין חריות שהר"ן והרא"ש דמתירין באבנים לישב עליהם והשתא ליכא לאוקמ' בישיבה שאין מזיזן וק"ל:

(ס"ק מ"ו) צ"ע ליישבם. נ"ב א"צ ישוב דהך י"א הוא הר"ן בשם ר"י אבל דיעה ראשונה הוא סברת תוספ' ע"ש דף נ' דאוסר אפי' טלטול:

(ס"ק מ"ז) אפילו לחין שרי. נ"ב דהא הך דכ"כ בלחין איירי ורש"י מוקי לה בבהמה דקה משמע הא גסה אפי' לחין שרי:

(סקנ"א) ומשמע מזה. צ"ל דאל"כ לא הוקשה מידי דהכא איירי שיש שם פת והא דקאמר לא אמרו וכו' היינו להניח עכשיו ומה שהקשה מפסקיו יש לחלק בין פת שלם ובין פרוסות דלא חשיבי ולא בטיל גביה:

(ס"ק נ"ו) במין דרכיך. נ"ב וליתא דא"כ אמאי מחלק בש"ע בין בשר לדג ה"ל למפלג בדידיה בשר תפל מותר לטלטלי במין דרכיך אבל בשר בהמה אסור לטלטלו. אלא ש"מ דס"ל לש"ע אפי' בשר בהמה חזי לאומצא. וכן פסק בסי"ד סי' ס"ז כדעת הרא"ש בענין נשברה המפרקת ע"ש. ומס' יראים אין ראיה שהוא ס"ל כפירוש רש"י:

(ט"ז ס"ק ך') דמ"מ לא מחזקי'. נ"ב וקשה לשיטתו דלרב חסדא דס"ל כרבי יהודה בעינן דמחזיקין לאותו דבר א"כ מ"ט דרב חסדא דמתיר לטלטל בשר תפל. ועיין בספרי דף י"ג ע"ג שישבתי לדברי רי"ף והרמב"ם בטוב טעם ודעת ע"ש:

(מ"א ס"ק נ"ט) להוציאו ולהחזירו נ"ב צ"ע משמע אפילו בלא מים ובס"ק ה"א כ' בשם מהרש"ל ומהרי"ו דאיירי כשנתן בו מים וצריך הכלי לפנות עליו א"כ דבריו סותרים זה את זה גם ביש"ש ורי"ו לא נזכר מזה רק שצריך הכלי להוציא הרעי או מי רגלים ע"ש:

(ס"ק ס') דבעודו בידו. נ"ב ולי נראה דכי עושין גרף לכתחילה דוקא במוקצה פי' אבל לא בגרף:

(מ"א ס"ק ס"א) הלא לא אמרו ככר. נ"ב ולי נראה דהיינו טעמא דכשאין בו מים אסור לטלטלו דמאיס הוא ולאו כלי הוא דאפילו לכסות בו מנא אינו ראוי וכ"כ הב"ח משא"כ כשיש בו מים ואיירי במים זכים דראוי לשתית בהמה וכמ"ש הרשב"א. וכיון דאית ביה מים זכים כלי הוא ליתן מים בו לבהמתו ודו"ק:

(ס"ק ס"ו) ואם היה עליו ב"ה אסור. אפי' אין עודן עליו כצ"ל נ"ב ראייתם מהא דלקמן סי' ש"י סק"ז דבהא לא קיי"ל כר"ש דס"ל דלא אמרינן מגו דאיתקצי לב"ה איתקצי לכולי יומא ע"ש בב"י והנה לכאורה אין משם ראיה דשאני הכא דבידו להפריח התרנגולים כמ"ש תוס' בכירה דף ע"ג ד"ה בעודן י"ל דסברא זו אינו אלא דלא הוי מבטל מהיכנו אבל מכל מקום יש איסור מוקצה בעודן עליו בה"ש דאל"כ הברייתי' דקתני בעודן עליו בה"ש שאסור לטלטלו אמאן תרמייה אפילו לר"י נמי נימא דלא הוי מוקצה כר"ש כיון דבידו להפריחם:

סימן שט

(ט"ז ס"ק א') ואם כן תימא נ"ב ואני תמה על תמיהתו הלא ש"ע לפניו עם המפה שפסק בסי' רע"ט בהג"ה סעיף ז' במה שמטלטלין הנר ע"י עכו"ם אין בו חשש איסור והוי כאלו התנה עליו מתחלה ע"כ לא היה בסיס לדבר האסור שאינו בודל ממנה כל בין השמשות לטלטל על ידי עכו"ם ע"ש:

סימן שי

(במ"א ס"ק ה'.) ומ"ש בהג"א שם היינו דעת אחרת דכ"ע מודו בזה אם יחדה דה"ל כלי כנ"ל. ונ"ב ר"ל לדעת הרי"ף עכ"פ אינו מותר כ"א נצורך גופו ומקומו. אבל לדעת ר"ח דדמי' לסיכי זירי ומזורי אפילו לצורך מקומו אסור:

(בהג"ה סעיף ז'.) דהכיס בטל אצלו ואם שכח בו מעות כצ"ל:

(ט"ז ס"ק ה') ותימא הוא מ"ש זה. נ"ב ולי נראה דלא דמי אהדדי וההפרש דבכלי שמלאכתו לאיסו' אם נותן בו ככר או תינוק נראה שמטלטל הכלי עכשיו משום דבר היתר. משא"כ נר שהדליקו בו באותו שבת. נמצא דבין השמשות אין בידו לטלטל בשעה שהוא דולק ע"י ככר דאית ביה שמן ונר שצריך לאותו שעה לנר והוא חשיב טפי מככר מ"ה לא הוי בסיס לדבר האיסור והיתר ומכאן אתה למד דארנקי לא חשבינן ע"י ככר לבסיס לדבר היתר ואיסור דדינרא שבארנקי חשיבי טפי מככר. וה"נ בנר שדולק בין השמשות וכיון דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא וכ"כ המ"א בסי' רע"ט ע"ש:

סימן שיא

(מ"א סקכ"א.) אבל בדף נ' בתוס' משמע. נ"ב לא ידעתי שום משמעות ואם כוונתו דאל"כ לא מקשי תוס' מידי על גירס' הערוך כקושי' מהרש"א י"ל התם אם כל גוף הפרי טמון בארץ מ"מ העלין מגולין והגומא כבר חפר ועומד משא"כ אם כולי טמון אסור לתחוב בכוש וכמו כן מה שמביא ראיה מהירושלמי עיינתי ולא מצאתי שם כ"א כשהעלין מגולין ודו"ק:

(ס"ק כב) לא קאי אלא אמעשר נ"ב וקשה דחדושי רשב"א כת' להדיא דאם נתכוין לזריעה אסו' ולשיטתו תקשה עליו מש"ס ערוך דף מ"ה חיטין שזרעו בקרקע מהו ללקוט ולאכול ועוד קשה דאם במתכוין לזריעה לשביעית ולמעשר חוששין דקתני הטומן משמע דווקא אם נתכוון להטמנה לחוד ולא לזריעה ואם בשבת נוטלין אפילו במתכוון לזריעה. א"כ ה"ל למתני בהדיא ונוטלין בשבת אפילו נתכוון לזריעה כמו שדייק תוס' ד"ה מקצת עליו מגולין ע"ש אולם דברי ב"י שרירין וקיימין דוקא לפת וצנונות אם נתכוון לזריעה אין נוטלין דרגילות הוא שמתוספין מן לחלוחית קרקע וא"כ נתגדלו ע"י כוונ' זריעה משא"כ בחטין עם שנתכוונו לזריעה ודו"ק:

סימן שיד

(בהג"ה סעיף א') שאינה מחזקת. צ"ב וקשה דלפי התי' בתוס' דאיירי במוסתקי לא צריכין לחלק בין כלי גדול לקטן והרמ"א ארכי' אתרי רכשי הנך תרי תירוצי אהדדי. וצ"ל דהרמ"א ס"ל דאפי' לתי' שני דאיירי במוסתקי מצד הסברא מחלקינן בין כלי גדול דה"ל כאוהל אלא שנייד מתי' ראשון מה דמעייל קופינא וכו' ודו"ק:

(מ"א סק"א) והר"ן פליג נ"ב כוונתו דלפירוש רש"י דהוי מקלקל אינו בנין גמור מותר אך קשה דא"כ תקשי לך לפירש"י הך דמעייל קופנא ונ"ל ג"כ מטעם צורך שבת מש"ה מקלקל מותר לכתחלה:

(מ"א ס"ק ה') דהתיובתא קאי אשמואל. נ"ב דלא כב"י דמפרש לת"ק דס"ל דלא קאי תיובתא אלא ארב הונא ע"ש:

(שם) דעושה פתח לחביות. כ"ב ואיני מבין דבריו דהא אינו עשוי להכניס ולהוציא ואפשר דוגמא קאמר ובחבית גדולה וחייב משום בונה:

(שם) כדאי' בדף ע"ג. נ"ב אין שם אך ע"ש בתוס' בד"ה טפי שם מצאתי ראיתי וז"ל במידי דלא איכפת ליה לא מודה ר"ש בפסוק רישא ע"ש:

(שם ד"ה) מפני שמזיז וכו' צ"ע. נ"ב ויש לתרץ אף על גב דמקלקל פטור אבל אסור אלא דעמודי' ולפת אינו מכוון ומקלקל הוא אבל בטומן צריך לגומא ומכוין לתת הביצה בתוכה שם:

(שם) במרא וקרדום ע"ש נ"ב וכ"כ תוספות בפסחים דף כ"ה:

(שם) ד"ה לא צרכא ע"ש. נ"ב וכ"כ תוס' בשבת דף פ"ו ע"ש:

(במ"א ס"ק ה) יש להתיר. נ"ב וכ"כ סי' רע"ז ס"ק ז':

(ס"ק ו') העשוי כבר אבל אין עושין כצ"ל:

(ט"ז סק"ד) ונ"ל דודאי עיקר נ"ב דבריו תמוהים דהא אכתי קשה גבי מטה אמאי צריך ד' מחיצות הלא צריך לאויר שתחתיה לסנדלין כמו שהבי' הוא בעצמו בשם הרשב"א ונראה דגבי מטה כיון דמחיצות כבר עשויות בחול צריך ד' מחיצות הואיל ודומה לבנין חייב כיון שיש ד' מחיצות ועכשיו עושה אוהל על גביהן וביעא וחבית' אף ע"ג דאין להם אלא ב' מחיצות מ"מ הוא עושה בשבת הגג וב' מחיצות ומתכוון לאויר תחתיה משא"כ אם יש לכ"א ב' מחיצות והמה עשויים כבר מבע"י בזה א"א לגזור אטו בנין גמור דהוי גזירה לגזירה דאף אם עושה בשבת אוהל כזה אינו חייב כיון דבשעת מעשה אינו מתכוון לאויר תחתיה:

סימן שטו

(במ"א ס"ק י"א) שלא יבא לשמר אבל כצ"ל. ונ"ב לכאורה האריך בחנ' כי בהרמב"ם לא נזכר עשיית האוהל כי אם שמא יבוא לשמור והש"ע תפס לשון הטור שהוא כפי רש"י ותוס' וכד בכותל מ"מ מותר דיש לחלק באיסורי דרבנן. וצ"ל דאינו בא אלא לפרש הרמב"ם אמאי נייד מטעם אוהל. ע"ז נתן טעם משום דאין אוהל בלא מחיצות ע"פ מ"ש ס"ק כ"א ע"ש אבל הטו' סבר דהכא אחמריהו. אבל מ"מ קשה אין תולין המשמרת ביו"ט כ' הרמב"ם הטעם שלא יעשה כעובדא דחול. אף על פי דלא שייך בי"ט דילמא אתי לשמר. אך זה לישב בדוחק כיון דאביי בדף קל"ז נקיט חומרא דמתני' דמשמרת לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסו' והרמב"ם פ"ק דהלכות שבת כ' כל היכ' שאמרו פטור אבל אסור הוא הרחק' למלאכה דאורייתא ולכך הוצרך לו' גבי שבת דילמא אתי לשמר ודוחק ותו קשה לשיט' הרמב"ם מאי פריך בגמרא דף קל"ז לר"א השתא אסופי על אהל עראי אסו' לכתחילה מבעי'. הא הכא לאו אוהל הוא וטעמא דרבנן משום שימור אבל ר"א סבר דמות' לשמר. ועל כל זה נתתי לבי לפר' דעת הרמב"ם דאיירי שלא היה כלי תחת המשמרת ואינו דומה לכירה ומ"מ לא הוי אוהל ע"פ מה שמצאתי בהרשב"א בחידושיו

דאין חשיב אוהל אלא כשצריך לחלל תחתיו ע"ש וצ"ל כיון שהיה בדעתו ליתן שם כלי לשמר חשיב אוהל. ולפי"ז בשבת שאסו' לשמר אין דעתו ליתן שם כלי. מ"ה לא הוי אוהל. ואינו אסור אלא משום עובדא דחול שמא עשוי לשמר משא"כ בי"ט לרבנן ולר"א בשבת שנותנין לתלויה א"כ דעתו ליתן כלי תחתיו דהא מות' לשמר בשכבר תלוי לר"א בשבת ולרבנן בי"ט א"כ הוי אוהל עראי והשתא מיושב הכל ודו"ק:

(בט"ז ס"ק י"א) אבל הנלע"ד עיקר דלא אסרו חכמים וכו'. נ"ב אישתמיטתיה גמרא ערוכה בשבת דף מ"ח התם לא קפיד עליה ופרש"י אם שרוי במים שהרי לכך עשוי. גם שם בפרש"י מ"ש מפרוונקא בגד העשוי לפרוס על הגיגית שפורסין אותו בשבת ע"כ להלכה שאין שייך אוהל בכיסוי כלים:

(מ"א ס"ק כ"א.) ומ"מ נ"ל דמות' לזורקן במים וכ"מ בגמרא נ"ב רצונו מדאמר רבא שדיא לקנא דמיא וחלילה לנו מעשות כדבר הזה דמ"ש אם הורג פרעוש בידים או הורגן ע"י מים ורבא דשדי לקנא דמיא בחול איירי לשיטת הרי"ף כמו רבה מקטע להו דאיירי בחול וצ"ע:

סימן שיז

(ט"ז ס"ק ב'.) קשה דא"כ הוי בכלל פא"א. נ"ב וכן יש להקשות על התרתן בשבת ולק"מ דאי' לן למימר דרבנן קשרו מנעליה' בשבת ע"י עניבה עד מוצאי שבת. ועל התרתן ס"ל לבעל התרומות דאין חיוב חטאת על התרת קשר כ"א כשמתי' ע"מ לקשור כמעשה משכן וכמו שפסק הרא"ש וכיון דאינו אלא איסורא דרבנן במקו' צערא לא גזרו כמ"ש הרמ"א סעיף א' אבל רש"י נייד מס' התרומות לפרושו בפ' כלל גדול דס"ל דמתיר חייב אפי' שלא ע"מ לקשור. עיין בתוספות דף ע"ג ד"ס הקושר וכו' ע"ש:

סימן שיח

(בהג"ה סעיף א'.) או שעשה. נ"ב בטור כ' כן אליבא דר" מ דלא תימא דלא שרי ר"מ בשוגג בו ביום אלא במבשל דראוי לכוס. כ"ז לר"מ אבל לר"י קשה מהיכי תיתי לחלק בין מבשל לשאר מלאכות א"כ צ"ע על הרמ"א דהוי משנה שאינה צריכה:

(מ"א ס"ק י) ול"נ דהרא"ש כתב אליב' דר"י נ"ב מי שיעיין היטב להבין קושית הב"ח לא יתכן תי' של מ"א דהא מסיים דהלכה כרבא קאי להחזיק קושי' ראשונה לאסור הטמנת ביצה אפילו מבע"י ע"ש:

(מ"א ס"ק לו.) ואפי' לר"י דמחייב ב"ב וביומא דף לד משמע דחייב לר"י ע"ש וצ"ע:

סימן שיט

(ט"ז ס"ק א) ואגב אזכיר מה שקשה לי. נ"ב ולי לק"מ כיון דאם בירר ביד לאוצר חייב חטאת א"כ בו ביום ודאי ג"כ חייב חטאת כדפריך ר"ח לעולא וכי מותר לאפות בו ביום וכי מותר לבשל בו ביום ולפירש"י הא דמשני הא בקינון ותמחוי הא בנפה וכברה והיינו הך בברייתא פשיטא דקשה וכי מותר לאפות ודו"ק:

(ש"ע סעיף ח') אסור ליתן בה שמרים. נ"ב קשה דבש"ס מסיק אם שימר חייב חטאת וצ"ע:

(ט"ז סקי"א) דגם בסודר יש בו משום אוהל נ"ב ול"נ דבסודר לא שייך עשיית אוהל מדאמר רב שימי בשבת קל"ט ובלבד שלא יעשה גומא ולא קאמר ובלבד שלא יכסה כל הכלי כמו פרוונקא אפומא דכובא ש"מ דלא שייך אוהל בסודר על הכלי ופרוונק' שאני דרחב ביותר כמ"ש תוס'. א"נ כמ"ש הראב"ד והרשב"א דמחזי כמשמרת מ"ה צריך שינוי שלא יעשה גומא כעובדא דחול אבל משום איסור אוהל לא קפדינן בסודר. וכפיפה מצרית דקאמר ובלבד שלא יגביה מן הקרקע טפח היינו משום שינוי ולא מטעם אוהל וכמ"ש בש"ע סעיף יב. וכ"מ בהרא"ש בפ' המביא סי' יא דאוהל בלא מחיצות לא הוי אוהל וא"כ קשה מפרוונקא ונ"ל דשאני פרוונקא שהוא רחב ביותר וליכא למימר כיון דיש מחיצות לכובא הוי אוהל דא"כ תקשה לך אמאי מתיר להחזיר קדירה ע"ג כירה פ' כירה סי' ד' אצ"ל כיון דמחיצות מע"ש שרי ע"כ להלכה דלא שייך אוהל בכיסוי כלים:

(שם מ"א ס"ק א') יהיו מחולקים במציאוח. נ"ב פי' דהתרצן ס"ל דשל בית מנשיא לאו דוקא דאינשי טובא נמי הוי סחטי ליה בחול אלא דנקט חד מינייהו:

(שם) ולכן בשאר פירו' נ"ב ר"ל ומעתה יש לקיים דברי ב"י ואם נודע להו שבשום מקום סוחטין וכו' וזהו שסיים וא"כ הני אגסים וכו' אבל הרמ"א צ"ל דס"ל דהמקשן והתרצן מחולקים ופסק כחכמים דדוקא אותו מקום:

סימן שכ

(מ"א ס"ק כ') הרא"ש פי"ד דשבת סי' ט' כצ"ל. ונ"ב עיין שם בספרי מה שהשגתי על המ"א וישבתי דברי הרא"ש בטוב טעם ע"ש:

סימן שכא

(מ"א ס"ק י'.) לא שייך בו טחינה. נ"ב איכא למימר הא דהתירו תוס' לטחון אוכלין היינו משום דאין צריך טחינה:

(שם) ותו דיש ליגע. נ"ב הרמ"א ס"ל דהשתא חזר בעל ת"ה מסברא קמייתא אלא דבכל מקום אין טחינה באוכלין ואינו אסור אלא מטע' שיווי אוכלין בקשי' או משום אוכלים ברכים וע"ז השיג הרמ"א בקשין:

(מ"א סקי"ז) מעט מעט אסור נ"ב לאו דוקא אפי' אם הוא כגרוגרת חייב ומ"מ לא גזרי' במעט מעט בקלוי כיון דמשני:

(שם סקכ"א) ואם נתן המשקה נ"ב דלא כט"ז ס"ק י"ב:

(ש"ע סעיף י"ד) פירוש נתינת מים וכו' נמחק הפי'. ונ"ב טעות הוא דהא לקמן סי' כ"ד תני אין גובלין מורסן ונתינת מים מותר אלא הכא קרי גיבול מה שמתערב ולש:

(ט"ז סקי"ב.) פ"ק דשבת דף י"ח תניא וכו' דהא שם בפרק מי שהחשיך אמרו כצ"ל ע"ל סי' שכ"ד סק"ד מ"ש:

(מ"א סקכ"ד) ולכן כ' הרמ"א נ"ב ובזה תי' כל מה שהקשה הט"ז סקי"ג. ודברי מ"א מוכרחי' ונכונים למעיינים:

סימן שכב

(מ"א סק"ז) ואפי' להשוותם אסור כצ"ל:

(מ"א ס"ק ט') בכל ענין אסור נ"ב אפילו ליכא למיעבד מאתמול ודבר מצוה אסור דהא איכא לחם הפנים בשבת אפ"ה אסור בשבת מדקתני על החלשים בי"ט אבל בשבת אסור ועוד דאיתא בסוכה דף כ"ח הילך חמץ והילך מצה בשבת בתוך החג משמע בלי גורל:

(שם) דהא הרבה פוסקים. נ"ב ולא ידעתי למה לא מביא ראיה אכל שבתות השנה:

סימן שכג

(ט"ז סק"ב) וא"כ תימא רבה על רמ"א. נ"ב ואני אבוא אחריו למלאות דבריו דאי כדברי הרמ"א מאי הא קשיא להו לתו' פירש"י פשיטא דאסור ואמאי פליג רשב"א הא תנינן לעיל במתני' אומר אדם לחבירו מלא לי כלי זה אבל לא יזכירו לו שם מדה התם איירי בשאין מדתו ידוע וכאן מדתו ידוע ומש"ה פליג הרשב"א וכמו שהביא המ"א חילוק זה בשם ד"מ וע"ק אמאי צריך תוס' להגיה בת"ק סכום מנין ה"ל להגיה גי' רש"י סכום מדה ודוקא סכום מדה אסור אבל שם מדה כיון דמקחו ידוע מותר להזכיר. אלא ש"מ דראב"י לא מחלק בכך אלא לענין שם דמים ולא בשם מדה. עם כל זאת ראוי להחמיר שלא להזכיר בשבת וי"ט שם מדה אלא מלא לי כלי זה אבל מה שהשיג הט"ז בזה דה"ל לתוס' להניח גי' רש"י שם מדה וכפי סבר' ראב"י אין בו השגה כלל דהא לשיטתו כפי הגהת מהד"מ איכא למימר דלא ס"ל תוס' הך סברת ראב"י אפי' לעניו שם דמים אבל

מאן דאית ליה הך סברא אית לן למימר נמי לענין מדה אבל לשיטת מהרש"א ס"ל לתוס' סברת ראב"ד מוכח שפיר דלא ס"ל לתוספות הך דינא דהרמ"א ודוק:

(ט"ז סק"ה) תמהתי ע"ז דהא. נ"ב ולק"מ די"ט ושבת חד גזיר' היא כמ"ש תוס' ד"ה י"ט וכו' ביצה דף י"ח מאי אית לך למימר דלא נגזור בור בחצירו אטו בור בר"ה ע"ז מייתי הרא"ש ראיה אלימתא הלא כמו כן מצינו בלולב ושופר ולא נאמר דבשבת חייב בתקיעת שופר כשיש לו שופר בביתו או לולב אע"כ דגזרי' אטו ר"ה:

סימן שכד

(ט"ז ס"ק ד) ודברי רמ"א הוא קשה מאוד כו' נ"ב ול"נ דהת"ה נמי פסק כר"י אלא בשיווי אוכל כי האי לחתוך דק דק דהוא טרחא יתירה בהא מלתא ר"י מודה דאסור וא"ת א"כ מאי פריך בשבת דף קנ"ה לר"ה תנן אין מרסקין וכו' אלמא לא טרחינן באוכלין אימא בכה"ג מודה ר"ה כיון דהוי טירחא יתיר' לאסור לטרוח באוכלי י"ל דמותיב ליה ממתני' מדסיפא דמתני' דאוסר מטעם מטריח באוכלין ש"מ דטעמא דרישא נמי משום מטרח באוכלין וזה כוונת רש"י ד"ה אין מרסקין סיפא דמתני' היא וחד טעמא וכן משמע בס' מגיני שלמה לישב קושית תוס' על פירש"י ד"ה ר"י בטעם זה ע"ש וזה שהגיה רמ"א בסי' שכ"א ושכ"ד שחושש לסברת ת"ה כיון דהוי טרח' יתירא ודלא כט"ז שכתב שדברי רמ"א תימה וחסרון כי דבריו ישרים ועתיקין:

(מ"א ס"ק ד'.) נאכלין ע"י הדחה. נ"ב וקשה לדבריו א"כ הני סופלי לחייותא אמאי לא שרינן לרככן או לשוחקן כי הלא הם ראוים ע"י הדחק:

סימן שכה

(מ"א ס"ק כד.) וראייתו מהרא"ש נ"ב. ונראה דע"כ ר"ת מתרץ הקושיא מנר דאין הנידון דומה לראיה דהכא כיון דמטפס ויורד יכול לשתות מים מאותו בור ששאב הנכרי בשבילו משא"כ שנא' כיון דיכול לראות בנר אחד מותר להשתמש לאור נר זה דבכה"ג ר"ת נמי מודה דאסור ומעתה נסתלקה ראיית הע"ש:

סימן שכח

(מג"א ס"ק ט'.) וגם בתשו' עד סתם יינם מסובב. ונ"ב מה שמסובב כאן הוא ט"ס כי לא נזכר כלל מזה בתשובה. ומ"ש סי' קכ"ה ט"ס וצ"ל קנ"ה כי שם משמע שאסור וע"ז מתרץ דאפשר הכא בלא ניסוך כמ"ש הב"י:

סימן של

(מ"א ס"ק ט'.) אין מחללין אבל על פי חברותיה שאומרים צריכה כצ"ל:
(מ"א ס"ק י"ז.) אמפיס מורסה אבל לתוך הקדירה או לתוך הכלי אסו' כצ"ל:

סימן שלא

(מ"א ס"ק ה'.) כוונתו דקיי"לן. נ"ב וצ"ע דאם כוונתו כפירושו אין שייך זה נתינת טעם דמאחר שטלטל בהיתר אף כי טלטל באיסור בעוד המוקצה בידו מטלטלו לאיזו מקום שירצה ע"כ נראה דה"פ דמאחר שטלטול הכלי בהיתר לצורך מצות מילה שדוחה שבת מחזירו כדתנן בעירובין דף מ"ה כל היוצאין להציל נתנו להם רשות לחלל שבת חוזרין למקומן הראשון והא דאמרינן התם שהיו מניחין כלי זיינן בבית הסמוך לחומה היינו טעמא דלפעמים יש רה"ר וחייב חטאת. משא"כ באיסור מוקצה כל עת שיש בידו מותר להחזירו לאיזה מקום שירצה אולם אם הניח פעם א' בבה"כ במקום משומר אז אין רשאי לטלטלו וכן הסכים רמ"א בי"ד סימן רס"ו וט"ז וש"ך ומהרש"ל בתשו' ובפ' אין צדין סימן ט"ז וכן עמא דבר:
(שם) בשם הרמב"ן. נ"ב ע"ש במ"א יען ראיתי שהביא ב"י שם בשם הרמב"ן טעם שלא יגנבו גבי כלי צרכי קבורה מהאי טעם איזמל ג"כ מותר:

סימן שלב

(ט"ז ס"ק א') ותמה ב"י עליו. נ"ב ונראה דטעם טור כיון דאיכא הפסד ממון אזלי' בספיקו לקולא:

סימן שלד

(מ"א ס"ק כ"ז) גוף הישראל נהנה ממנו נ"ב וכ"נ דאם ליקט והאכיל לבהמת ישראל דשרי כיון דאינו גופו נהנה רק הבהמה ע"ש וצ"ע דא"כ קשה מהך בבא דמילא מים להשקות בהמתו וכו' אם בשביל ישראל אם אין הגוף נהנה ממנו ע"כ נראה דהטעם דהנכרי יודע שלא יפסיד ועוש' להנאת עצמו כדפירש"י דף ק' ע"א ד"ה נכרי משא"כ בנר או ששאב מים בשביל ישראל אין מגיע לו הנאה מזה כמו בעשבים או כבית דליקה מש"ה אסור:

סימן שלו

(שם מ"א סק"ב) תרכ"ח ס"ג דמשמע נ"ב נעלם ממנו דברי תוספת בשבת דף קנ"ד ע"ש:

סימן שלח

(מ"א ס"ק י"א) וישׁ"ש פסק נ"ב ולא נראה דהא מוכח להדיא דאפילו בשבת מכסין פירות וכדי יין משום הפסד ממון דהא לר"י מתני' איירי בפירות ראויין וגם לעולא מיירי מתני' נמי בפירות ראויין דהא קאמר ואפילו באוירא דליבנא. ובריתא קתני פורסין מחצלת ע"ג לבנים בשבת אף על גב דאוקי תלמודא דאייתיר מבנינא דחזי למזגא עלייהו מ"מ לא עדיפא מפירות הראויין ול"ג כדי יין ויותר מזה קתני בברייתא לעיל דף ג' אחד ביצה שנולדה בשבת וכו' אבל כופה עליה כלי מפני הפסד ממון וה"ה דמכסין אפילו פירות טבלים ואף דמוקי ר"י בצריך למקומן אבל לעולא לא מוקמינן בצריך למקומו כמו שפרש"י שם ע"כ אין לזוז מפסק השׁ"ע:

סימן שלט

(מ"א ס"ק ו') משום מקח וממכר. נ"ב עיין לעיל סימן ש"ו סקי"א:
(ס"ק ז') דינו כמבשל בשבת. נ"ב צ"ע דבפ"ג מהל' שבת שם לא נשמע דאפילו במזיד אסור לאחרים בשבת אף כי למ"ש:

סימן שמ

(מ"א בהתחלה) בשם הריב"ש ונ"ל דתאמר כצ"ל ונ"ב ר"ל לדעת הריב"ש:
(שם) סי' קצ"ז אך צ"ע אם יש להתיר בניקור ועבי"ד ססי' ש"ן דא"א ליטול יפה בשינים או בידים גם בכלי וכו' עד עכ"ל. וכאן שייך לכן מוטב וכו' ועסי' רע"ח כצ"ל:

סימן שמב

(מ"א סק"א) צ"ע אם במ"ש ב"ה נ"ב ולי נראה מדקתני במתני' ספק חשיכה ספק אינה חשיכה. הכפל אתי להורות ב"ה של מוצאי שבת:

סימן שמג

(מ"א ס"ק ב') וצ"ע דבלא"ה מותר דטהרה בלועה אינה מטמאה כצ"ל ונ"ב וצ"ע אמאי לא הקשה ממשנה ב' פ"ג דמס' פרה שמביאין נשים מעוברת מאי מהני דילמא נכנסו לאוהל מת אלא דטהרה בלועה לא מטמאה אך האמת יורה דרכו דהרוקח איירי באשה שקרבו ימיה ללדת ורוצה לילד שם. אפ"ה מוותר מטעם ס"ס וזה לא הוי טהרה בלועה:
(ס"ק ג') דאם היין חזק שאינו נפסד עי"כ כצ"ל:

סימן שמה

(מ"א ס"ק ב') היינו לפי הס"ד. נ"ב זה אינו דלפי האמת ג"כ קשה אמאי קאמר ר' חייא זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא גבוה אפילו למטה מעשרה נמי אלא ש"מ שלמטה מעשרה לא הוי חורי רה"י וכ"כ תו' דצ"ח ד"ה ומשתמש דבחורי כותל משתמש עד עשרה התחתונים ע"ש:

(ש"ע סעיף ט"ז) גג הבולט נ"ב עיין במ"א סי' שע"ד ס"ק ח':

(מ"א ס"ק י"ג) ג"ט עכ"ל תוס' ורא"ש משמע כצ"ל:

סימן שמז

(מ"א ס"ק ה') ואם נטל פירות. נ"ב עדיפא מיניה ה"ל לכתוב אפילו שמן ע"ג יין פטור וגם אם נטל פרי מכלי הצף על פני המים דהא קי"ל כרבנן:

סימן שנא

(מ"א ס"ק ה') הכא שאני כיון. נ"ב כל זה ניחא לפרש"י בפ' כל הגגות כיון שהגג בולט חוץ למחיצה לר"ה ואינו מנכר מחיצות הוי כגג כרמלית. אבל לפי' תוס' דף פ"ט ד"ה במחיצות אף שאינו מחיצות ניכרת הגג בפני עצמו הוי רה"י רק דחשבינן כרמלית דנפרץ במלואו לכרמלית לאותה בליטה הבולטת לר"ה ע"ש ש"מ דלא חשבינן הבליט' לאחורי רה"י אף שהגג מתוח עליה. ולפי' תו' צ"ל דהכא בצינור איירי כשהחלון פתוח עליה וא"כ צ"ע הלא מ"א דלקמן סימן שע"ד ס"ק ה' הסכים עם פי' תוספות ע"ש וצ"ע:

סימן שנב

(ט"ז ס"ק ב'.) היה לו לטור וש"ע. נ"ב נעלם ממנו מ"ש הריטב"א בעירובין דף צ"ח וז"ל קא מטלטל מר"ה לרה"י דרך רה"י. יש לפי' ר"ה ממש כיון דמסגי ביה רבים. אי נמי בקרן זויות הסמוכה לר"ה דהוי כרמלית וקמטלטל מרה"י לרה"י דרך כרמלית וקשה אפילו במופלגת ל"ל גבוה י' דהא כיון דאגודו בידו כי מייתי לה אפילו שבות ליכא כדאיתא בסוף פרקין עכ"ל כוונתו למאי דמשני אביי לקמן בדף ק"ג דכיון דאגודו בידו אפילו שבות ליכא היינו בכרמלית וכפי' הסוגיא לא מחלק אביי בין כתבי קודש לשאר חפצים ולזה קושייתו להך פי' דהך מקום ד' הוי ככרמלית ואפי' לפי' ראשון דהוי ר"ה ממש נמי מוכח לאביי דאפילו שבות ליכא אפילו בשאר חפצים דאלת"ה עדיין תקשי לאביי דסבר דלא התירו שבות גבי כתבי קודש אמאי קתני בקורא על הגג ותוך עשרה לר"ה מותר

לגליל הא קא מוציא מאויר ר"ה לרה"י אלא ש"מ כיון דאגודו בידו אפי' שבות ליכא העולה דהריטב"א ס"ל מאויר ר"ה לרה"י כשאגודו בידו אפילו שבות ליכא אפילו בשאר חפצים ועתה הוכיח שכן דעת הרא"ש והטור דלא כתבו דהחלון גבי בור שהוא למעלה מי' והיינו טעמא דאפילו כי מייתי דרך אויר ר"ה לרה"י באשר שאגדו בידו אפילו שבות ליכא דאלת"ה שהמתני' ע"כ איירי דדוקא בחלון גבוה עשר' קשה הא דהוכיח הרא"ש פ' עושין פסין סימן ב' דאשפה רחוק ד' דומיא דרישא הא ע"כ חלון דאשפה אינו גובה י' דאי גובה י' מאי פריך הכא שמא תנטל האשפה מאי בכך הא זורק מרה"י לרה"י דרך מקום פטור ולא אתי לידי חיוב חטאת. ש"מ בגובה עשרה רישא וסיפא לא איירי כהדדי וא"כ ברחוק ד' אמות נמי לא אמרינן דומיא אלא ש"מ דחלון ע"ג בור אפילו אין גבוה עשרה דלא כמ"א ס"ק ד' שהאריך להוכיח דאויר ר"ה לרה"י אפילו אגודו בידו אסור ועיין במה שאכתוב בסמוך:

(מ"א ס"ק ד') וכ"מ בהג"ה ס"א ומ"ש הב"ח כצ"ל. ונ"ב מדאמר בהג"ה אפילו לא נפל משמע הא באויר שרי:

(שם) דאל"כ א"א למלאות. נ"ב אין מוכרע דאיכא לאוקמי ששואב ע"י גלגל למעלה ותופס בידו שניה להביא אצלו וראיתי בחי' רשב"א בשבת דף ה' שכ' להדיא דאפילו בשאר חפצים בכרמלית כשאגודו בידו אפי' שבות ליכא אפי' כשר"ה עוברת לפניה א"כ מ"ש ה"ה פט"ו מהל' שבת וכ"כ הרשב"א קאי אמ"ש בתחלה דמחלק בין ד"א לפחות מד' כמ"ש הרמב"ם ע"ש. והב"י והמ"א לא ראו דברי הרשב"א גלל כן לא נשאו להקל נגדם יען לפי מה שביארתי באריכות שתוס' והרשב"א והרא"ש וריטב"א טור והגהות אשרי כולם ס"ל אפילו דרך אויר ר"ה כשאגידו בידו אפילו שבות ליכא בשאר חפצים. הרי ה"ה יחיד בדבר א"כ מה שפסק הרמ"א דדוקא בכתבי קודש אבל בשאר חפצים אפילו לא נפל אלא בכרמלית אסור דין זה ליתא דהא הוי גזירה לגזירה:

סימן שנג

(מ"א ס"ק א') צ"ע הא אין יכולין נ"ב ולק"מ דאיירי שהיה כמין גשר בחד צד מבית זה לבית זה שיכולין לטלטל מזה לזה:

(שם) א"כ אפילו למטה מי' הוי רה"י דהוי חורי רה"י כמו שכ' סימן שמ"ה ס"ד ואי מיירי כצ"ל. ונ"ב ועיין לעיל סימן שמ"ה מה שהקשתי ואם כן אין מקום לקושייתו הכא דכיון דהרס היסוד נפל הבנין ע"ש:

סימן שנה

(מ"א ס"ק ט') דכשנפסקו בשבת מותרין צ"ע. נ"ב ולק"מ דאין זה אלא בספינות קטנות אבל בספינות גדולות אין דרכן לנוד גם שהמה גבוהות עשרה שמטלטלין דרך מקום פטור ומדלא מפליג הברייתא בין ספינות גדולות לקטנות ש"מ דנפסק בחול מש"ה לא אמרינן כיון שהותרה הותרה:

סימן שנז

(מ"א ס"ק ט') וא"ת הרי בי"ד נ"ב ולק"מ דציר עב הוא משא"כ מיא דקלישו ראויים לבלוע. אבל אי קשיא הא קשיא לי מה שפסק הרמ"א סעיף מ"ו שם בשם רוקח דרצפת אבנים לא מבלעי. ויש לחלק בין רצפת אבנים חלקים קטנים כמו שמרוצף רחובות וחצירות ויש הרבה עפר בין אבן לאבן לבלוע ובין רצפת אבנים רחבים כמו שמרוצף חדרים והעליות ועכ"ז מתורץ ג"כ קושית המ"א:

סימן שנח

(מ"א ס"ק ד'.) ונ"ל שגם התוס' לא כתבו נ"ב וליתא דאם כן לר' יהודה נמי נימא הכי דהא לא בעי אלא בור שיח ומערה ור' יהודה לא התיר אלא במוקף לדירה כדקתני בריש פרק אבל שומירה ובית דירה לא מהני. גם לדברי מ"א לא ה"ל לר"י לסתום דבר אלא לפרש וכן מצאתי אגודה בפי' דלדעת תוס' לא מהני שומירה ובית דירה ע"ש:

סימן שס

(מ"א ס"ק ב') כיונו גם למחיצה. נ"ב והרב ר' יהונתן כת' אפילו במחיצות שתי וערב ואינה מוקפת שתי וערב אפילו מוקף לדירה והוכיח כן מהא דאילן המסיך על הארץ אף על גב דעביד המחיצה בהוצא ודפנא כדמוקי לה בפרק הישן מ"מ לא מטלטלין תחתיו כ"א סאתיים משום דלא הוי תשמישו אלא לאויר ש"מ אפילו מחיצה גמורה אסור לטלטל אלא בסאתים ועוד הביא ראייה ע"ש וכ"פ רי"ו ח"א נתי' י"ב ח"ד וכ"כ הריטב"א ע"ש:

סימן שסב

(מ"א ס"ק י"ו.) וז"ל הגהות אשרי ואוירא נ"ב נראה דלקח דין זה מדפריך בדף יו"ד כמתמי' ש"מ דעומד מרובה על הפרוץ משני רוחות לא הוי עומד וצ"ל דתלמודא ס"ל דהוי עומד יבדף י"ו מתמיה בהפך ומה שתי' תוס' דבדף י"ו מתמיה דאיכא דאתי אוירא דהאי גיסא

ודהאי גיסא ומבטל ליה. אם כן ה"ל לתלמודא לפרוך בפעם א' אי מוקי ליה עילאי או באמנע אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה מש"ה מחלק הג"א ואומר דלעיל דף י' מתמיה דקים ליה לתלמודא דבעמוד גמור בשני רוחות הוי עמוד דאתי אוירא וכו' אבל מסקנא משני כולי האי לא אטרחוהו רבנן חוזר מסברא זו דבעומד גמור לא אמרינן אתיא אוירא וכו' ולהכי לא פריך הכי אמצעי אתי אוירא וכו' דבעומד משני רוחות לא אמרינן הך סברא ולא פריך אלא כמתמיה ש"מ עומד מרובה על הפרוץ היכא דעומד ע"י לבוד הוי עומד בתמיה ומעתה א"צ לדחוקיו של מ"א. ובסוף הסעיף אין הבנה לדבריו:

(ט"ז ס"ק ד') אבל אם הוא כרוך נ"ב ליתא דבעינן ע"ג ממש כדאי' בברייתא וקנה אחד על גביהן ואי לאו הכי הוי מן הצד וכן פסק בת"ח ע"ש:

סימן שסג

(מ"א סק"ד.) יום ה' יום ו' א"כ יום ב' חול ולא שייך כצ"ל:

(ט"ז ס"ק ה'.) ותמהני שנעלם ממנו. נ"ב ואני אומר שנעלם ממנו דברי תוספות בעירובין דף פ' דא"כ מעיניהם ג"כ נעלם משנה זו. אבל לק"מ דמצות לאו להנות נתנו כמ"ש הרא"ש פ' בכל מערבין סימן ב' ע"ש:

(רמ"א סעיף ו'.) ולכן עושין לחי. נ"ב ע"כ ר"ת לא ס"ל הך דינא דאל"כ לא מקשה מידי בעירובין דף י"א ד"ה איפכא גם הב"י והב"ח וריטב"א הביאו דברי תוס' הללו ולא תירצו בכה"ג בכן אל תחוש מה שהוא רוצה לקיים המנהג וכן עשיתי ע"פ הסברא בהיותי בפראג בכל המקומות שני לחי בבנין חומה מזה ומזה וחוט של ברזל ע"ג דלהוי צ"ה שלא יתקלקלו ע"י חזרים ועגלות ושבחו רבנן:

(מ"א סקי"ח) ואם הם יחד עם האויר שביניהם כצ"ל:

(ש"ע סעיף כ"ד) ונמשכת קצת למטה מי' כשרה נ"ב נראה דלרבותא נקטי הכי כלומר אפילו הקורה נמשך תוך יו"ד לקרקע המבוי והכשר הקורה צריך להיות למטה מעשרה וניכר שלא הניח הקורה הזה משום הכשר קורה כי אם בתורת מחיצה שהקורה רחבה עשרה קמ"ל דמ"מ כשר ומה שנכנס מן הקורה תוך עשרה רואין כו'. ולפי הנחה זו אין צריכין להגהות ב"ח וט"ז ומ"א ע"ש:

(ט"ז סקי"ב.) ואעיג דדין לבוד נ"ב לשון זה איתא בהגמ"י לפי' ר"מ דהקורות עצמן נוגעין והמה בעצמן צריכין להיות רחבן טפח אבל להי"א דס"ל אפילו רחוקות עדיין קשה זיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא אלא הכי פי' דהי"א ס"ל דצריך דוקא לקבל אריח לרחבו ורמב"ם ס"ל אפילו מקבל אריח לארכו:

(ט"ז ס"ק כ"ו.) הוא פתח ממבוי א' לחבירו. נ"ב א"א להולמו דא"כ כל מבוי עקום אם מפולש עשר' נימא דהוי פתח:

סימן שסה

(מ"א סק"ג.) מיירי שמתוקן בלחי מצד הבתים. נ"ב דברי תימא הם דא"כ מאי פריך מ"ש מצידו בעשר דאימא פתחא הוא מראשו נמי נימא פתחא הוא לישני דאיירי בהכשר קורה וה"ט דפסול בד' דבעינן ע"ג מבוי. גם מה שתי' הט"ז סק"א תמוהים דאם כן מה פריך בדף י' אהא דר' מ"ש מרב אמי ורב אסי וצ"ע:

סימן שסו

(ט"ז סק"ב) וי"ל דגם למ"ד משום קנין. נ"ב זה אינו דאם כן לא הוי מקשין תוס' מידי בדף מ"ט ד"ה עירוב ע"ש ואישתמיטתיה תוספות בסוכה דף ג' ד"ה ואין שהקשו תוספות קושית הב"ע ע"ש ונראה דכוונת הטור דה"ק לא מיבעיא למ"ד משום קנין פשיטא הבית שמניחין בו עירוב א"צ פת דהא הבית שלו אלא שמקצה נמי ביתו לאחרים. אלא למ"ד משום דירה שאין אדם דר אלא במקום פתו וסד"א דגם בה"ב צריך להיות לו פת והא דאמר שמואל בית שמניחין בו עירוב א"צ ליתן פת לשיטתו אזיל דס"ל עירוב משום קנין לזה כתב הטור ומפני זה וכו' כלומר דלמ"ד משום דירה נמי ניחא הך דינא דא"צ לתת פת:

סימן שסז

(מ"א סק"ה.) וצ"ע דבפ' חלון נ"ב ולק"מ דהא דבעינן דעת אשתו כדי שלא תהיה בידם פת גזולה שאין שם עירוב עליו משא"כ שייך בשכירות דהא יכולים לערב בע"כ וה"ה בשכירות:

סימן שסט

(מ"א סק"א) וצ"ע דבח"מ נ"ב ולק"מ דקידוש על היין סמכו על הקרא זכור את יום השבת לקדשו והוי כעין דאורייתא משא"כ עירובי חצירות וכן מחלקין תוס' להדיא בשבת דף ל"ד בד"ה ל"ק בהך מילתא בין עירובי תחומין ובין עירובי חצירות ע"ש:

(ט"ז סק"ב) וקשה לי ממ"ש הרא"ש נ"ב ולא ידענא מה קא קשיא לי' במזכה לי' עם אחרים אין הנחתו' מכוין לזכות לו כ"א בעד מעה ואם בזיכה לו לבדו באמת קנה העירוב והתוס' דס"ל שאפי' בשזיכה ע"י אחר נמי לא מהני ס"ל דהכא שאני דקפיד דוקא למיעבד מצוה

בממוניה ולא חפץ לזכות בחנם המצוה וע"כ הוצרך לומר הך סברא מכח קושית הרא"ש על התו' ע"ש:

סימן שע

(ט"ז סק"ב.) ומו"ח ז"ל אגב חורפיה. נ"ב השיג עליו שלא כדת שהבין בדבריו כשאינם מחולקים א"צ עירוב כלל וליתא דאיהו סובר כשאינם מחולקים אין הפנימים מחוייבין יותר משאר מבורות בטרקלין רק כולם נותנים עירוב א' ע"ש:

סימן שעא

(ש"ע ס"א) וי"א שגם עכו"ם נ"ב ותמה אני קורא מנ"ל להקל בנכרי בחצר אחרת דהא די לנו להקל כרבי יהודה בעיר אחרת דוקא אמר ולא בחצר אחרת:

(ט"ז סק"א) אבל אם היה נראה. נ"ב וליתא דא"כ מאי קאמר הרא"ש ולא דמי לנכרי אם הנכרי משיאה מלבו באמת לשיטתו אינו אוסר. אבל האמת יורה דרכו ודאי מחמת אומדנא בין בנכרי בין בישראל לא אמרינן שמשיאה מלבו להקל ולומר שאין אוסר כי אין עוד נביא. אלא איירי כשהלך לשבות אצל בתו אמר בפיו שדעתו לשבות ולא לחזו' בשבת מ"ה אינו אוס' כי שארי' ישראל לא ימצא כזב אפי' בפי' משא"כ גבי עכו"ם אשר פיהם וכו' וכ"כ רבינו יהונתן ע"ש:

סימן שעב

(מ"א סקכ"ו) וצריך עיון דברס"י. נ"ב ולק"מ דהדין הזה הוא בש' הרא"ש והוא פסק בהמוציא תפילין סי' י"א וי"ב דמותר להשתמש באילן יבש וא"ת לאיזה ענין הביא המחבר דין זה י"ל דנפקא מינ' עץ בעלמא שנעבד שג"כ אשירה מקרי:

(ס"ק כ"ח) והקשה דבגמרא נ"ב ולק"מ דהתם חוליות הבור עם הבור אינם כ"א עשרה ורוחב ד' שעולה ביחד ק"ס טפחים מה שמחזיק אין שם אוצ' עליו דהא אוצ' קטן מחזיק ה' קופות שהוא ט"ו סאין שהוא אמה על אמה ברום אמה וג' אצבעות לפי חשבון המקוה כ"כ מ"א סי' של"ג שעולה רט"ז טפחים משא"כ חריץ שבין ב' חצירות מחזיק יותר מדאי שפיר איכא למימר שעשה אוצ' בתוך החריץ:

(שם) וע"ק על רמ"א נ"ב גם זה אינו דמ"מ אסור להתחיל בו לפנותו:

(שם) וע"ק דאי מתרמי נ"ב זה ליתא וכי יכבד אורחים לישב בחריץ:

(ט"ז סק"י) ואולי יש ט"ס נ"ב כוונתו דלשיטת רש"י א"א לומר כן ואני אומר שצדקו דברי הב"ח דודאי קים לן להלכתא כר"ה כיון שהותר הותר אך מ"מ לכתחלה אין להעמיד

הבהמה על המתבן דסבירא ליה לרש"י דלכתחלה אין למעט המחיצה ולסמוך על הדין לומ' כיון שהותרה הותרה:

סימן שעד

(מ"א ס"ק א') א"כ כשנפתח בשבת אסור. נ"ב ולק"מ דכוונת הרמ"א ג"כ כשפתחה קודם שבת ואשמעינן כמו שנסתם ממילא ונפתח ממילא בחול ה"ה אם הסתימ' והפתיחה היה במזיד נמי שרי ותדע דאם נפרש דברי רמ"א כשנפתח בשבת ה"ל להעמיד הגהתו קודם שנפתח בשבת אבל דברי הלבוש שכתב סתמא במזיד דאף שנפתח בשבת נ"ע:

(מ"א סק"ה) בתוס' משמע. נ"ב אמת הדבר שבתחלה מפרשים כך. אבל אחר זה מסיק תוספות דהירושלמי לא סבר הכי דגג הבולט לד' כיון דאין לה מחיצות הוי מקום פטור ומפ' סוגיא דכל הני שמעתין ע"פ הירושלמי וא"כ אפילו בבליעה די מ"מ הוי מקום פטור. אבל הרא"ש והטור והש"ע פסקו כשיטת רש"י ולדידהו הגגין שלנו הוי כרמלית אפילו כשאין הבליטה ד':

(מ"א סק"ה) וכ"ה בגמ' נ"ב אינו יודע מאין לקח אי משום דקא פריך ת"ש ב' גזוזטראות לשמואל ולא פריך לרב משום הא לא אריא דאיכא למימר דפריך נמי אדרב דעד כאן לא פליג רב אלא לזה בשילשול ולזה בזריקה אבל בב' כוחות לזה בשילשול ובזריקה ולזה בשלשול מודה רב דאין שניהם אסורין. ואם תאמר אם פריך נמי לרב מאי משני רב אדא בר אהבה אם כן תקשי לרב דמפליג בין סמוכה למופלגת מאי שנא מופלגת ד' הא יש סולם מתחתונה לעליונה. וי"ל דרב אדא באמת לא משני כי אם לשמואל ואביי קאתי לתרץ בין לרב בין לשמואל. ואם כיון להא דמשני תלמודא בדף פ"ה דילמא הכא שאני דכיון לזה בזריקה ושילשול ולזה בשילשול משמע דוקא בזריקת אויר אבל בסמיכה דהוי בשילשול וזריקת גובה אסורין. איכא למימר דהך שינויא מוקי למתני' כאביי כגון דקיימינן בתוך עשרה כמ"ש המהרש"א ע"ש:

סימן שעו

(ט"ז ס"ק א') ונ"ל דהוא נ"ב דבריו תמוהין ונראה דהטור ס"ל כסברת תוס' דפליגי ב"ש וב"ה בזה דב"ש קפיד אמחיצה וב"ה קפיד אהית' לכן צריך לעשות למעלה וקיי"ל כב"ה:

סימן שעז

(מ"א ס"ק ב') ול"נ דנקט והשניה נ"ב וצ"ע דעדיין קשה אפילו עשו עוקה יהיה אסורין דהא א"א לילך עם המים לדיוטא עליונה כיון דלא עירבו לעצמן ורוצה להעמיד דבריו

מחמת שלא עשו עוקא אפילו לשפוך בבית אסור משום קילקול בית לא ידענא מאי תיקן בזה מ"מ קשה מאי אריא שלא עשו עוקה אפילו עשו עוקה נמי. כבר תמה בזה הט"ז ע"ש והנה האיר ה' עיני בזה ליישב דברי הטו' וזהו דע"כ צ"ל דאותן שעשו עוקא עירבו לעצמן דהא מקצתן עשו עוקה מותרין ואותן מותרין משמע כולם מותרין וא"א לשפוך המים כ"א ע"י דיוטא כמ"ש תו' והרא"ש ואי לא עירבו לעצמן התחתונים אסורין לטלטל המים ע"י דיוטא העליונה כיון דלא עירבו ואותן שלא עשו עוקא כולם אסורים משום דלא עשו עוקה ע"כ איירי בדלא עירבו כלל לעצמן. דאי עירבו הוי רגל המתרת במקומו ומותרים לטלטל מאני דבתי בחצר וליכא להקשות א"כ אפילו עשו נמי. דאם עשו עוקה שאינו לחוש לקלקול חצר א"כ עכ"פ העליון שדר בדיוט' יהיה מותר לשפוך מים על ידי הדיוטא ואמאי קתני כולם אסורים להכי קתני שלא עשו עוקה ואז אפילו העליון אסור משום קלקול חצר אתא לטלטל מאני דבתים בחצר ודו"ק:

סימן שפא

(ט"ז ס"ק א') וקשה מ"ש מסי' שע"א נ"ב אישתמיטתיה ברייתא ערוכה דף ע' זה הכלל כל שמותר למקצת שבת הותר לכל השבת וכל שנאסר למקצת נאסר לכל השבת חוץ ממבטל רשות וקאי נמי אירישא דלא אמרינן כיון שהותרה הותרה במבטל רשות דכשם שאין שייך בו למימר כיון שנאס' למקצת שבת נאסר לכל השבת לא אמרינן כיון שהותרה הותרה ולפי מה דאסיק אין מתורת ביטול רשות ויורש בכלל. היינו נמי לענין ביטול רשות אף שביטל המורש רשותו אחר שמת פקע ביטולו אוסר היורש עד שיבטל ולא אמרינן כיון שהותרה הותרה וכמו כן אם המורש לא ביטל אח"כ היורש יש לו כח לבטל רשותו ולא אמרינן כיון שנאס' וכו' ואפשר ליתן טעם דלא אמרינן הותרה הותרה אלא בדבר שהותרה ע"י עירוב ע"י מעשה אבל לא במקום אחר:

(מ"א ס"ק ז') ודבריהם תמוהים נ"ב כבר תי' הלבוש כיון שעדיין אסו' לו להוציא מחדרו לביתו לא הוי כמחזיק ברשותו ומה תאמר הלא גם אם ביטל רשות חצירו וביתו נמי יהא מותר להוציא מבית חבירו לחצ' דהא עדיין יש היכר שאין מוציא ומכניס מביתו לחצר או מחצירו לביתו אין תי' באשה שמחזיק ברשות חוזר החצר לאיסורו בשביל שלא עירב משא"כ גבי בית אם ביטל ביטלו והחזיק ברשותו מי מוחה לטלטל מחדא לחדא. א"נ טילטול בית היכר טפי דמצוי יותר טלטול זה מטלטול חצר לבית או מבית לחצר:

סימן שפב

(מ"א ס"ק ז'.) צ"ע מ"ש נ"ב ע' לקמן סימן שפ"ג ס"ק ח' מ"ש ע"ש:
(מ"א ס"ק י"ג) וחיישי' שיסברו שבפנימית. נ"ב וק' אם כן מאי דקאמר ואפילו עכו"ם בפנימית וכו' מאי לשון אפילו ע"כ נראה ליישב כי הטור סובר הטעם כשהנכרי בפנימית וב' ישראלים בחיצונה וכיון שיש לנכרי דרך על החיצונה אם בני אדם יראו ב' ישראל ונכרי ויודעים שהמה דרים בשני חצירות יסברו שישראל א' דר אצל נכרי בחצר א' בפנימי או בחיצונה ובכה"ג אוסר הישראל אף דהוי רגל המותרת במקומה מ"מ בדירת נכרי החמירו. ומעתה מיושב הלשון בטור וש"ע ואפילו נכרי גם מיושב קושית בעל המאור על אלפסי שהשמיט הא דב' חצירות דף ס"ה דלמה שכתבתי הא דלעיל משנה שאינה צריכה דהא ממילא שמעינן מהך דירת עכו"ם הרי הוא כרבים משום דמחלפי בשני חצירות ובחצר א' דר יהודי ונכרי ש"מ דבכה"ג אוסר ישראל ובשו"ת יד אליהו סימן י"ד האריך ע"ש:

סימן שפג

(מ"א ס"ק א') וא"כ קשה. נ"ב גברא חזינא ותיובתא לא חזינא דגבי ספינה אף שנפסקו בחול ובחצר אפי' נסתם בחול עם היות שאינה עומדת לפתוח או לקשור מ"מ מתחלה כשעירבו הספינות היו מקושרים ואין עומדים לפסוק באותו שבת וכן בשתי חצירות כשעירבו אין עומדת הפתח לסתום באותו שבת וכיון דמתחלת קניית העירוב עירוב גמור לאותו שבת אף שנפסק ונסתם אח"כ בחול אם חזרו ונתקשרו או חזר ונפתח אפילו בשבת אמרו חזרו להתירו הראשון אפילו כשנכנס שבת זה אין עומדת לקשור מ"מ אם נקשר תו אפילו בשבת מהני העירוב הא' לכל השנה כי מתחילה כשעירב לכל השנה יודע בוודאי שלא ירא עומדים קשורים כל השנה אלא דעתו היה אימתי שיפסקו יהיו אסורים ותו אם יקשרו יחזרו להיתרם הא' הם אמרו והם אמרו משא"כ הכא מתחלה כשנעשה העירוב אין סופו להתקיים ובזה מושב קושיית מ"א לעיל סימן שפ"ב ס"ק ו' ע"ש:

סימן שפו

(מ"א ס"ק י'.) שלא כיון. נ"ב במחילת כבודו שגג בזה כשנדר שלא אהנה וודאי על שום הנאה כיוון כדאיתא בנדרים ובהל' נדרים ומ"ש רש"י בד"ה קשיא דלא מסיק אדעתיה לאסור עליו אלא דרך הנאה דהיינו אכילה אינו אלא באומר ככר זה עלי אבל נראה

שהרב"י למד זה מדכת' הרמב"ם פ"א מהלכות עירובין מערבין ומשתתפין בה ובעירוב יצא אפילו בשלא אהנה ה"ה בשיתוף גם בפ"ו מה"ל עירובין כת' כל שמותר לערב מותר להשתתף וכל שאסור להשתתף בו אסור לערב בו והיינו טעמא דס"ל להרמב"ם דשיתוף נמי מצוה היא מדכתי' ופקדתיך ולא תחטא וכ"מ בב"י עסי' שצ"ד ע"ש:

(שם) וא"כ מ"ש הרמ"א. נ"ב חלילה להשוות הרא"ש כטועה. אבל נראה דכוונתו דקשיא ליה על המחבר דהל"ל עוד חילוק בין הרמב"ם והרא"ש והוא דעת הי"א היינו בקונם אכילת ככר עלי דלהרא"ש אין מערבין בה ולהרמב"ם אף משתתפין בזה. ולזה בא כמתרץ דבכה"ג לכ"ע אין משתתפין דהרמב"ם נמי סובר דאין משתתפין בקונם ולא מטעם שכת' הרא"ש גזירה אטו אמר ככר זה הקדש אלא מטעמא אחרינא כיון שאמר קונם הוא כינוי כקרבן ואם מעל חייב בקרבן כעל הקדש כמ"ש הרמב"ם פ"ד דמעילה א"כ הוי כמו הקדש ואין מערבין בה אף דחזי לאחרינא וזה שלא זכר הרמב"ם דבקונם אין מערבין ומשתתפין בו דסמך על מ"ש פ"ד דמעילה דהוי כהקדש ודייק בלישניה הנודר מאוכל זה היינו שאמר ככר זה עלי אסור באכילה בנדר אבל קונם אין משתתפין ומערבין בו ואם תקשה לך הברייתא דקתני לפי שאין מערבין בהקדשות משמע הא בקונם מערבין י"ל דלשיטת הרמב"ם נכלל קונם בהקדשות א"נ הברייתא אתיא כחכמים דס"ל בנדרים דף ל"ה דאין מעילה בקונמות והא ליכא למימר דהרמב"ם נמי אוסר בקונם מטעמיה גזרה אטו הקדש דאם כן ה"ל להזכיר דין זה דמהיכי תיתי אנו יודעין גזירה זו. ומעתה דברי רמ"א ישרים:

סימן שפט

(מ"א ס"ק א'.) צ"ע דאפילו נ"ב לק"מ דהא עכ"פ מותר לטלטל בכל הקרפף כלים ששבתו בתוכו ובמבוי כיון דלא עירוב עם בני מבוי ג"כ אין רשאי לטלטל במבוי כ"א כלים ששבתו בתוכה ופתחא דמיחדא לקרפף אנן סהדי דניחא ליה טפי דנפיש אוירא ממבוי:

סימן שצב

(מ"א ס"ק ד') צ"ע דרש"י כת'. נ"ב וקשה לדבריו לפי מה שמסיק הרא"ש כשיטת הירושלמי אם חצי בני מבוי לא עירבו ולא עשאו קורה או לחי לחלק מבוי שלהן כיון דאסורין לטלטל במבוי סגי לאנשי מבוי החצר שני שעירבו בלחי או בקירה ולא בעי היכר פסין או צ"ה א"כ אותו החצר באמצע מבוי אסור לטלטל במבוי ואמאי בעי היכר. אבל האמת יורה דרכו שהמ"א לא שת לבו אל דברי הרא"ש רק מה שהביא ב"י אפס

קציהו ולא ראה בפנים מ"ש בשם תוס' וכן הביא הריטב"א בשמם וז"ל על האי דרחבה מערבין וצריך שיהי' ביניהם צ"ה או משהו מכאן ומשהו מכאן שלא יהיה כל אחד נפרץ במילואו למקום האסורה לו וכ"כ על שיור של עיר רבים עכ"ל אם כן צדקו דברי הרמ"א דבעינן היכר כדי שלא יהא נפרץ במלואו למקום האסור לו:

(ס"ק ו'.) ואפשר דהכא. נ"ב וקשה דהא בדף ח' בשלש מחיצות שא ור לטלטל ג"כ אינם אלא גזירה דרבנן ומ"מ חיישי' בי' גזרה שמא תנטל האשפה:

(ס"ק ז') דאל"כ קשה. נ"ב לא ידעתי מאי קשיא ליה דאיירי דהמבוי רחב מעשר אמות דלא מהני ב' פסין:

סימן שצד

(ט"ז ס"ק ב'.) וקשה לי כיון. נ"ב לק"מ דאיירי בשדה שהוא ר"ה אבל בשדה כרמלית באמת עירובו עירוב:

(מ"א ס"ק ב') ונ"ל דהטור נ"ב זה ליתא דהא ר"מ גופיה לא שרי אלא בי"ט משמע דת"ק אפי' בכה"ג פליג. ע"כ נראה דאוקמת' דרב ושמואל אתי אפילו לת"ק דס"ל כר' דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו ב"ה. אלא דלא ניחא להו לאוקמי מתני' כר' משום דרישא דמתני' אתיא כרבנן כמ"ש תוס' שם בעירובין והאמר מ"מ לדינא כת' הרא"ש דמוקי לה באויר' דליבנ' אפי' לת"ק:

סימן שצז

(מ"א ס"ק ה') לשני רועים ואם מעי"ט מסרה כצ"ל:

סימן שצח

(מ"א ס"ק ד') וצ"ע למה סתם. נ"ב וי"ל דהכא היינו טעמא דמצי אתי דרך היתר מראש א' מן הקשת לראש אחר ע"י בתים כיון דהיתר מובלע תוך הקשת כמ"ש התוס' דף כ"ה ד"ה פחות משא"כ בס"א שאין בתים אף על גב דהוי תוך אלפים ויכול לבוא לאמצעית מ"מ רחוקה החיצונית מן האמצעית שוב אלפים שאין יכול עוד לבוא שם לצאת חוץ לתחום:

(מ"א ס"ק י"ב) וצ"ע דסתם הטור נ"ב שגג בזה כי מי הגיד לו ממשמעות זו בשלמא היושבים באמצעית הקשת יכולים למדוד משני ראשי קשת ולהלן דמשני ראשי הקשת המה מעיר א' אלא שנראה כשני עיירות כיון שמובלע הוי כחד ואף יושבי האמצעית יכולין לבוא ע"י בתים לשני ראשי קשת דיינין להו כמו יושבי ראשי קשת לענין זה למדוד תחומין משם אבל ג' כפרים לא חשבינן להו כחד כיון דמובלע תחומין בשני דבשני עיירית

לא חשבינן להו כחד אא"כ אינם רחוקים זו מזו יותר מקמ"א אמה והא דחשבינן בג' כפרים להיות שלשתן כאחד היינו טעמא דכל ב' כפרים הסמוכות זה לזה רשאין למדוד תחומין מכפר שני הימנית דחשבינן כחד דאמרינן מלי אויר שביניהן מכפר שלישי אם כן שאתה מתיר מכח מלי. תו לא יכול למדוד התחום מכפר צד שמאלו דהא אם יבא למדוד התחום מכפר צד שמאל מכח מה דאמרינן מלי מכח כפר ג' הימיני א"כ מפסיד התחום מכפר הימיני וצדקו דברי הטור שלא חילק:

סימן תה

(מ"א ס"ק י"ד.) וצ"ל דדוקא בדאית נ"ב ולא נהירא דאם כן ה"ל להרי"ף והרא"ש לפרש דבדאית ליה פרי אחרינא אסור למאן דאפקא אבל העיקר מה שמצאתי בחי' ריטב"א בשם ר' יונה וז"ל דאפילו בשבת לא מיתסר מעשה שבת מפני שנעשה בו איסור העברה בר"ה או הכנסה והוצאה שלא אסרו במעשה אלא דבר שיש בו מעשה דהיינו שנעש' שום תיקון בגופו שזה נקרא מעשה והיינו דנקטינן בכל דוכתא מעשה שבת וטעמא מסתבר הוא:

(ש"ע סעיף ז') ואם הוא ליפתן בכדי נ"ב ע' ברמב"ם פ"ו מה' מתנות עניים הלכה ו':

סימן תט

(מ"א ס"ק י"ז) וצ"ע שבי"ד נ"ב י"ל דהטור איירי בענין שיוכל לבוא המשלח לידי מכשול עבירה כגון שנתן טובת הנאה להשליח אך מידת הכרי ידועה למשלח ועי"ז יודע אם תרם ובכה"ג איכא למיחש דילמא שמע אחר ותרם אך סמכינן שליח עשה שליחותו אבל תוס' והרא"ש והרמזים איירי שלא נתן טובת הנאה לשליח ואז לא יוכל לבוא לידי מכשול דמהיכי תיתי יבוא אחר לתרום שלא מדעת בעלים ואף אם תאמר משום טובת הנאה ליתן לאוהבו כהן מ"ה יתרום. מ"מ עדיין לא יבואו לידי עבירה דאם לא ימצא התרומה אצל הכרי סובר המשלח שאינו תרום:

סימן תטו

(מ"א ס"ק ה') ואם לא אמר הוי עירוב כמו שכתב כצ"ל:

סימן תכב

(ש"ע סעיף א') ומנחה מחזירין אותו. נ"ב טעה ולא הזכיר יעלה ויבא במנחה ר"ח או במנחה ער"ח שכח ולא התפלל עסי' ק"ח:

(מ"א ס"ק ד'.) כמ"ש הרב"י ב"ב מה שתמה הב"י שלא נסתכל וכו' חלילה לומר כן על גברא רבה כרבינו מאיר אלא שר"מ רמי דר"י אדר"י דשני מימרות בירושלמי בשם ר"י מיתני וע"כ צ"ל דיש חילוק בין הזכרת גשם ובין אמירת המאורע דר"ח וחש"מ כיון דליכא שלשים יום שאין מזכיר יעלה ויבא בתפלה ובברכת המזון כמ"ש הרמ"א ומשה אמת ותורתו אמת:

(מ"א ס"ק ד'.) וכן יש להורות עיין בספרי דף ע"א ע"ג:

(סק"ה ופליאה בעיני.) נ"ב ולא עיין יפה דהא בסוכה לא מפליג בין בקי לשאינו בקי כמו שפירש"י והר"ן בין שיצא או לא יצא בכל פעם צריך השומע לענות הללויה והך דר"ה לענין ברכות הוא אמנם לענין קריא' הלל לא דיבר שם כלום וסמך אמתני' דסוכה לכן דברי רי"ו תמוהים:

סימן תלב

(ט"ז ס"ק ב'.) הקשה מהרש"י נ"ב ולי נראה דלק"מ דלקמן בסי' תרמ"א הביא ב"י בשם המרדכי וז"ל והאידנא מברכין על עשיית סוכה כמו שעשו החכמים התנאים והאמוראים לפי שבזמניהם שכל א' היה עושה סוכה לעצמו לפיכך היה מברך אבל עתה שא' עושה לכלן אין נראה שיברך העושה ושאר לא יברכו וסמכינין אהא דאמר רב שהוא מסדר להו אכסא דקידושא וכן עמא דבר עכ"ל ה"ה הכא מהאי טעמא אין נראה שיברך הבודק ושאר לא יברכו מ"ה מסדרו ליה ג"כ אכסא דקידושא ומפני זה גם כן לא מצינו שהיה מברך שהחיינו על זביחת הפסח:

(ט"ז ס"ק ג') ול"ד לסוכ' וסעודה. נ"ב אין דבריו מדוקדקים דהכא נמי יכול להפסיק מבדיקה זו ויתן רשות לאחר לבדוק השאר ויברך כמ"ש המ"א ס"ק ו' ע"ש:

סימן תלג

(מ"א ס"ק ה') ושל שמן שמתירא להכניס' לחורין ולסדקין פן ישפוך השמן. מ"מ אין דינו כאבוקה וא"ת של שעוה כצ"ל ונ"ב דאל"כ קשה לכלול שמן בהדי אבוקה בחד בבא מש"ה כ' דתלתא דיני באבוקה אפילו בדיעבד צריך לחזור ולבדוק ונר שמן לכתחילה אסור מצד הדין אבל לא צריך לחזור לבדוק בדיעבד ובנר של שומן הוא מצד חומרא ונ"מ אם באיזה מקום לא קבלו עלייהו ודוק:

סימן תלה

(מ"א ס"ק ב'.) וצ"ע אם יברך. נ"ב בתר דאיבעי' הדר פשטיה ברישׁ סי' תמ"ו ע"ש:

סימן תמ

(מ"א ס"ק א'.) רשאי ליתן לו החמץ. נ"ב ואני מצאתי ראיתי בישו"ש פ"ט דב"ק סי' ך' דדוקא בגזלן אמרינן הרי שלך לפניך אבל לא בשומר ע"ש:

סימן תמא

(מ"א סק"א) ובש"ג כתב. נ"ב ואני אומר שהרא"ש ג"כ מודה שהקנין מהני והארכתי בזה דלא כהב"ח:

(ס"ק ו'.) לא קני משכון. נ"ב ומ"מ צריך התנאו שאין אחריות עליו דהיינו שהתנה בפי' אפי' אם יאבד המשכון דאם לא התנה בפי' אף ע"ג דלא קני משכון מדר"י מ"מ מקרי ש"ש עליו משום הך דשמואל אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי אע"ג דשמואל איירי בדפריש מ"מ נגד המשכון הוי כפריש כמ"ש תוס' בפ' האומנין ד' פ"ב ד"ה לא וכו' ע"ש:

סימן תמב

(מ"א ס"ק א') כיון שהתחיל להחמיץ לכן ישרף נ"ב ר"ל דישרוף אח"כ כשנעשה חמץ וכמו שפסק הב"ח דחמץ גמור הנעשה בי"ט מבערו בי"ט ע' לקמן סימן תמ"ו מ"ש בסק"א. והרשב"א ס"ל כאידך פוסקים דאסרי לבער בי"ט מ"ה מוכרח לו' דלא פלוג רבנן:

(ט"ז. ס"ק א'.) וראיה לזה מדכתי נ"ב ונר' דיש לתקן לשון הטור דבודאי גבי תערובות כתב דוקא שאין לאו בתערובות משמע הא אסור' דאוריי' איכא. ומ"ש אלא איסור דרבנן נמשך על ולא חמץ נוקשה וא"ת אם מרבינן מכל א"כ נוקשה נמי נרבי לאיסור י"ל דמסתבר לאוקמי' אתערובו' לאיסור כיון דבלא"ה כשהוא בעין אסור מדאורייתא דחצי שיעור הוא:

(מ"א ס"ק י"ד) ומהתימ' על הטור נ"ב ולי לק"מ דהטור אוסר באכילה משום דאחשבי' אפי' למאן דלא ס"ל הך סברא מ"מ אסור באכילה מטעם שמא לא נחרכו יפה אבל מפני התערובות אזיל לשיטתיה דמסיק בס"ס תמ"ז דמותר לערב לכתחלה חמץ אדעת' דלשהותו וכ"פ בסי' תמ"ב בשיטת הרי"ף וזהו דעת הי"א שהביא הרא"ש אמנם פי' מ"א צריד לימוד היאך מוכח דאסור בהנאה מדלא קתני מותר באכילה ונראה דה"פ די"א הא' ס"ל דמורייס מותר באכיל' מטעם זה דחמץ' גמור ע"י תערובת מותר בהנא' וחירוך קודם זמנו אפי' בעין מותר בהנאה וחירוך ע"י תערובת מעלינן חד דרג' שמותר אפי' באכילה וחולק עליו דמוכח דאסור באכילה דא"כ הל"ל רבותא יותר חירוך קודם זמנו מותר באכילה ולפ"ז צדקו דברי הטור ונכון:

סימן תמג

(מ"א ס"ק ה) ובשומר אומר ב"ב כבר כתבתי לעיל בסימן ת"מ בשם יש"ש דבשומר לא אמרינן הרי שלך לפניך ע"ש:

סימן תמד

(בש"ע סעיף א'.) י"ד שחל. נ"ב ע' סי' תמ"ו סקכ"ג:

סימן תמו

(מ"א ס"ק ב') לא מצרפי' לל"ת. נ"ב לתי' מהר"ם שהביא כ"מ מ"מ מוכח דלא הוי עשה דרבים:

(שם) דגבי שופר לא שרי'. נ"ב ודבריו תמוהים דהא בסי' תקפ"ו מתי' אמירה לעכו"ם ע"ש:

(שם) דהא מיירי לאחר זמן. נ"ב וי"ל דשל"ה איירי בחמץ שנתבטל ואינו אלא מצות עשה דרבנן להשבית מביתו שמא יבוא לאכלו וכיון שנותן לעכו"ם תו ליכא למיחש שיבא יבוא לאכלו ועיין ברש"י פ"ק דפסחים דף ה' ד"ה כופה ע"ש ובזה יש ליישב כל הג' קושיות:

סימן תמז

(מ"א סק"ה) דהרא"ש כ' סוף ע"ז. נ"ב נעלם ממנו מה שכ' הרא"ש בפ' כל שעה סימן ה' ע"ש כי הוא לא ראה אלא ראי' אחת ע"ש:

(שם) דחשוב קצת בדילי כיון דזמן הביעור והשבת' בע"פ הוא ועוד דהא חמץ כצ"ל:

(שם) סק"ט א"כ צ"ל כמ"ש ובב"י סי' תס"ז כצ"ל:

(שם כ') דין צונן דאסור הבשר בשם המרדכי נ"ב פ' כל שעה סי' תקע"ב:

(שם) ואח"כ כ' בשם המרדכי. נ"ב שם סי' תקע"ח:

(שם) בקערת חמץ והוא כ"ש אסור' דוקא רותחין עכ"ל כצ"ל:

(בהג"ה) סעי' ג' ציון הגה"מ פ"א צ"ל אחר ויש מחמירין קודם וטוב להחמיר:

(שם) ולפי מ"ש לק"מ לכן נראה לי. נ"ב דבריו סתומים ונראה דה"פ לפי מ"ש דהמרדכי מטעם עירוי אוסר אבל כ"ש מתיר אפי' חמץ בעין א"כ הדרא קושיא לדוכתא למה אוסר המרדכי אפי' צונן ע"ז קאמר לכן נראה דהמרדכי איירי בפילי. ולי הקטן שמעון הירש נראה דה"ק דהא מוכח מהגהת מיימוני דמטעם עירוי הוא דאוסר. דאי מטעם כלי שני.

אם כן קשה דברי הגהות מיימוני אהדדי דבפ"א כתב ההגהות דאין לחוש לכלי שני (באמת בהגהה שלפנינו ליתא בפ"א רק הב"י הביא דאין לחוש בכלי שני בשם הגהות ע"ש אבל לא פרש על איזה הגה"ה כוון) ואם כן מעתה מי הוא היש מחמירין בכלי שני שהביא הרמ"א דהגהות מיימוני בפ' אחרון גם המרדכי שאוסרין מליגה בכ"ש היינו מטעם עירוי ומנ"ל לאסור כ"ש. וליכא למימר דהך דבעינן עירוי היינו לפלוט מכלי חמץ וכאן על ידי עירוי ס"ל דפולט. ומינה ראיי' להחמיר בכ"ש אם החמץ בעין זה ליתא דהא חמץ בעין אוסר המרדכי אפי' בצונן וגם הגהות מיימוני אוסר בצונן כשיש רוטב. וצ"ל דהך יש מחמירין קאי אתרנגולת ובדליכא רוטב א"כ מנ"ל דכ"ש אוסר ע"ז תירץ דהא דאוסר הצונן המרדכי היינו כשיש פילי ומעתה שפיר איכא למימר דהיש מחמירין הוא המרדכי וכשחמץ בעין אוסרין בכ"ש מדאוסר עירוי להפליט מכלי. וכ"ת א"כ צונן נמי אוסר כשהחמץ בעין יש לו' דצונן אינו אוסר בשר אלא כשיש פילי אבל הך חטה דנמצאת בתרנגולת דלית בה פילי אינו אוסר הצונן וק"ל:

(שם) חתיכת בשר רותח הקער' יש להחמיר כצ"ל:

(מ"א ס"ק י"א) במקום הפסד ועוד נ"ל דאם יכול כצ"ל:

(מ"א ס"ק ל"ח) דברי הש"ך בי"ד סי' צ"ו סק"ך והב"ח כאן ס"ג כצ"ל:

(ס"ק מ"ב.) כמ"ש ס"ק א' ואפשר כתב הרי"ז כצ"ל. ונ"ב והובא לעיל סי' תמ"ב ס"ק א' ע"ש:

סימן תמח

(במ"א ס"ק ד') הפוסקים ס"ל כר"ל וכ"כ כצ"ל מ"א:

סימן תנב

(מ"א ס"ק א'.) אם הכלים ב"י אבל קודם שעה ה' שאע"פ כצ"ל:

(ס"ק ה) או בסוף נ"ב כיון שהוא קודם שעה ה' וחד הגעלה צריך אם רוצה להשתמש ביור' בפסח אבל אחר שעה ה' אם נח מרתיחתו בלע צריך להגעילו תחילה וסוף כדאיתא בהרא"ש והטור:

(שם) אלא טעם חמץ ל"א חו"נ בראיה זו איני מכיר דהתם טעם חטה משהו משא"כ בנדון דידן הטעם נרגש אמרי' ביה חוזר וניעור אמאי קאמר אח"כ מרתיח בה מים רותחים בלי שיעור בתחילה נמי יוכל ליתן מים רותחים בלי שיעור שא"כ להיות מלא אפי' אצבע או ב' פחות דהמים הם ס' נגדה כמו שאמרי' נגד שפתה וא"ל דאין מבטלין איסור לכתחילה א"כ גבי שפת' נמי ליחוש שמא יעלו הרתיחה ניצוצות על שפתה ולא על

מקום הניצוצות הראשונים ויחזרו לתוך המים וכ"ת שבטל בס' הלא אין מבטלין איסור לכתחילה ועיין שיטות הגאונים יהיה דעת שלישית דהא לפירוש כיצד מגעילה אינו קאי אהגעלה ראשונה בשרוצה להגעיל בה דלדידיה לא צריך גדנפא וצ"ע:

סימן תנד

(מ"א ס"ק א') מוכח קצת דבא לידי חימוץ ונ"ב צ"ע הלא משנה שלימה דף נ"ט אין שורין המורסן מפני שהן מחמיצות:

סימן תנה

(ט"ז ס"ק א') אלא העיקר דיש חימום ביום ובלילה. נ"ב אגב שיטפיה כ"כ דהא קתני בברייתא בהדיא בימות הגשמים חמה מהלכה בשיפולי רקיע לפיכך כל העולם צונן ומעיינות רותחין ע"ש:

סימן תנז

(מ"א ס"ק ג') דהא בטור כ' שמותר וכו' והרא"ש פ"א דביצה תוורו בעיסה א' כ' מהרי"ל כצ"ל:

(שם) דהא חולק עד מן המוקף. נ"ב ועבב"ח שזה שייך מוקדם לזה ע"ש:

(במ"א סק"ד) כל הפוסקים השמיטוהו. נ"ב לאסור בדיעבד:

(שם) וא"כ שרי נ"ב מדלא פריך דגבי פסח אפי' בדיעבד אסור אלא ש"מ דכשר בדיעבד. ולי הקטן שמעון הירש נראה דאי' שם דר"י אוסר סריקין כמין גלוסקאות אלמא דמותר לעשות פת עבה ואנן קי"ל כר"י כמו שכ' הב"י ע' ט"ז סק"ה אלא על כרחך בדיעבד מותר:

סימן תסב

(מ"א סק"א) ובראש משמע נ"ב ע' מהרש"א פסחים דף לח גבי רביעית היא ע"ש:

סימן תסז

(רמ"א סעיף ב') אותן שנתלחלחו. נ"ב אעתיק לך דברי אגור שמשם לקוחים דברי רמ"א ועי"ז נבוא אל הביאור הובא בב"י וז"ל האגור שנשאל אביו על חטים שהיו שטוחים בעליה תחת הגג ועברו מים דרך הגג וזלפו על הדגן בקצת מקומות שהיו בהם כל כך מים שהיו טופח ע"מ להטפיח והשיב כי רא"ם וריב"א החמירו ואמרו גבי חטים (כיון שיש להם ביקוע) אם יש ריבוי מים אפי' לא נתבקעה אסורין החטים דבחטים לא צריך

ביקוע מכל מקום לסמוך על ההיתר שכת' ראבי' והובא במרדכי הארוך לאכול מקצתה קודם הפסח או למכור לעכו"ם מעט מעט והשאר לישתרי מכח ספק ספיקא שמא לא ירדו עליהם מים ואת"ל ירדו עליהם שמא לא נתבקעו (ר"ל שמא לא נתחמצו) אבל החטים התחתונים שהם אצל קרקע העליה קרוב לוודאי שהמים ירדו שם עד עובי אצבע ואותם יזרק והשאר מותר להשהותן. אבל לאכול מהם בפסח דאף על גב דלענין בל יראה יתבטלו הספיקות ברובן לגבי אכילה דהוי במשהו לא מקלינן עכ"ל ולכאורה דבריו אלו אין להם הבנה. ונראה לי דהשאלה כך היה ע"י דליפת הגג זולף על הדגן בקצת מקומות וגם דולף טורד היה סמוך אצל שטוח התבואה עד שהמים ירדו בקרקע העלי' תחת דיגון התבואה ועתה תוכל להבין התשובה שעליו והנה מה שכת' ברמ"א אותן שנתלחלחו אסורות אבל שאר מקומות וכו' זה אינו מבואר בדברי האגור. אלא שהיה קשה לו אם נפרש דברי האגור דקאי אאותן שלא נתלחלחו הא בלאו הכי ספק ספיקא מותר אפי' בנתחמצו ממש חדא שמא אכלו כבר מן האסורים ואם תמצא לומר לא אכלו יש שיאכלו עתה מן ההיתר כמו בטבעת ע"ז שנתערב ונפל א' מהן לים והותרו כולן להנות ביחד ואין לך כל מצה שלא יהיה יותר תרתי תרתי כמו שהאריך בזה הט"ז סק"ד עכ"ל ביאר רמ"א זה שכתב האגור לאכול מקצתה או למכור לעכו"ם מעט מעט. היינו אותן מקומות הידועים שנתלחלחו ושאר הכרי א"צ לאכול או למכור קצת מהם ובכל מקום שרי מכח ספיקא. ובזה יתורץ קושית הט"ז וזה שהרמ"א אינו מתיר באכילה קאי במקום שאין ספיקא שיש לו חטים אחרים כשרים בלי ספק למצת מצוה כמ"ש בכל בו. אמנם אם אין לו חטים אחרים מותרים אפי' באכילה דספק ספיקא מהני אפי' באיסור דאורייתא ודוק:

(מג"א ס"ק י"ב.) וע"כ לא פליגי אלא בלתיתא. נ"ב ר"ל כיון דעסיק בי' לא אתי לידי חימוץ ואיני יודע מה מקשה דבסעיף ב' אע"פ שלא נתבקעו אפי' לא הוי ודאי האי סברא כיון דמינח ניחא הוי חמץ מ"מ כיון דהוי ספיקא דאורייתא שמא אע"פ שלא נתבקעו הוי חמץ אבל הכא דאיירי באיסור משהו הוי ספיקא דרבנן. גם מה שתירץ דהלשון אתי לידי חימוץ דהוי ספק משום הכי הכא מותר דהוי ספיקא דרבנן קשה דידיה אדידיה דהא בס"ק י"ו כתב דספק לא נתחמצה לא הוו ספק דהוי ספק חסרון ידיעה. ע"כ נראה כמ"ש ול' אתי לידי חימוץ יש לכוון דהטור ס"ל דצונן אינו מחמיץ והני חיטי דטבעי בחישתא היינו כל זמן שהם במים אינם מחומצים אבל לאחר שיצאו מן המים אתי לידי חימוץ:

(מ"א סקט"ו) א"כ מוכח דאוסר אפילו בצונן. ונ"ב וליתא דעיסה שאני דע"י המלאכה מתחמצת ע"י חטה חמוצם שהיתה במים וכן כתב הט"ז חקי"ג ע"ש ודבריו נכונים. וכן

מוכח בב"י אבל קשה אמאי לא קאמר דלא חיישינן שמא היתה החטה במים דאמרינן כאן נמצא וכאן היה דהוי ממקום למקום:
(במג"א ס"ק כ"א) דאם נמצאת החטה בעיסה אוסרין כנ"ל:
(שם) אבל בעיסה הוי מזמן כצ"ל:

סימן תעא

(מ"א סק"ד) מיהו קשה נ"ב אשמיטתיה תו' בפ' ערבי פסחים דף ל"ד ד"ה סמוך וכ' ע"ש:

סימן תעב

(ט"ז סק"ה) בלא טעם דמוסיף אלא שמא ישתכר. נ"ב ולי נראה דצריך תרווייהו טעמי דמטעם מוסיף אינו אסור רק בהסיבה ומשום משתכר אסור אפי' שלא בהסיבה וגם צריך לטעם מוסיף היכא דשתה רביעי' שלא בהסיבה כיון דשתה שלא כתיקון חכמים לא חיישינן שישתכר כמו דלא חיישינן בכוס ג' או ד' עם שהוא משתכר כיון דתקינו להו רבנן. משום הכי קאמר דאסור מטעם מוסיף:
(מ"א סקט"ז) שבזכות נשים. נ"ב אגב שיטפי' לא דק דזהו פרש"י אבל התו' לא ניחא להו מדקתני אף ע"ש:

סימן תעג

(מ"א סקי"ג) משמע דאין יוצאין בכמושין נ"ב כן כתב הריא"ז בשם הירושלמי פ"ב הלכה ה' דבעלין פסולון וזהו חומרא גדולה מאד דהיאך יעשה ישרה אותו במים חיישינן משום כבוש יניח אותו בלא מים חיישינן משום כמוש ופוק חזי מאי עמא דבר דנהגו לצאת בכמושין וכדי ליישב המנהג חפשתי במקור הדין בירושלמי ד"ק וז"ל בין כמושין (ר"ל דקאי אמתני' דגרס בין כמושין) אית תניא תרי אבל לא כמושין אמר רב חסדא מ"ד כמושין בקלח ומ"ד לא כמושין בעלין עכ"ל ומזה פסק דאין יוצאין בעלין כמושין והנה זה לפי גי הירושל' דגרס במתני' בין כמושין דצריך לתרץ הברייתא שלא תקשה אמתני' אבל לפי גי' שלנו דגרס בין יבשין איכא למימר דהברייתא אתיא כאידי מ"ד ואנן פסקינן כר"מ וכחכמי' שלו וכראב"צ וכן מצאתי בראב"ן דף ע"ג דיוצאין בכמושין ועוד מדאמר ר"א ל"ש אלא בקלח אבל בעלין לחין אין יבשין לא מדאמר ר"א יבשין ולא אמר כמושין משמע דכמושין כשרים דהאמת היה לפ' דבריו כמו שכת' הרשב"ם בפסחים דף ק"א ד"ה לקיבעא קמא וכו' והא דאמר לחין לאו דוקא כמו שכת' הרא"ש פ' לולב

הגזול סימן י' ע' שם ומשום הכי השמיטוה הפוסקים דין זה דלא צריכין דיחיד ורבים הלכה כרבי' ודוק:

סימן תעה

(ש"ע ס"א) ויברך על אכילת מרור. נ"ב ובי"ד סימן שכ"ח פסק שמברך להפריש תרומה או חלה והוי כתרי מילי דסתרי אהדדי ונראה משום דחלה בזמן הזה מדרבנן אפי' בארץ כשאין כל ישראל עליה כמו שכת' בסי' שכ"ב וכמה חילוקים יש בין חלה דאורייתא לדרבנן ולהורות שהחלה שאנו מפרישין עכשיו שהיא מדרבנן מברכין בלמ"ד להפריש חלה:

סימן תפב

(ט"ז סק"א) ולענ"ד דיש חילוק. נ"ל דבריו תמוהים דאם כן ברייתא דדובשנין פשיטא דאין שם מצה עליהם וא"כ מאי צריך הרא"ש לדחוקי הברייתא בזמן שבית המקדש קיים ע"ש:

סימן תפט

(במ"א סק"א) הקשה הכ"מ נ"ב כ"ז כתב הר"ן סוף פסחים וסוף סוכה:

סימן תצג

(מ"א סק"ו) ובדבר שיש לתלות שאין מתכוין לאיסור נ"ב תמהני אם יצא זה מפיו הלא בתספורת אם קצת המקום א' יסתפרו עד ר"ח אייר וקצתן יסתפרו מל"ג בעומר ואילך פשיטא דהוי לא תתגודדו אפילו לפי תי' ראשון דמשני גבי מלאכה לא הוי ל"ת דאומר מלאכה הוא דלית ליה דהא מקצתו מתנגדן למקצתן בעיר א' דהא לכ"ע צריך לנהוג איסור ל"ג ימים וזיל הכא ליכא ל"ג וזיל הכא ליכא ל"ג. גם מה שכתב דלמסקנא דרבא לא מחלקינן בהך סברא דהרואה אומר וכו' באמת למסקנא נמי סברא תלמודא לסברא נכונה דהא קאמר תלתא ש"מ דעשו כדבריהם ולא קאמר ש"מ מהא דפיחת המעזיבה או משוקת יהוא. אלא משום דמצי למידחי הרואה אומר לאפושי אויר קעביד או לאפושי מיא קעביד וכן כ' מהרש"ל ביש"ש בפ' ה' סוף פ' י' ע' שם:

סימן תצד

(מ"א בהתחלה) מה שהקשה עוד. נ"ב ע' בראב"ח פ' אמור:

(מ"א שם) בטעם התחתון בפתח. ובטעם העליון בקמץ כצ"ל:

סימן תצז

(מ"א סק"ו) ומהרש"ל תפס לו שיטה אחרת נ"ב תמהני עליו איך תפס שיטת ירושלמי ושבק תלמודא דידן בשבת דף ע"ה הצד חלזון והפוצעו אינו חייב אלא אחת והיינו משום צידה אבל על הפציעה אינו חייב שאין פציעה בכלל דישה דקסברי רבנן דאין דישה אלא בגידולי קרקע ומ"ה תלמודא דידן פליג אהך דירוש' פרק כלל גדול רבנן דקסרי אמרי כהן דצייר כוורא וכו' דבר שאתה מבדילו מחיותו חייב משום קיצר דכשם שאין דישה אלא בגדולי קרקע ה"ה שאין קצירה אלא בגידולי קרקע והך דירושלמי אתיא כר"י דמחייבא פציעה משום דישה ה"ה הצד דג חייב משום קצירה ולית הילכתא כוותיה אח"כ מצאתי בחידושי רשב"א שלא במקומו בשבת דף ק"ז שכ' בשם הרמב"ן וכמ"ש ע"ש וששתי. ועיין במהר"ם דף ע"ה ד"ה הצד חלזון ע"ש וליכא לאקשויי אי רבנן דקסרי אתיא כר"י איך תני שם ה"ל ג' מ"ד הצד חלזון חייב א' דלית ביה משום צידה וחייב משום נטילת נשמה למה אינו חייב נמי משום קוצר. י"ל דחלזון עולה מן הים להרים א' לשבעים שנה כמו שפרש"י במגילה דף ו' והביאו המזרחי צד חלזון שאינו עוקר החלזון מגידולו ודו"ק:

(שם) מיירי בדג שהוא ניצד. נ"ב ותימא איך אפשר לומר כן אם כן להירוש' איך אפשר לאכול דג חי בי"ט דהא אם לוקח דג מן המים חייב משום קוצר וקצירה אסור בי"ט אלא דהירושלמי איירי דוקא שנוטל ממקום חיותו היינו הביברין שעל הארץ שאוכלין שם מן הגידולי קרקע אבל לא כשנוטלו מן הארגז מנוקב וכ"ש כשנוטלו מן כלי מלא מים:

(ס"ק י"ד) דלמסקנא דאמרינן נ"ב ע' בהרא"ש פ"ק דביצה סי' ט"ו דמוכח אפילו במדדין חיישינן שמא אזלי לעלמא ובעיקר קושייתו לק"מ כמ"ש הש"ך בי"ד סי' ר"י ס"ק נ"ו שהר"ן ס"ל כשו"ת הרא"ש ע"ש:

(ט"ז ס"ק ט) ויש לי לדקדק למה הוצרך ר"א נ"ב לקמן דהכריח ר"א לאוקמא פלוגתא אפילו במקושרים מהך מימרא דפסחים דף יו"ד הניח עשר ומצא תשע היינו פלוגתא דרבי ורבנן והתם איירי במקושרין כמ"ש התוס' שם:

(ט"ז ס"ק ט') אלא דבר זה יש ללמוד מבכור נ"ב ולא ראיתי מעולם רבנן קשישאי דחשו לזה. ואין הנכון דומה לראיה דלפרש"י הטעם משום דהוי כדן את הדין אין זה אלא בבכור דהוי כדיני ממונות שע"י פסק הדיין מוציא ממון מרשות זה לרשות אחר ה"נ יוציא הבכור מרשות הקדש לרשות כהן ע"י הוראתו משא"כ בהלכות איסור והיתר ואי

משום מוקצה הא אתמול מוכן לכלבים היה ומוכן לכלבים הוי מוכן לאדם. וא"א למצוא אלא באיסור בשר בחלב לח בלח שאסור לכלבים מאתמול בבשר בחלב אמרינן חנ"נ וצ"ל שנתוסף היתר ס' פעמים נגד התערובות א"כ על הרוב הזה אנו דנין וזה היה לו חזקת היתר כנלע"ד ועיין ת"ה סימן צ"ד ע"ש:

סימן תצח

(מ"א ס"ק כ"ה) ומשום שמחת י"ט שרי. נ"ב שגג בזה דהרא"ש כתב ה"ט לב"ש לשחוט לכתחלה. אבל לב"ה אם שחט אין הכיסוי מעכב אכילה וטעמא דב"ה משום מצות כיסוי דם שרינן וכמ"ש מהרש"א ע"ש:

(שם) שרי לכסות בו אם שחט נ"ב ר"ל ואותו עפר אינו מוכן מ"ה אינו שרי אלא בדעבד שלא לעבור מצות כיסוי משא"כ אם הוא מוכן ותיחוח אפילו לכתחלה שרי כמו אפר כירה מוכן הוכיח מהר"מ בחידושיו ממה דפריך והא קעבד גומא מאי פריך אימא דאיירי תיחוח לגמרי אפילו סביב נמי א"ו כיון דאיירי בדקר נעוץ שהיה מוכן ובעפר תיחוח לגמרי אפילו לכתחלה שרי ע"ש והדין עמו. אבל הראיי' יש לסתור די"ל דע"כ איירי בשאינו תיחוח לגמרי דאל"כ למה לי דקר נעוץ אי משום הכנה. משום כיסוי אנו מתירין מוקצ' לכסות בעפר שהוסק בי"ט כדאמרינן בירושל' א"ו דאיירי בענין שעושה גומא וכיון דאיכא תרתי איסורא הכנה וחפירת גומא לכך צריך נעיצת דקר:

(שם) דקמשווה גומות. נ"ב קשה לי מי גרע מחופר גומא וא"צ אלא לעפר פא"א ואיסורא דרבנן דחינן כדי לקיים מצות כיסוי כדאמרי' בירו' הנ"ל וצ"ע לדינא:

(שם) ופשוט דבעפר נ"ב וכגון שכל המקום סביב העפר תחוח וכמ"ש תו' דף ח' ד"ה בעכר תחוח אבל כשהקרקע קשה סביב הגומא ותחוח באמצע וניכרת הגומא אע"ג דחופר גומא וא"צ אלא לעפרא פא"א הוא לא שרי לב"ה לשחוט לכתחלה משום שמחת י"ט כ"א בדיעבד אם שחט:

(ס"ק כ"ט) אסור לטלטלן. נ"ב וקשה דהא אכתי עומדין למלאכתן ראשונה ולפי מה שפירש הראב"ן ואם עפר חם וראוי לצלות בו ביצה מותר דמתוך שהותרה לטלטל האפר לצורך ביצה שראוי לצלות בו יוכל נמי לטלטלה לכסות פשיטא שמותר ע"כ שטעות נפל בדפוס וצ"ל מותר לטלטל:

(ט"ז ס"ק י"ב) לסמוך עליהם שלא לבטל נ"ב דברי תימא הם כיון ששחט אין הכיסוי מעכב אכילה ומה שמחת י"ט שייך הכא וכ"כ בתו' דף ט' ד"ה גלגל עיסה ע"ש:

(מ"א ס"ק ל"א) עושה איסור דעביד גומא אין זה מדוקדק דהא הך חפיר' א"צ אלא לעפרא פטור ואין אסור אלא לכתחלה מדרבנן כי היכי דשרינן מוקצה לטלטל משום מצות כיסוי אף ע"ג שאסור מדרבנן ה"נ דחינן הך איסורא מפני מצות כסוי:
(בט"ז ס"ק כ"א) וא"כ ה"נ בכל חלק יש עכ"פ דם חיה או עוף. נ"ב ולי נראה דמיירי ששחט העוף בקצה א' ונשכח ממנו המקום ששחט ושפיר פסק המהרש"ל שמא לא יכסה המחויב בכיסוי ונמצא טורח בי"ט שלא לצורך.

סימן תצט

(מ"א סק"ט) וצ"ע מ"ש מגרעינין וכו'. נ"ב מ"ש בגליון השגה ע"ז ותורף דבריו כיון דחלבים חזי לכלבא ושונרא לאו נולד הוא לפי מה דקי"ל כר"ש בנולד שמתחל' ראוי לאדם ועכשיו מאכל בהמה לא נולד הוא ע"ש באריכות. ואין אני רואה דבריו דדוקא בקליפין ועצמות דהוא מאכל בהמה. אבל חלבים אין עומדים לאכילת כלבים שהיא דבר שנמכר כפלים בבשר ומידי דחזו לאדם לא שדי לכלבים וכמ"ש סי' ש"ח ס"ק נ"ו בשם המאור דכל מידי דבר אכיל' דלא חזי למיכל עד מ"ש לכלבים נמי לא קאי ולא מטלטלי ע"ש אבל נרא' דלאו נולד הוא והשתא נמי אוכל הוא אך ארי' הוא דרביע עלי' וכמו שפי' רש"י בשבועות דף כ"ד וכן מוכח הסוגיא שם ומ"ש תו' בשבת דף מ"ו ד"ה מי יימר גבי נדר דהו' מוקצה אבל לא נולד ע"ש:

סימן תקב

(מ"א ס"ק ט) ולי צ"ע דאדרבה וכו'. נ"ב הא דלא מקשה על הרא"ש. משום דפי' לקמן בסי' תרל"ב דכוונ' הרא"ש דוודאי אמרי' לבוד אף להחמיר דחשוב כאילו שניהם סמוכים זה לזה מ"מ לא אמרי' לבוד להחמיר שיהיה מעורב סתום בסכך פסול ע"ש וקשה לי טובא דמקוד' לזה מסתפק הרא"ש אם יש סכך פסול ב' טפחים מזה ומזה ואויר פחות מג' מפסיק אם מצטרף הסכך פסול או לא וקשה ספיקתו פשיטא דמצטרפין דאמרי' לבוד אלא ע"כ דס"ל להרא"ש והטור דאפילו להיות שניהם סמוכים זה לזה על ידי לבוד לא אמרינן לבוד להחמיר אבל נראה ליישב קושית מ"מ דמש"ה לא דחי תלמודא דשאני התם דלא אמרי' לבוד להחמיר משום דאכתי הוי ש"מ מסיפא דהתם לא אמרינן לבוד באמצע לקולא דהתני התם מקצת טומא' דבבית ומקצתה לנגד ארובה הבית טמא וכנגד הטומאה טמא אמאי נימא לבוד ועל מה שעליו יהיה טהור נגד הטומאה לכך דחי שאני טומאה ועוד נראה דודאי מן הצד אמרי' לבוד אפילו לחומרא רק באמצע פסק

הרא"ש דלא אמרינן לבוד לחומרא דהא דאמרינן לבוד באמצע היינו מטעם דאמרינן הלכתא כרבינא לקולא משא"כ אם הלבוד לחומרא הלכתא כרב אחא שהוא לקולא בכה"ג ודרך מקר' מצאתי כן בסמ"ע סי' ש"ן ע"ש. וכל זה לדידן אבל למ"ד דס"ל דאמרינן לבוד באמצע לדידיה אמרינן לבוד בין לקולא בין לחומרא ומ"ד דלא אמרינן לבוד נמי לא מחלק בין לקולא בין לחומרא ומש"ה דחי תלמודא שאני טומאה דהילכתא גמירי לה. ובזה נסתלקה קושית מ"א מהא דמוכח בעירובין ד' ט' לגבי לחיים באנו לפלוגתא דרשב"ג ורבנן דאמרי' לבוד לחומרא לרשב"ג היינו בלבוד מן הצד. ומזה מוכח כדברי ב"י כשמגיע השולחן סמוך לארץ ושלא כדין השיג עליו הד"מ דמן הצד מוכח דאמרינן לבוד אפילו לחומרא ובזה נסתלקה תלונת שו"ת חכם צבי סימן נ"ט וז"ל ולא משום שאני חושש למ"ש הרמ"א סימן שע"א בי"ד דלא אמרינן לבוד להחמי' דבמחילת כת"ר אישתמיט' תלמוד ערוך בעירובין דף כ"ה הרחיק מן הכותל פחות פחות מג' לא הועיל ופרש"י דהוי כמחיצה ע"ג מחיצה הרי דאמרינן לבוד אפי' להחמיר ע"ש. ואני או' מ"ט שבק הך דעירובין דף ט' גבי לחיים ולא מותיב מיני' משום די"ל כמ"ש דמן הצד אמרינן לבוד אפילו להחמיר אך באמצע לא אמרינן. א"כ בהך דעושין פסין נמי כיון דהוי מן הצד אמרינן לבוד אפי' להחמיר וק"ל:

סימן תקה

(מ"א ס"ק א') ולמאן דשרי במוקצה הכל שרי. נ"ב רבי' נתקשו בזה מכח סברת מהרש"א דהא מ"מ מקצה מדעתו והוי נולד מ' מוקצ' ולק"מ דמהרש"א כתב זה לפי ס"ד אבל למסקנא לא ס"ל הך סברא אלא למאן דשרי במוקצה אם היות שתרנגולת עומדת לגדל ביצים מ"מ לא יצאה מתורת אוכל ודוק:

סימן תקו

(ט"ז סעיף קטן ה) וכתבו התו' בפ"ק וכו' נ"ב ולי נראה שזה שכתב בירושלמי היינו לב"ש או לב"ה אליבא דר"י. אבל לפי מה דקיימא לן כר"י דשם שמוליכים ולא יסברו העולם שהוא תרם בביתו. ולפי' האחר שפי' הר"ש שצריך שיודיעוהו דפעמי' אינו טהור הכהן ואסור בתרומ' ועני כמו כן אין ראוי לטמא טהרותיו של חבירו לא שייך האידנא דאין מדקדקין עכשיו על טומאת אוכלין הגם בחלה בטומאה היוצא מגופו נזהרין. י"ל דכל הפוסקים לא ס"ל הך טעמא:

(מ"א ס"ק ח'.) לכן נראה דאין לו תקנה. נ"ב ולא נהירא דכדאי אלו הפוסקים ר"ח והרא"ש ובעל התרומות וראב"ד ור"ן וראב"ן שפסקו לקולא להפריש חלה וליתן לכהן קטן או לגדול שטבל לקריו ואף לכהן טמא דיוכל לבטלה ברוב ויכול לאכול כדקיי"ל בהל' חלה סימן שכ"ג. ואי ליכא כהן אוכל והולך וישייר פחות מכזית ויכפה עליו כלי עד מוצאי יום טוב כמו שאר חמץ שנשאר אם אין לו עכו"ם בסימן תמ"ד ס"ק ה'. ולפסק מ"א קשה הא מפקיע מחלה בידי' כנ"ל לפסק הלכה:

(שם ס"ק י) ונ"ל ראיה וכו'. נ"ב ויש אומרים דאין משם ראיה דבשלמא בנידון דידן אסור לאפות מדאפשר לחלק בעיסה ויניח העיסה עד אחר י"ט משא"כ התם אי אפשר למיעבד הכי דא"כ כל העיסה יהיה חמץ. ואני אומר מ"מ יש ראיה דהא לפי מ"ש תו' שם במתני' דאין שורפין תרומה בי"ט אינו אלא מדרבנן דגזרי' תרומה אטו קדשים ואם כן וודאי קשה יהיה החלה אסור לאפות דהא אפשר לחלק העיסה והחלה ישרפנו דהא אין איסורה אלא מדרבנן ומדאורייתא מותר ואם כן איסור' דרביע עלה רק מדרבנן כמו הכא ודו"ק:

סימן תקז

(מ"א ס"ק ד') משמט דחד טעמא נינהו. נ"ב ולי נראה דה"פ הרי"ף והרא"ש אסרו להו רבנן כלו' שאסרו חכמים עוד מטעם חדש גזירה שמא יעלה ויתלוש וא"ת הכל קשה למה צריך לב' טעמים וע"ק דהא עצים שנשרו מילתא דלא שכיח ואמאי גזרו בהו רבנן שמא יעלה ויתלוש וניחא לי בזה דאם יושב ומצפה לא שייך טעמא דנולד כמ"ש תוספות בחולין דף י"ד בד"ה מחתכין אך אם יושב ומצפה שכיח שנושרין אם כן אסו' שמא יעלה ויתלוש. וא"ת ל"ל הנך טעמים כיון דביו"ט אחר שבת אסור משום הכנה י"ט דעלמא גזרינן משום יום טוב אחר שבת כדאמרינן לעיל גבי ביצה תי' מהר"ם שיף ומגן אברהם וט"ז גם דברי מהרש"א יש לכוונתם על דרך זה והוא הנכון דלא דמי לביצה דהתם גזרי' אי שרי ביצה נולד ביו"ט שרינן נמי ביצה הנולדה ביו"ט אחר שבת אבל הכא ליכא למגזר אם שרינן ביום טוב עצים שנשרו אתי למטעי אם נשרו עצים בשבת למשרי ביום טוב דבין י"ט לשבת לא טעו אינשי ולשיטת הר"ן בלא"ה לא קשה דיום טוב אחר שבת היא גופא מדרבנן ואי נגזור יום טוב אטו יו"ט אחר שבת הוי גזירה לגזירה. ומעתה קשה מאד על שיטת מהרש"ל דהוי הכנה דאורייתא ובפ"ק בס' יש"ש סי' י"ו בהשיגו על ר' יחיאל ע"ש לא ניחא ליה להך תו' ראשון א"כ הקושיא במ"ע ופסק ר' יחיאל שריר וקים:

סימן תקיב

(מגן אברהם סעיף קטן ה') משמע בתוס' וכו' נ"ב לפי מ"ש בסי' שכ"ד סק"ד דחשבינן שיווי אוכלין ע"י הדחק בלא חתיכה לק"מ דאיכא למימר דכל הך סוגיא דאמר אביי לרב יוסף לר"י הגלילי הני סופלא לחיותא אזלי לרב הונא דקא משני אליביה והא ס"ל שיווי אוכלא אסור והני סופלי אפילו נאכלין ע"י הדחק שיווי אוכל הוא משא"כ לדידן דקיי"ל כר' יהודה שינוי אוכלא מותר מ"ה פסקו סתם מותר לטלטול וליתן לפניהם. אבל בלא"ה לק"מ דה"ק מותר לטלטל מזונות וליתן לפניהם בדבר שראוי למאכל בהמה כמות שהוא ואשמועינן לאפוקי מדעת בעל המאור דאוס' כל טלטול מאכל לר"י ואנן קיי"ל כר"י הגלילי:

סימן תקיג

(מגן אברהם סעיף קטן ג'.) דהוי דשל"מ נ"ב עיין בתשו' צ"צ מה שהקשה מגמרא דביצה דף ג' ע"ש ולכאורה עלה בדעתי דלק"מ דהא אליבא דס"ד הבין דבמלתא דרבנן לא אמרינן דשל"מ כי ר"א במסקנא חדית לן הך דינא ואמר לי מורי הגאון זצ"ל דמאן דקמותי' שפיר קמותי' דלפי האמת קשה ל"ל לרב אשי לו' ספק יו"ט ספק חול ואפילו בספיקא דרבנן אמרי' דשיל"מ לא בטיל לא הל"ל לר"א אלא בוודאי דרבנן אמרי' דשיל"מ והדקתני וספיקא אסורה שנולד ביו"ט ספק טריפה:

סימן תקיד

(בט"ז ס"ק ה') וצ"ע מאי שנא וכו' נ"ב ולק"מ דוודאי לא לחנם לוקח עץ דולק מצד זה ומנוחה בצד זה. אי משום שבצד זה יקדיח הקדירה מרוב אש או בצד שני ליכא עצים כדי צרכו לבשל הקדירה ואין לו אש אחר נמצא צריך לאוכל נפש וכיבוי לצורך אוכל נפש מותר כמו הבערה אבל פתילה דולקת ליכא בי' אוכל נפש:

(מ"א ס"ק ז') דאל"כ לא הוי קשה נ"ב ואין לומר דה"פ וקיילי"ן כרבנן דגרם כיבוי מותר כשיש פסידא אם כן במקום דליכא פסידא אינו אסור אלא מדרבנן אם כן אמאי קתני בברייתא המסתפק ממנו חייב. דע"כ צ"ל אף לדברי הרא"ש דהא דקא חייב היינו מכת מרדות כמ"ש התוס' דנראה ומחזי ככיבוי דאלת"ה מאי האי דקאמר וקיי"לן כרבנן אפילו לר"י נמי דאסיק בפ' כ"כ דלא אוסר ר"י גרם כיבוי מדאורייתא דכתי' לא תעשה כל מלאכה וזה אינו עושה ע"ש. אלא דראיה זו יש לדחות שמצינו למימר דהרא"ש דכת' וקיי"לן כרבנן אינו אלא כמעתיק לשון התו' אבל הוא בעצמו ס"ל חייב דקתני בברייתא

מדאורייתא הוא ולדידיה אפילו קיי"ן כר"י נמי קשה אלא דלפי"ז מאי קא סותר פי' תוספות מהא דשפופרת שאינו מכחיש אור הנר התם טעמא משום גרם כיבוי דהא התם ליכא פסידא והתם לא קתני חייב אלא ש"מ דס"ל להרא"ש אנן דקיי"לן כרבנן גרם כיבוי אפילו בלא מקום פסידא:

סימן תקטו

(ש"ע ס"א) ולערב מותרין. וכאן אפילו המחמירין מודו וביי"ט ב' פסק לעיל סימן תצ"ו דספק מותר בו ודלא כמהרש"ל דאסר בפ' ג' דביצה:

(במ"א בהתחלה) ותימא דבפסחים וכו'. נ"ב לק"מ דר"ע ע"כ לא ס"ל הך דרשא ביום השבת דהא הרב המגיד ע"כ דרשה זו אומר אפי' למ"ד לחלק יצאת דהא הרמב"ם פסק להדיא בהל' שבת דחייב סקילה אהבערה ואהכי קאמר תלמודא שם שפיר ש"מ דלא אמרי' מתוך ס"ל לר"ע. ומ"ש תוס' בביצה דף כ"ג דפליגי הנך מ"ד אי ללאו או לחלק היה לו לתוס' גירסא אחרת בירושלמי דאי היה לתוס' גירסא זו ביום השבת ולא ביי"ט אין מקום לדבריהם לומר מאן דשרי ס"ל ללאו יצאה א"כ ביום השבת ל"ל הא לאו מלאכה היא. וקושיא שני' שהקשה היאך יתכן דפליגי ב"ש וב"ה בפלוגתא דר"י ור"ן זה אינו דלתרווייהו ס"ל דלחלק יצאה אלא דפליגי בהך דרשה ביום השבת דב"ה דריש הך דרשה ומ"ה התירה תורה דאמרינן מתוך אף שהוא דבר שלא לצורך וב"ש לא ס"ל הך דרשה כמו ר"ע ועתה מיושב הרמב"ם לשיטת ה"ה על נכון וכל הקושיות שהקשה הרא"ש יש ליישבם דמהך דאופה מיו"ט לחול דלוקה היינו טעמא דלא אמרינן מתוך אלא בזמן האכילה שראוי לעשות בהם אוכל נפש וכן תלתה התורה באוכל נפש אבל מי"ט לחול שהוא לאחר האכילה לא אמרי' ביה מתוך ועיין מזה בס' מגיני שלמה ומה שהקשה הפ"ח במה דלא אמרי' מתוך במבשל לכותי' או לכלבים התם התורה אסרה בפי' דכתיב לכם. ומה שהקשה משריפת קדשים קושיא זו אינה אלא לרב אשי דלאידך מ"ד כולהו ילפי' מקרא דאין שורפין קדשים ביי"ט וגזירת הכתוב היא. ולרב אשי תירץ רש"י בעצמו קושיא זו לקמן דף כ"ז דרחמנא אחשביה דכתיב באש ישרפו ע"ש. וממוגמר נמי ל"ק דמוגמר הוי דבר שאינו רגיל וגרע מדבר הרגיל ואינו לצורך כלל. ומזה אני אומר ששיטת ה"ה שרירא וקיימא דהרמב"ם סובר כשיטת רש"י. והרמב"ם סובר דבכל מילי אמרי' מתוך והוצאה לדוגמא נקט. ובזה נסתלקו כמה קושיות בסוגיא עליו ומה שהקשה הפ"ח מהא דכתב בהמגבן שאינו אסור אלא מדרבנן שכתב שאם גבן מעי"ט אין בו חסרון טעם משמע הא מדאורייתא שרי א"כ הבונה לא יתחייב מלקות דנימא מתוך וקושיא זו הקשו

תו' בשבת דף צ"ה. ונראה דלק"מ כיון דגבינה הנעשה מאתמול עדיף מגבינה בת יומא כדאיתא בשבת דף קלד אפילו באוכל נפש לוקה דהיה לו לעשותה מעי"ט וכן מצאתי להדיא במגילה דף ז' בתוס' ד"ה כאן ע"ש. ומה שהוכיח פ"ח מדקא מפליג בפ' אין צדין במכשירין בין אפשר לעשות מעי"ט ובין א"א משמע הא באוכל נפש ליכא למפליג. היינו בדבר שלא ישובח ולא יגונ' אבל בדבר שעדיף אם עשה מעי"ט משאם עשה ביום טוב אפילו באוכל נפש אסור ולוקה. וזוהי שיטה המחוורת בהרמב"ם ודוק:

(ט"ז ס"ק ג') אלא דקשה וכו'. נ"ב ונראה דס"ל כשיטת ה"ג הביא המ"א בסי' ש"ח ס"ק ל"ז דדוקא קוץ שאינו נראה אבל קוץ גדול לא שרינן לטלטל בכרמלית דהא ניכר לעין כל שלא יזיק א"כ קשה (ולי הקטן שמעון הירש נראה דבה"ג מוקי האי שפוד דאיירי לאחר צלי' ועדיין חם הוא ומש"ה מטלטל אותו דילמא יגע בצדדיו ושם אינו נזהר מליגע כי אינו מזיק כשהוא קר ושפיר מדמה רבינא לקוץ) מהך דשפוד דמסתמא גדול הוא ואיך מקיש רבינא שפוד לקוץ בר"ה. אע"כ דרבינא לא שרי אלא טלטול מן הצד וה"ק מידי דהוי אקוץ בר"ה שרי לטלטל טילטול גמור עכ"פ בשפוד גדול שרי לטלטל בטילטול מן הצד דלפעמים אדם הולך דרך הלוכו וניזק ע"י השפוד. אבל רש"י ורמב"ם לא ס"ל הך דינא דכה"ג ומ"ה התירו טלטול גמור כמו קוץ אפי' גדול שניכר. ובזה מיושב קושיות מ"א בסי' ש"ח ס"ק לז:

(שם) ומ"מ צ"ע למה וכו' ולק"מ דמדר"ש נשמע לרבנן אם התנה הכל לפי תנאו אתאן לת"ק בסוכה דעלמא לא מהני תנאי כ"א בנפולה ורעועה וכשיטת המאור דלא מהני תנאי במוקצה מ' איסור כ"א ברעועה דאין בו איסור סתירת אוהל מן התורה ובמעות שעל הכר לא מיירי בהתנה שאם התנה באמת מהני:

סימן תקיט

(ט"ז ס"ק ה) ובגמרא מדמי בהדיא קוטם וכו'. נ"ב לק"מ כי הרא"ש בפ' חבית סי' ו' דאף לרבנן במסקנא מוקמי' לה להאי דחביות במוסרקי. וא"כ אף כשמתכוין לעשות פה אינו חייב חטאת מ"ה שובר לכתחילה בסייף וה"ה אבוס בהמה נמי לא יוכל לבוא לידי חטאת בכלי מ"ה מותר אפי' לכתחילה ולא גזרינן משום קיסם לחצות בו שניו דא"כ מוסתקי נמי נגזור אטו חבית שלם אלא לא גזרי' אטו הא. והא דפריך בתחילה וקשין לא מ"ש מחבי' דס"ד דהמקשן דבחבית שלימה איירי ומ"מ לא גזרינן לא מתכוין אטו מתכוין אם כן קשין נמי אבל לבתר דאוקמי' במוסתקי שפיר גזרי' אינו מתכוין אטו מתכוין ובקיס' כשקיס' בכלי לחצות בו שניו חייב חטאת גזרי' אף באינו מתכוין. ובאבוס בהמה

בקשין לקטום בסכין אסור לכתחלה. וברכין לחוד הוא דמותר אפי' לכתחילה דכיון דאפילו במתכוון לא יכול לבוא לידי חיוב חטאת כיון דאוכלי בהמה הם. זהו שדקדק הרא"ש וקטם להריח א' קשין וא' רכין ולא שנא מהא דתנן שובר וכו' הכי הל"ל א' רכין וא' קשין אלא ה"ק א' קשין ביד וא' רכין בסכין דרכין דומין ממש לחבית מוסתקי דאיירי בכלי:

סימן תקכז

(מ"א ס"ק א') ואם קבל עליו וכו' נ"ב ואני אומר שמותר גם הט"ז מביא בשם הראב"ן דשרי לערב כ"ז שהציבור לא התפללו תפלת י"ט והוא בראב"ן סי' קס"ח ובאמת מהראב"ן אין ראיה דהוא מסיק שם דאפי' בשבת היחיד אין נגרר אחר הציבור כ"ז שלא התפללו תפילת שבת ע"ש. אבל אנן פסקינן דבשבת אסור ליחיד לעשות מלאכה כשהתפללו ברכו מ"מ נראה לי דאין דומה לשבת. דבשבת היו תוקעין שש תקיעות וברכו הוא במקום תקיעה ששית אבל בעי"ט לא היו תוקעין דכן מוכח בפ"ה דסוכה דקחשיב מ"ח תקיעות בשבת בתוך החג ואי בי"ט נמי היו תוקעין אם כן מצינו מ"ח תקיעות כל שנה ושנה בעי"ט האחרון ע"כ נראה לפסוק דאחר שהתחילו הציבור ברכו יכול עדיין היחיד לעשות ערובי תבשילין:

(סק"ג במ"א) משמע דמליח נ"ב ואפרש שיחתו מדקתני במתניתין ועושה תבשיל מעי"ט לאפוקי דג מליח משא"כ כבוש צלי וקולייס האספנין הדחתן זהו בשולן וחייב עליו בשבת כל הני נכללין בתבשיל. ואפשר עוד לומר דלחומר' בלחוד הוא דאמרי' מליח כרותח דצלי ולא לקול' כדאשכחן ממליחת כבד דאין תקנה לבשלה כ"א אחר צלי ש"מ דלקילא לא אמרי' כרותח דצלי:

סימן תקלח

(מ"א ס"ק א'.) כתב בשם הרא"ש דלא אמרי' כצ"ל ונ"ב לק"מ דהתם כוונת הרא"ש כיון דר' הונא ור"ח פליגי. ור"ה ור"ח הלכה כר"ה רבי' דר"ח אך דלא ידעי איזה דר"ה או איזה דר"ח וכל חד החמי' בחד צד ומשום דלא ידעי' האיך ס"ל ר"ה פסקי' לחומרא משא"כ הכא:

סימן תקמ

(ט"ז ס"ק ג') וצ"ע דהא הרמב"ם וכו'. נ"ב לק"מ דהך ושווין קאי אפלוגתא דר"א ורבנן בדף י' וחכמים אומרים יגמו' היינו אפי' בימות הגשמים יגמור הטפילה סביב לתנור והיינו דתנור כבר עשוי מעי"ט אך הטפילה גומר בי"ט אפי' בימות הגשמים כיון דתנור כבר נתייבש מעי"ט לא אכפת לו עם מה שהטפילה לא נתייבש בי"ט מ"מ ראוי לאפות בו וזהו שכת' הרמב"ם בין כך ובין כך בונין וכ"כ הרב המגיד בביאור דעת הרמב"ם ע"ש:

סימן תקמג

(מ"א ס"ק ו') ערסי' ר"מ כצ"ל:

סימן תקמו

(מ"א ס"ק א') ונ"ל דלק"מ דהא וכו' נ"ב וקשה לדבריו חדא דלדידיה קים ליה לתוס' להלכה כמ"ד אין מערבין והוא נגד תוס' במ"ק דף ט' ד"ה מפני וכו' ועוד שהתוספות מסופקים אם עושין פדיון הבן במועד ולפי מה שמפרש ושמחת בסעודה שאתה עושה לצורך המועד בשר ויין ולא באשתך ע"ד זה יש למעט נמי סעודת פדיון הבן ונראה ליישב קושית מהרש"ל דהך מ"ד בחגך ולא באשתך ס"ל נמי אין מערבין שמחה בשמחה ול"צ דרשת בחגך אלא לאסור נשואין בלא סעודה וכ"מ בפ"ח א"ח סימן תרפ"ח דלר"א נמי ס"ל אין מערבין ולפ"ז מיושב קושי' מהרש"ל דהתם פריך למ"ד אין מערבין שמחה בשמחה דלא מצינו דפליג חד על רב התם ובריייתא דלקמן דף י"ט אתיא כמ"ד בחגך ולא באשתך ולדידיה נשואין בלא סעודה אסור ואין להקשות מהך בריייתא למאן דאמר אין מערבין דהך מ"ד ס"ל כהך בריייתא פ"ק דחגיגה דף ח' דדרש בחגך למעוטי עופות ומנחות:

סימן תקנא

(מ"א סקי"ו) ועוד נ"ל כיון דר"ג ס"ל בגמרא דכל השבת אסור נהגו כר"ג ולכן אפילו כצ"ל:
(מ"א סקל"א) דלגדולים אסור. נ"ב כמו שהזכיר מסברא זו בטור:
(סקל"ג) וכ' הר"ם כצ"ל:

סימן תקנב

(במג"א סק"ד) אבל דגים. נ"ב לדוגמ' נקט דהא דגים בלא"ה נהגו לאסור:

סימן תקנו

(מ"א בהתחל') משמע כו' מפלג וכו' נ"ב וכ"כ בסי' תקנ"ג בשמו ע"ש וליתא דוודאי ס"ל להרמב"ן אף אם קיבל עליו התענית מותר לאכול חוץ מעי"כ שהוא דאורייתא וכ"כ הטור להדיא בסימן תקנ"ג בשם הרמב"ן והכי איתא במלחמות בפ"ק דתענית והכא היינו טעמא כיון דאיבדל אם יאכל אח"כ הוי ברכה לבטלה כמו בעי"כ אם אמר זמן. אבל בלא הבדלה מותר לאכול אח"כ ואוכל תו סעודה המפסקת ומה שהביא ראיה מלשון ב"י סי' תקצ"ג אגב שיטפי' לא דק דרמב"ן בתורת האדם לא כתב כן רק לדעת הרי"ף לתרץ דבריו והוא אינו סובר כן:

סימן תקנח

(מ"א סק"ג) בסי' תרכ"ג סק"ז כצ"ל:

סימן תקנט

(מ"א ס"ק ח') ואם הוא אחר ג"י לאכלו אפי' הוי ט"ב בתוך כצ"ל נ"ב ולי נראה דכוונת הרא"ש דט"ב הוי כאבלים מג' ימים ואילך דאלת"ה קשה על כל העול' האיך אנחנו הולכים לבה"כ הא אבל כל שלשה ימים אין הולך לבה"כ. וכל מ"ש המ"א הוי כשגג' היוצא מלפני השליט:

(שם) פ"ג דמ"ק סי' פ"ד כצ"ל:

סימן תקסב

(רמ"א סעיף ה') וי"א דמתפלל עננו. נ"ב ולבי מהסס דאם יתפלל עננו יעלה על לבו שיצא ידי נדרו בזה ומ"ה עדיף טפי להורות לו שלא יתפלל עננו כדי שידע מזה שהתענית לאינו כלום נחשב אבל בנדון מהרי"א (אשר משם לקח דינו כמ"ש בד"מ) שלא השלים תענית אכל בחצי יום יודע דלא מקרי תענית לא אתי לאחלופי שיסבור שיוצא בתענית זה אם הוא מחויב יום שלם. ע"כ נראה להלכה שלא יתפלל ענינו אם לא ע"י דילוג צום תעניתנו וכ"כ הט"ז:

(בט"ז סק"ח) אבל לו' עצמו לא ס"ל כן. נ"ב אני אומר מ"ש הרא"ש דראיית ר"ת לא היתה הוא דעת עצמו אבל ר"ת היה אומר אף כי לא גמר בלבו עד הלילה יכול להתענות ולהתפלל ענינו ויצא ידי נדרו כ"כ תוס' בשמו בע"ז דף ל"ד. וא"כ קשה לדבריו מצדק'. ע"כ התי' הנכון כמ"ש הדרישה שם סקי"ב דמ"ש הרא"ש ראיה מצדקה היינו צדקה

דקרא דאיירי בצדקה דבדק הבית דומיא דמוצא שפתיך תשמור דדרשי' פ"ק דר"ה דקאי אקרבנות ולזו מדמה ג"כ תענית דדומה לקרבן דבו נתמעט חלבו ודמו והנוסח יה"ר שיהא חלבי ודמי שנתייעט היום במקום קרבן ועפ"ז ניחא מ"ש הרא"ש בפ' שבועות שתים סי' י"ד אמר שמואל גמר בלבו צריך להוציא בשפתיו שנאמר לבטא בשפתים דאינה שבועה עד שיוציא מחשבתו בשפתיו וה"ה לנדר והב"ח הניח זה בצ"ע. דהתם נדרש בצדקה בזמן הזה. ומ"ש הרא"ש בתענית מסתברא כל עניני נדר ילפי' מהדדי היינו נדרי תענית דהוי כמו נדר קרבן. ויותר נראה להגיה שם תיבת ואם וכצ"ל. וה"ה לנדר אם גמר בלבו להוציא פת חוטין והוציא פת שעורין דהך שייכי אפי' בקרבן. כדקתני פ"ב דתרומות נתכוין לומר עולה ואמר שלמים לא אמר כלום. והא דכתיב נדיב לב היינו היכא דאין הדיבור מכחיש מחשבתו שבלב. וכ"כ הר"ש ור"ע מברטנורא שם משנה ח' ע"ש:

סימן תקסח

(בש"ע ס"ו) ומ"מ לכתחלה נ"ב אבל הרא"ש בתענית סי' ט' וסי' י"ג דאין אומרין בתענית יחיד וכן הוא ברמזים ומ"ש הטור בסי' תקס"ג פי' ר"ח שיאמר בש"ת הריני בתענית יחיד שגרת לשון משום דקאי נמי אדרב והש"ע לקח הדין מהמרדכי עבב"י. משם אין ראיה שכ' כן אליבא דרב דהוא סבר יש ת"צ בבבל ועלה קמפרש רב שילא היכי ליעבד יאמר הריני בתענית יחיד אבל אנו דקי"ל כשמואל אין ת"צ בבבל לית דין צריך בשש לקבל עליו תענית יחיד וכמו שהביא הרא"ש ראיה מתענית של בה"ב שאין מזכירין אפי' לכתחילה תענית יחיד. גם נראה להביא ראוה מהא דאמרינן בנדרים דף י"ח סתם חרמים ביהודה מותר כיון דרגילים שם כהנים אם אמר חרם סתם כוון לחרם כהנים ולא לחרם שמים. וכ"כ הרמב"ם פ"ב דנדרים וכן כל כיוצא בזה שאין הולכין בנדרים אלא אחר לשון ב"א אך בתוס' דף י"ד בד"ה כל תענית וכו' איתא שצ"ל אהי' בתענית יחיד. ובב"י לא הזכיר מאומה מדברי תוס'. ובאמת אין משם ראיה כי תוס' פי' אין ת"צ בבבל שהיו להם הרבה גשמים. משמע הא שאר ארצות יש להם ת"צ אבל לא מה שפי' הרא"ש והראב"י מפני שאין להם נשיא א"כ ה"ה שאר ארצות. לפ"ז אין לספק שמא ת"צ קיבל עליו. ע"כ א"נ לכתחלה לומר אהי' בתענית יחיד

סימן תקעו

(מ"א בהתחלה) ואני תמה למה. נ"ב ולי לק"מ דהא מקרא מלא הוא וכי תבואו מלחמה בארצכם וגו' והרעותם בחצוצרות נמצא שמצות עשה מן התורה בא"י הוא. וז"ס הרמב"ם ומריעין בחצוצרות בלבד בגבולין היינו חוץ למקדש אבל מ"מ בא"י דוקא:

(מ"א ס"ק י"ב) תמה אני וכו'. נ"ב ולי נראה דכנופיא ילפינן מדכתיב אספו זקנים והדר כתיב קדשו צום קראו עצרה וצום ועצרה ממלאכה אין בבבל כיון דאין נשיא וכמ"ש בספרי במסכת תענית פ"ק סימן ט' ע"ש מ"ה אין אסיפת זקנים א"נ כמ"ש הריטב"א הטעם בתענית ויחל ולא ברכות וקללות כדתנן במגילה כדי לעשות היכר שנדע דלאו ת"צ היא ה"נ איכא למימר בהך מילתא שלא לעשות כנופיא להיכר:

סימן תקפד

(מ"א ס"ק ג') א"א אותו במנחה. נ"ב וכן הוא במהרי"ל ע"ש.

(מ"א ס"ק ה') ול"נ דהא קיילי"ן נ"ב אי משום הא לא אריא דרש"י פירש להתם וקני לה בהגבהה דכל דבר הפקר כגון מציאה נקנית בהגבהה. ואגב שיטפיה לא עיין בפירש"י גם מה שהקשה דאל"כ לא מקשי תוס' כבר נשמר הב"ח מזה דקושית תוס' מדאמר רבא סתם ע"א של נכרי משמע אפילו אין לה בעלים רק שמצאה אבל האמת יורה דרכו שסברתו היא סברא אמתית כיון דישראל חייב באחריותו שלי מקרי:

סימן תקפו

(ט"ז ס"ק י') ותימא מ"ש מציפהו וכו'. נ"ב ולי נראה מילתא בטעמא אם עדיין קולו פגום לאחר הסתימה מסתמא אינו מהודקת יפה מ"ה עדיין קולו פגום שמקצת יוצא דרך שם ואותה סתימה מצטרפת לפסול ולא להכשיר דלעמוד ולנטל משם קאי מאחר שאינה מהודקת יפה. וזהו הטעם כמו כן בציפוי זהב אם נשתנה קולו מסתמא יטל משם ואינו בטל לגבי שופר משא"כ אם חזר קולו כמו שהיה קודם נקיבה לא מיקרי שופר וד"א דבטל הסתימה לגבי שופר כמו בצפוי זהב אם לא נשתנה קולו בטלה ציפוי לגבי שופר ולקחתי קצת סברא מס' בעל מלחמות ע"ש:

(שם) וכ"כ הרא"ש בהדיא נ"ב פלא בעיני איך נעלם ממנו דברי הרא"ש בר"ה פ"ג סי' י"ב שכ' אפי' בשאינו מינו אם הקול כמו שהיה קודם נקיבה אע"ג דקודם הסתימה היה מעכב התקיעה כשר ויותר מהמה הלא פסק כאן בש"ע וכן יש להכשי' בסתמו שלא

במינן אם נשתייר רובו וחזר קולו לכמות שהיה בתחילה קודם שניקב והוא דעת הרא"ש שסומך עליו בשעת הדחק ע"ש:

סימן תקפז

(ט"ז ס"ק א') ולענ"ד להביא ראיה נ"ב ונראה ליישב דהרב"י ורש"י ורמב"ם הם לא פירשו כפי הבנת הפשוטה מהו דתימא זמנין וכו' וה"א דנגזור הא אטו הא קמ"ל דלא גזרינן אבל בענין זה אם שופר בתוך הבור וראשו חוץ לבור לא יצא דא"כ הכי הל"ל מהו דתימא לגזור זמנין וכו' אלא ה"פ זימנין דמפיק רישי' ואכתי שופר בבור קא מיערבב קלא ואי לא אשמעי' ה"א אפי' הוא קרוב לבור מ"מ לא יצא דהעומד חוץ לבור תמיד אינו שומע אלא קול הבר' כסברת הרא"ש דהקול מתבלבל בבור קמ"ל דאפי' בכה"ג יצא מטעם דזה תלוי בקירוב או ריחוק מבור והבחנתו אם אמר שקול שופר שמע יצא:

(מ"א ס"ק ב') חבית אבל הר"ן כ' אפי' העומד בתוכו לא יצא כצ"ל:

סימן תקצ

(מ"א ס"ק ה') למ"ד דתקיעה. נ"ב ולא אוכל להבין דבריהם דא"כ תקשי להו משנה שלימה דקתני אין בידו אלא אחת דהיינו עכ"פ תקיעה ראשונה. אלא ש"מ דדוקא במתעסק שלא לשם תקיעה דבהא איירי סעיף ח' משא"כ אם האריך בתקיעה שניה כיון דנתכוין ותקע לשם מצוה א"צ לתקוע שוב שנית כ"א תקיעה שניה וכמו שהארכתי בספרי בר"ה סימן כ"ח ע"ש:

(מ"א סק"ה) וצ"ל ג"כ. נ"ב אבל הרא"ש בר"ה דף ל"ה לא כ"כ ע"ש:

סימן תקצב

(מ"א בהתחלה) והתוקע והשומעין על סדר הברכות צריכין כצ"ל:

סימן תקצו

(ט"ז ס"ק ב') ותו ק"ל דאם יש נ"ב ואין מקום לזה דמ"ה מותר לטלטלו דילמא איתרמי ליה מי שלא שמע התקיעות ויכול הוא להוציא אותו מידי דהוי אלולב בסי' תרנ"ח דלא הוזכר איסור טלטול אלא בשבת. והתו' בחולין דף פ"ז ד"ה תקיעת שופר ובר"ה דף כ"ט ד"ה רדיית. ומהרש"א שם וב"י סי' תק"ן בשם הר"ם והגאונום וסמ"ג וה"ה וכ"מ פ"ב מה' שופר וכ"כ הרא"ש בר"ה סי' ל"א מכל הלין נשמע דאין לתקוע בחנם בי"ט דהא תקיעה איכא מלאכה דרבנן:

סימן תר

(מ"א ס"ק א') מלבוש מוכן אבל קנה בגד ועשה ממנו מלבוש אז השמחה כשגמרו ועסי' כ"ב כצ"ל:

סימן תרב

(בהג"ה) המנהג לו' צו"ץ נ"ב ומהרי"ל כ' שאין לאומרו:

סימן תרח

(מ"א ס"ק ב') אף על פי שהוא. נ"ב ראיית מהרש"ל מדלא גרס רש"י משחשיכה ע"ש. איני מכיר דאי אכלי בהש"מ מה צ"ל דהא תוספות י"כ מדאורייתא אף אם תאמר שאינו מדאורייתא עכ"פ בהש"מ מן התורה וכן הוא בס"ח סי' רס"ב דאפי' בספק חשיכה אמרינן מוטב שיהיו שוגגין ע"ש:

סימן תריג

(מ"א ס"ק י') כ"ש כאן דיש איסור נ"ב ולי נראה דבתוספת סו"פ ח' שרצים הקשו האיך שרי לעבור במים ניחוש שמא אתי לידי סחיטה ותירץ מצוה שאני ע"ש ודבריהם תמוהים דהא בביצה דף י"ח גזרינן שמא יסחוט אפילו בטבילת מצוה וצ"ל כמ"ש הרא"ש ביומא סימן ד' כיון שלא התירו לו אלא דרך מלבוש כדאמר בלבד שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו מינכר' מילתא ולא אתי לידי סחיטה וכדאמרינן. נדה טובלת בבגדיה אך האי לחוד לא שרינן במילי דרשות לכך תרצו מצוה שאני ובצירוף טעמא אחרינא דמינכרא מילתא לא אתי לידי סחיטה ועיין ביומא סימן ד' וכיון דהתירו חכמים בדבר מצוה עדיף טפי לעבו' מלהפיש בהלוך:

סימן תריח

(מ"א סק"ט) ולא חילק. נ"ב משמע הא אם די בנותר אינו מותר לאכול בלא מעשר:

סימן תרכו

(מ"א ס"ק ג') כיון שהן מעורבין ברובא עכ"ל כצ"ל:

סימן תרכז

(מ"א ס"ק ג'.) צ"ל דהנך י"ט נ"ב אגב שיטפיה כ' כן דהא איתא להדיא בברייתא ובלבד שלא יהיו נקליטין גבוהין מן המטה י' גם ראיית הרי"ף מהירושלמי שכן הוא עושה חלל באצילי ידיו ואותו חלל מן המטה ולא אישתמט חד מהפוסקים שהזכיר מזה. ומה שהביא ראיה מתוספת חילוק גדול יש ביניהם דהתם הכרים והכסתות לא יניח שם משא"כ בכיל' ונקלוטין העצים מחוברים במטה עצמה ומותחין עליה סדין ואם אין מטה אין נקליטין לפיכך אם אין י' מהמטה לאו אוהל הוי:

סימן תרכט

(ט"ז ס"ק ב') והכותב ס' מהרי"ל נ"ב וחלילה להשוות כטועה. והילך ל' מהרי"ל בה' סוכה אמר מהרי"ל כל דבר המקבל טומאה אסור לסכך בו לכן יזהר כל אדם שלא להניח סולם או שברי כלים של ספסלאות וקתדראות על הסכך להחזיק את הערב' דחיישי' שמא נטמאו במדרס ע"כ הבין דהך טעמא שמא נטמאו במדרם אכולהו קאי. ולא כן הוא דסולם אסור לסכך דראוי לקבל טומאה אלא דשברי כלים שאינם ראויים עוד לקבל טומאה להכי הוצרך לתת טעם דחיישינן שמא נטמאו במדרס:

(ס"ק י"א) ודע דכל כלי עץ הרחב. נ"ב ואני אומר שתירוץ זה של תוס' ליתא לדידן דהתוס' דכלים ופסק' הרמב"ם פ"ד מה' כלים ג' מדות עץ שאינם עשוים לקבלה כל כלי עץ שעשוי לתשמיש אדם בלבד כגון סולם אינו מקבל טומאה כלל ולא רבוה חכמים לטומאה כלל. וכל כלי עץ שעשוי לתשמיש כלים והאדם כגון שולחן וטבלא ומטה מקבלין טומאה ומנין שהן לתשמיש אדם ותשמישי משמשין שהרי מניחין הקערות על השלחן והכוסות על הטבלא וכל כלי שהוא לתשמיש כלים בלבד וכו' ואם נאמר שכלי עץ שמשתמש אדם וכלים מטמאין מדאורייתא ודף של נחתומין אינו דומה לשולחן וטבלא ועכ"פ מדרבנן מטמא כיון שהדף רחב קצת להניח דבר עליו וכמ"ש תו' בתי' קמא א"כ ה"ל להרמב"ם למיחשב ד' מדות בכלים והרמב"ם דקדק כלי עץ העשוי לתשמיש אדם וכלים אבל הני נסרים משופין שמסכך בהן אינם עשוים לתשמיש אדם וכלים מ"ה אינם מקבלין טומאה אפי' מדרבנן ולפ"ז אין על המגרפה שום טומאה דהא כלי עץ המשמש אדם הוא כמו סולם ומנורה ואפשר לדעת הרמב"ן שסובר כלי קיבול העשוי למלאות הוי כלי קבול כמו שמסופק בסולם ששליבותיו נעוצים בנקבים אבל לדעת הרמב"ם בפ"ג דכלים דימו ככלי פשוט ואינו מקבל טומאה וגם לדעת הרמב"ן אינו אוסר אלא בסולם בצירוף שאר טעמים ע"ש:

(שם) אפי' נשבר' משמע דוקא מטעם שראוי להניח עליו וז"א דאפי' אינו רק עכשיו מ"מ פסולין לסיכוך הואיל ומכלי קאתי מתחלתה היתה ראויה לקבל טומאה כמו דף של נחתומין וכמו שפירש"י גבי מטלניות שאין בהם ג' על ג' ותוס' פ"ב דף כ"ו ד"ה אין בו ע"ש:

(מ"א ס"ק י"ט) וגם התרה. נ"ב ואני איני יודע שום טעם לחלק בין הך להא דנסרים דהא חביל' סכך כשר הוא אלא משום גזירת אוצר והוא פסול מטעם תעשה ולא מן העשוי דכיון שהוא מהדר לבטלה ומנענע את החבילין הרי הוא בקי בתולמ"ה וליכא למגזר שמא יאהיל תחת האוצר כמ"ש הרא"ש סברא זו גבי נסרים סוכה סי' כ"ט ומפני זה א"צ להזיזו ממקומו כמו גבי תקרה שאין עליה מעזיבה שאינו מזיז הנסרים ממקומן כי אם שלוקח המסמרים שהיו קבועים חזינן שהוא בקי בתולמ"ה ע"כ אין לזוז מפסק ש"ע שדי בנענוע בלי התרה:

סימן תרל

(מ"א בהתחל') היינו כשעושה ד' דפנות. נ"ב זה ליתא דאם כן אמאי צריך הר"ן לומר בצ"ה של ד' אפילו של ג' צריך צ"ה דלא אמרי' תרי לבוד אף בשתי כ"א שעוש' ד' דפנות:

(שם) ואם כן אין אנו צריכין. נ"ב גם זה ליתא חדא דהא כבר תרצו בקיצור דלא התירו אלא בשיירה ומ"ה לא שרינן אלא כשעושה ד' דפנות אלא ש"מ דאין סברא כלל לחלק בין ד' דפנות לשלש' כמ"ש ותוספות ודברי מהרש"ל מתוקנים ומקובלים דלדברי תו' צריך לחלק בין שתי לערב. אבל רש"י פי' לעיל דופן סוכה כדופן שבת בין שתי בין ערב ע"ש צ"ל א' משתי פנים או דס"ל לחלק בין ד' דפנות לשלש' או שס"ל דהך ברייתא דופן סוכה כדופן שבת אתיא כחכמים דמתירין יחיד בישוב אבל רב אלעזר אומר למילתי' אליבא דהלכתא כר"י כדריש ר"נ שם בעירובין דלא התירו אלא בשיירה ומ"ה בעי הכא פס ד' ומשהו:

(ס"ק ג') ואפשר דדוקא בסוכה נ"ב ואיני יודע ספיקתו דהכא סוכה העשוי כמבוי דומיא דשתים כהלכתן ושלישית אפי' טפח איירי וכך דינא בברייתא מתני' כשהסוכ' אפילו רחבה הרבה דהא אית לה צורת הפתח. ועוד דהוה כפסל היוצא' מן הסוכה:

סימן תרלא

(מ"א ס"ק ג') כיון. נ"ב נ"ל להגי' כיון שהיא מחיצה שלימה ולא ע"י לבוד הוי מחיצה:

סימן תרלב

(מ"א ס"ק א') משמע דדוקא. נ"ב עמ"ש בספרי מס' סוכה סי' ד' שאין לזוז מפסק הש"ע:
(שם) דאמרינן דופן עקומ' עכ"פ אסור כצ"ל:
(שם) ול"נ דכוונת רש"י נ"ב אינו מן הצורך דלדידן אפילו כשאין דופן בכה"ג כשר וגם לא ידעתי מה תיקן בזה ליישב קושי' מהרש"א דאם הכוונה אם יש דופן מפסיק דופן הנסר לשנים טפח לחוץ וג' לגיו דא"כ אמאי פרש"י שאין שם דופן דלפנים מני' על ידי דופן עקומ' ואם הכוונה דווקא על ידי דופן עקומה נחשב הנסר כחתיכות שתים אם כן אסור לישב תחתיו דהא סכך פסול הוא דמן הדופן חשבינן לדעת שאין ישנים תחתיו אא"כ הוא פחות מג' כמו שהביא ב"י בשמו בסי' זה וכמ"ש הרא"ש בסוכה סס"ג וז"ל ולא הכשיר רש"י כל הסוכה שהרי אין לה סכך דרואין את הסכך כאילו הוא עקום. וי"ל דרש"י ס"ל לסכך פסול בסוכה גדולה דכל שהוא פחות מד' ישנים תחתיו וזהו דעת הרז"ה כמו שהביא הר"ן בשמו פ"ג דסוכה ולהנך פוסקים דלא מכשרי בסוכה גדולה לישן תחתיו כ"א בפחות מג"ט ס"ל דדופן מפסיק הנסר לשתי חתיכות בלי דופן עקומה ואין על הנסר שם סכך פסול ומותר לישן תחתיו:
(ט"ז סק"ד) כ"ל הטעם נ"ב ולא ידעתי מי הכריחו ליתן טעם על הל"מ אלו יותר משאר הל"מ:
(מ"א ס"ק ד) ואם יש פחות מד"א מדופן אמצעי ע"ס הסכך כשר אף חלק החיצון כצ"ל:

סימן תרלג

(מ"א ס"ק ב') מ"מ הוצין. נ"ב עיין בספרי פ"ק דסוכה סימן ג' שהוכחתי שהרא"ש ס"ל דמקרקע הסוכה עד ההוצין יש ך' אמות ע"ש:
(ט"ז ס"ק א'.) דהא אותו פסוק גופיה. נ"ב שגג בזה דמקרא שבעת מים לה' נפקא ולא מקרא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים וכל מה שהאריך שלא מן הצורך:
(שם) הרי לפנינו דאפילו וכו' אסור משום מוקצה. נ"ב ט"ס הוא דהא התוס' כתבו להדיא בשבת דף כ"ב דמשום מוקצה אינו אסור אלא בי"ט ושבת ולא בחש"מ ע"ש והיכי קתני אסור להסתפק מהן עד מוצאי י"ט אחרון של חג משום דאיתקצי לב"ה הא ב"ה גופיה מותר ממ"נ אלא טעמא משום ביזוי מצוה ע"ש בתוס':

סימן תרלח

(מ"א ס"ק א') דה"ה שקים נ"ב נ"ל שצ"ל קנים ור"ל קנים שסומכים בדפנות הסוכה להעבותם ולחזקם:

(מ"א ס"ק ח') דצריך לעמוד ב"ה אבל להתנות מבע"י לא שייך כצ"ל:

(שם ס"ק ט') הרא"ש דנוי סוכה הן כצ"ל:

סימן תרלט

(מ"א ס"ק ז') ולמד כן מדאמרינן נ"ב ואני תמה לדבריו מה אתא הרא"ש לאפלוגי על מהר"ם אטו המהר"ם לא מודה דמדינא בפירות בעי קבא אך שהוא החמיר כמו רשב"ג בשני כותבות ואם כן מה זה שכ' הרא"ש ומיהו נראה דמוכח מהתם דאפי' אי פירי בעי סוכה וכו' היאך פסק התם דאין רשאי להחמיר אם לא בשקובע סעודתו עליו:

(שם וצ"ע) דהא לעיל מינה נ"ב גם מה שכ' הרא"ש ואשמועינן דקבע דידהו אינו מכוון לפי פירושו ע"כ נראה דה"פ דאפי' אי פירי בעי סוכה היינו כשקובע עצמו לאכילת פירות רצונו דאפי' למ"ד פירי בעי סוכה כשאוכל כשיעור היינו כשקובע עצמו ובכה"ג החמיר רבן שב"ג אפי' בשתי כותבות היינו מפני שאכלם דרך קביעות דאי לא תימא הכי אלא רשב"ג דרך עראי אכל דומי' דטעימת תבשיל קשה על תנא דמתני' דלא הוה לי' להביא מעשה דר"י בן זכאי אך מעשה דר"ג ונשמע משם דאפילו שתי כותבות שהוא פחות מכביצה יאכל דרך עראי החמיר בה ר"ג לכ"ש תבשיל אע"כ צ"ל דהני תרי מעסיס אינם דומיא בעובדא דריב"ז אשמועינן דהחמיר אף שאוכל דרך עראי ובפירות אשמועינן דהחמיר ר"ג אם אוכל פחות מכשיעור דרך קביעות וזהו שכ' הרא"ש ואשמועינן דקבע דידהו הוי כאכילת עראי דפת משום הכי החמיר אבל באכילת עראי דפירות ליכא מאן דאסר:

סימן תרמח

(מ"א סק"א) נקב מפולש (ב"ח) דהיינו כצ"ל:

(בש"ע סעיף ב') ושאינו מפולש אם היה כאיסר כצ"ל. ונ"כ כאן מצוין המ"א בס"ק ג':

סימן תרמט

(מ"א סקי"ג) שאם נתבטל. נ"ב ודבריו אלו צל"ע אם כוונתו אם נתבטל לולב או אתרוג של ע"ז ע"י גוי אין הנדון דומה לראיה גבי דמאי יש לו בידו המגו דאי בעי מפקיר כל

נכסיה והוי עני משא"כ הכא בנדון דידן אין בידו לכופו לנכרי לבטל ע"ז שלו ואם כוונתו אם נתבטל בשאר אתרוגים או לולבים ברוב וזה יש לו בידו אף דאין מבטלין איסור לכתחלה מ"מ בדיעבד ביטולו ביטול. קשה הא אין לו ביטול דאם נתבטל מקרי חתיכה הראויה להתכבד כמ"ש תוס' ביבמות דף פ"א ד"ה דברי הכל לא תעלה והעיקר הטעם היא כמ"ש רש"י מצות לאו ליהנות נתנו וכ"כ מהרש"א בשיטת תוס' ע"ש:

(ס"ק יז) וכן משמע בסי' תרמ"ה ס"ו. נ"ב ע"ש שמביא לזה ראיה מהירו' ול"נ ראיה ברורה מדברי תו' ר"פ לולב הגזול דפסול ניטל פטמתו מטעם חסר דבתו' ד"ה קא פסיק ותני שכ' ותימא דהא אמרי' לקמן ניקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דבי"ט שני כשר ואי משום דקתני גזול דומיא דיבש ה"נ גבי ניקב קתני עלתה חזזית על רובו דמפסל' בי"ט שני משום הדר. מיהו בירו' משמע קצת דמשום חזזית לא מפסיל אלא ביו"ט ראשין וכו' ע"ש בתו' וקשה הא גבי ניקב קתני ניטל פטמתו דאיפסל בי"ט שני משום הדר ולסברת המ"א משמע מהירו' דפסול בי"ט שני וא"כ מאי תירצו תוס' בהא דחזזית ע"פ הירו' מ"מ קשה מנטל פטמתו אלא ש"מ דס"ל להתוס' דניטל פטמתו אינו פסול אלא משום חסר. והנה לכאורה י"ל דלק"מ דהא לפי תי' תו' דלא אמרי' דומיא אך עיקר הוכחה דה"ל לתוס' לסתור מכח ניטל פטמתו. לזה יש לתרץ דמש"ה סותר תוס' פי' ירושלמי מכח חזזית ולא מכח ניטל פטמתו. דלפו' חד פי' לקמן ניטל פטמתו היינו העוקץ ובעוקץ ודאי משום חסר אתינן עלה דוודאי לפום הך פי' ניטל פטמתו דד שבראש האתרוג איכא למימר משום הדר כיון דהוא בראש האתרוג ע"ג חוטם ומ"ה סתר תוס' פי' הירו' אף בחזזית וזה ניחא לכל הפירושים אך עדיין אני במקומי עומד דבדף ל"ז הביא תוס' בשם ירו' ניטל פטמתו תמן אמרו ניטל שושנתו משמע שהוא לצד ראשו וא"כ ה"ל לתו' להקשות מירו' אירושלמי גופיה:

סימן תרנא

(מג"א ס"ק ח') יטול תחילה. נ"ב ובר"ש פרק לולב הגזול בסי' י"ד לא כתב כן ע"ש:

(ס"ק כ"ז) ח"ג דהתם משני אליבא דמ"ד מצות כצ"ל:

סימן תרסב

(מ"א ס"ק א') ודבר תימא. נ"ב נעלם ממנו מ"ש ריי"ץ גאות הובא בהגהות הרא"ש פ' בכל מערבין דזמן ליל ר"ה הוא מדרבנן אבל זמן ליל חג סוכות דאורייתא וה"פ דר"ה וי"ה ע"כ לא מקרי רגלים מדאורייתא ורבנן מחייבי לברך כדמסיק פ' בכל מערבין וזמן דשופר

אומרים על מצות דאורייתא ואין זמן על דבר שהוא מדרבנן פוטר זמן שהוא על מצוה שהיא דאורייתא משא"כ זמן החג דסוכות שהוא רגל מדאורייתא פוטר זמן דלולב:

סימן תרסג

(מ"א בהתחלה) ואם חל יום שלישי בשבת אז אומר כצ"ל:

סימן תרסה

(ט"ז סק"ב) דאם נפסל אז מותר בח' נ"ב תמה אני אם יצאו דברים אלו מפיו דא"כ היכא קאמר בסוכה דף מ"ו קם ר"ז בשיטתיה דאבוה דשמואל דאמר ר"ו אתרוג שנפסלה אסור לאכלה כל ז'. ואי כדברי הט"ז אימא דר"ז ס"ל כלוי והא דלא אסר בשמיני היינו טעמא משום דנפסלה ובהא מודה אפי' לוי דבח' מותר:

סימן תרסח

(מ"א ס"ק ג) ומ"מ נ"ל. נ"ב לא ע' בתשו' מהרש"ל סי' ס"ח דכל דבריו מסיק הוא ע"ש:

סימן תרעג

(במ"א סק"ב) לנר שרי (ב"י ר"מ ורש"ל בתשו') וב"ח פסק להחמי' וכ"כ הסמ"ג וסמ"ק דאפי' כצ"ל:

סימן תרפד

(רמ"א ס"ג) ואם טעה והתחיל נ"ב ואני אומר דליתא דאין מעבירין על המצות דוחה את התדיר וראיה לזה דהקשו התוס' ביומא דף ל"ג ד"ה אין מעבירין וא"ת ל"ל קרא דשירי הדם בי"כ היה שופך על יסוד מערבי אמאי לא נפקא מדר"ל דאין מעבירין על המצות ומאי קשיא הא יסוד דרומי הוא תדיר שכל קרבנות ציבור נשפכין לשם אלא ש"מ דאין מעבירין דוחה את התדיר ע"ש:

סימן תרפז

(במ"א בהתחלה) שעלה עמוד השחר נ"ב וכ"מ במגילה דף י"ט ברש"י ד"ה אלא ע"ש:

סימן תרפח

(ש"ע סעיף ב') וכן הכפרים. נ"ב וה"ה עיירות כ"מ בגמרא.

סימן תרצ

(מ"א ס"ק ה'.) דילמא אפי' אם השמיט כו'. נ"ב ונראה דה"פ מדר' חלבו דסבר דלכתחילה שצריכ' לכתו' כולה נשמע מניה דברוב' בדעבד פסו' גזרי' רוב' אטו כולה חד דרגא. אבל אי רובא יצא בדיעבד למה גזרו רבנן כולי האי ה"ל לגזור דבעינן רובה לכתחיל' ולא לפסוע תרתי דרגא עוד י"ל דוודאי קושייתו מברייתא אך בלא דר' חלבו ה"א מתני' דקתני היתה כתובה היינו מן בלילה ההוא כרשב"ג שאליבי' החיוב קריאת המגילה מתחיל משם וא"כ איכא למימר כבר כתובה המגיילה עד שם. ורובה כבר היא כתובה להכי מייתי דרב חלבו הלכה שצריכה לקרות כולה וא"כ הא דקתני במתני' היה כותבה שכת' לו מגילה קריאה מתחילה עד סופה ושפיר פריך הא אם לא כתבה כולה אפי' בדיעבד לא יצא. עוד י"ל דבלאו דרבי חלבו ה"א דהלכה כרשב"י וא"כ יצא בקריאה דהא בכך כתובה רובה. מש"ה פריך מדרב חלבו דצריכה לקרות כולה:

סימן תרצב

(בהג"ה ס"א) וי"א דאף נ"ב מנהג אשכנז כהרב המחבר: